sosyal adalet

18 HAZIRAN 1963 SALI HAFTALIK SİYASİ GAZETE YIL: 1 SAYI: 14 FİATI: 1 LİRA

ATİNA ve TAHRAN OLAYLARININ İÇYÜZÜ BAŞKADIR.

Kennedy Amerikan Politikasını Değiştiriyor

A.P. LİLER İŞÇİLERE KARŞI

İŞÇİ BOYUN EĞMİYOR

sosyal adalet İÇİN sosyal adalet'E

ÇIKARLARI BOZULANLAR

Ulusun karanlığında soygun yapanlar var Ulusal değerleri düşmanca sömürürler. Ulus uyarılırsa çıkarları bozulur. Öğretmene aydına düşmanlıkları bundan. İstiyorlar ki, din yobazları gibi ulusu uyutalım. İstiyorlar ki, çıkarcı politikacı gibi, parlak sözlerle göz boyayalım. Ulussever aydın, öğretmen bunu yapamaz. Soyguncu emellere âlet olamaz. Görevimiz, ulusu uyarmak, Atatürk'ün istediği kuşakları yetiştirmektir. Ulusa afyon yutturanların sahte perdelerini yırtmaktır. Anadolu beşiğini sert sallarız. Ninni yerine acı gerçeklerin türküsünü söyleriz.

Öğretmen olarak, ereğim, aldatılmıyan, sömürülmüyen kuşaklar, yetiştirmek. Atatürk ideolojisinin kapsadığı şu sorunları, araştırma ödevi verdim. Sorularımla aydınlanacak gençliğin, yurdu kurtaracağına inandım.

— «Türkiye'de toprak dağılımı nasıldır? Bu düzen değişmeli midir? Kapitalizm, sosyalizm ekonomik düzenleri nedir? İç ve dış sömürgecilik nedir? Çıkarcı siyasetçiler cahil halkı ve okumuş cahilleri nasıl aldatıyorlar? Dünya toplumlarında, açlık, yoksulluk tehlikesi insanlığı nereye götürür? 27 Mayıs devriminin hazırladığı fikir ortamını yazınız? Lâiklik nerede? Dinî konularla toplum sorunları çözümlenir mi? Çözümlenmezse niçin? Ekonomik durumumuz nasıldır? Emekçilerimiz haklarını alabiliyor mu? Üretim gücüne göre millî gelirden yararlanmak ne demektir? Sosyal adaletsiz toplum düzeninde, okumak isteyipte, okuyamamanın üzüntüsünü gönülden duyuyor musunuz? Dünya savaşları niçin çıkar? Sonunda insanlık yeni toplum düzenine erişir mi? Yaşadığınız toplumda insanları sıkıntı içinde buluyor musunuz? İlerici ve gerici tutumun özelliklerini yazınız.

Yurdumuzda sınıf ayrımı var mıdır? Görebiliyor musunuz? Toplumların doğal tarihi gelişimi durdurulamaz niçin?»

Sorularımla, ortaçağ sistemi, alışılmış düzenin dışına çıktım. Bu düzende at oynatan, sömürücülerin çıkarına dokundu. Polatlı'da gerici iki avukat, kalemşörleri Tarık Buğra ile omuz omuza verdi. Akhevvellik edip, sorularımda, öküz altında buzağı ararcasına, yabancı ideoloji aradılar. Bunlar hep böyledir. Mutsuzların sorunlarına eğildin mi, modası geçmiş, bilinçaltı boyasını vururlar. Mutsuzların karnı doyarsa çıkar kaynakları kurur.

Sosyal adalet, toprak reformu anayasamızda var. Açlıkla savaş haftası okullara kondu. Neresinde bunun yabancı ideoloji. Anayasaya hayır diyen sömürücü çevreler, Anayasada geçen, sosyal eşitlik toprak reformu ilkelerinde de yabancı ideoloji buluyor öyleyse. Ulusun yararına yapılmış Anayasamıza bile neler dediler. Rahatlarını kaçıran sorularım Anayasada yazılı. Yurttaşlık kitabında yeri var. Dilar Anayasa, babayasa dinlemez. Deli dervişler gibi, döner döner bildiğini okur.

Şikâyetçiler, başta Tarık Buğra olmak üzere bakanlığın yolunu tuttular. Alt teşkilâtta çöreklenmiş eski devir özlemlilerini gördüler. Yıl sonuna bir ay kala tayinimiz çıktı. Yani kovulduk.

Gazetede Tarık Buğra tebrik attı. Yazıda şöyle «Nasıl sürdürebilirmiy misin?» diyor. Teşkilâtta gerici, eski devir özlemlileri kaldıkça, 365 günde, 365 kez sürdürebilirsin diye yanıtladım.

Ulusun karanlığında katakulli oynıyanlar, oyunlarını bozan öğretmeni kovdurabiliyorlar.

Gericilerle aynı görüşte olan müfettiş (Ziver İlemeresi) soruları Talim Terbiye Kuruluna gönderdi.

Sanıldığı gibi değilmiş, seviyenin üzerinde görüldü. Kanımca öğretmeni kovduracak suç olmasa gerek. Bunu Tarık Buğra yaptırdığına göre, Bakanlığın alt teşkilâtındaki yetkililerin, ne düşüncede, kimden yana olduğu gün gibi ortada. Sık sık öğretmenlerin saldırıya uğramasına bu tutum uç veriyor.

Gerici iki avukatın dışında kalan halk memnun. Tayin çıkınca halk demezmi ki: «demek birşeyler varmışta kovuldu»

Gericileri susturabilmek, koltuklarında rahat oturmak için suçsuz Atatürkçü, halkçı öğretmen sürülür. Zaman her şeyi doğrulayacak. Hak sonuna dek aranacak. Bakanlığın da, Tarık Buğra'nın da, ötesinde çiğnenen hakları veren kuruluşların olduğu unutulmasın. Ergeç, yalanın, dolanın, demogojinin yerini Atatürk düşüncesi alacaktır. Atatürk gençliğinin tutumu umutlarımı dal dal yeşertti.

Vatandaşlara bir kısım insanlar Tuzaklar kuruyor

Yılmaz İDİL

Türkiyede «özel teşebbüsçülük adıyla anılan kâr ekonomisini savunanlar, iki taraflı bir biçimle bizi şöyle tuzağa düşürmeği tasarlıyorlar

1) Önce, NATO'ya bağlı hür ve demokratik bir devlet olduğumuz için, bütün hür ve demokratik devletlerin yaptığı gibi, ekonomimizi özel teşebbüse en büyük olanakları tanıyan bir düzene tabi kılmamızı istiyorlar. Bu suretle bağlı bulundukları kudretli devletlerin otoritesi sayesinde yurdumuzdaki irili ufaklı yabancı şirketler bize baskı yapabiliyorlar. Bu şirketler bu konuda öyle ileri gidebiliyorlar ki, düpedüz kanunlarımızı çiğnedikleri halde hükümet birşey yapmıyor. Hükümet, açıkça veya ima yoluyla yapılan şantajla tehdit ediliyor. «Serbest rekabet» kisvesi altında, yurdumuzdaki ecnebi kuruların kanunsuz hareketleri kontrol dışı bırakılıyor.

2) Bu kurullar, ve asalakların kurdukları kurullar, sadece bir ekonomik organ gibi değil, aynı zamanda da bir mikrop üretme çiftliği gibi çalışıyor. Bu şirketler veya kurullar, gerekten fazla sayıda olan aydın ve genç insanları yüksek ücretlerle işe alıyor Bir taraftan, çeşitli sosyal faaliyetlerle bunları zayıf taraflarından çekip bir nevi kapalı kast yaratmağa uğraşırlarken, diğer yandanda bu genç insanların ilerici ve idealist yanlarını usta bir propaganda ve telkin taktiği, ve belirsiz fakat sinir gerici bir baskı ile törpülemeğe uğraşıyorlar.

Kadroların başına geçirilen harisler

Bunun için, bir sürü genç ve değerli elemandan kurulu kadroların başına, daima, o şeflik konumuna ve şeflik ücretine bir başka yerde sahip olması olanaksız, haris, fakat daha az becerikli ve bilhassa devrim düşmanı hislerle dolu gericileri getiriyorlar. Bunlar örneklere göre hayat felsefesi kurmağa ve davranışlarını ayarlamağa eğilimi fazla olan gençlerin ahlâkını bozmağa, onları törpülemeğe yardım ediyor. Merkezî idare sistemlerinde bütün bir organizasyonun şefin karakterine büründüğü, ve bu karakterin, kendisine aykırı karakterleri ezdiği, törpülediği, yıktığı bilinen bir gerçektir. Bu sayede, hem sayısı hiç azımsanmayacak bir aydın grubu yurt çıkarlarının gözetilmesi işinde yararsız kılınırken bunlara sağlanan itibarın ve yalancı parlak muhitlerin yarattığı «kasta» karşı, dönen dolabın mekanizmasından haberi olmayan halkın hiddeti ve soğukluğu sayesinde yurttaşlar arasında ayrılmalar ve düşmanlık tohumlarının yeşermesi için elverişli durumlar meydana getiriliyor. Bütün bunlar son derece ustalıkla yapılmakta, ve bazan ilerici ve üstün zekâlı ay

Cinsi cazibesi kuvvetli hanımlar

3) Bu gibi «kast» larda bu günlerde moda olan bir «ilericilik» ve «halka yardım» şampiyonluğu da göze çarpar sık sık! Bu işi bir spor veya eğlence haline sokup, ekseriya cinsî cazibesi pek kuvvetli hanımlardan da yararlanıp çoğu iyi niyetli olan saf gençlerden bir ilericiler topluluğu yaratmağa çalışırlar! Evet! Ne sandınız, kast muhiti içinde organize edilmek şartı ile, Hilton ve Divan otelleri muhitlerinden başka muhit beğenmeyenler «sosyal adaleti sağlayan» hareketlere, teşebbüslere girişebilirler. Doğrusu bu faaliyetler pek tatlıdır! İçi boş bir sürü güzel başların ağzından çıkan saçma sapan vecizelerle eğlenirsiniz. Kendinizi bu hanımlara beğendirmek için bu vecizeleri göklere çıkarır, zekâlarına hayran olursunuz. Derhâl tatlı bir tebessüm yüze yayılır, gözler süzülür, baş öne eğilir ve kaşların altından yukarı doğru bir manâlı bakış fırlar. Bu beyinsiz başların tehlikeli gözleri vardır. İnsan dikkatli olmaz sa bu kafacıkların boşluğuna reçel kavanozuna düşen sinek gibi düşer. Kolay kolay da çıkamaz! İnsanın en zayıf tarafı, kişiliğinin bal çanağında can veren arı gibi çırpına çırpına ölmesine sebep olur. Tatlı içinde olmasına rağmen, bu acı ve ızdıraplı bir ölümdür! Düşmanlarımız bugüne kadar yüzlerce gencimizi böyle öldürmüştür. Yaşayan ceset olmuşlardır bizim için. Buna sebep, doğru dürüst bir toplum hayatımızın olmayışıdır.

Aynı eller aynı kirli işler

4) Bütün aşırı cereyanlar aynı eller tarafından körüklenir. Böylece, birtakım sloganlar peşinde haykırışan kalabalıklar birbirlerine diş gıcırdatır durur. Kültür seviyesi düşük ve halkın sinirleri bozuk olduğu için bu çok tehlikeli bir ortam yaratır. Prensip olarak hangi eğilim güçlü görülüyorsa ona yardım edilir. Böylece bir toplum hareketi yaratılmağa ve yaratılan hareketi yönetmeğe çalışılır. Bu hareket ilerici veya gerici hüviyette olabilir. Mesele tabiatı değil, yönetiliş tarzı ve yönetim organıdır. Gençliğin ve ilerici kuvvetlerin galeyana geldiği bir sırada ilerici tanınmış, fakat kapalı ve «merkezî» tabiatlı bir yönetim organı, gericilerin galeyana geldiği zamanda da, onlara bayrak olabilecek kimselerin ardında gizlenen kapalı ve merkezî tabiatlı bir yönetim organı hazır bulunur. Böylece, cemiyet hayatı iki gerilim arasında çalkalanır durur. İnsanlar heyecanlanıp durmaktan düşünmeğe vakit bulamaz. Böylece başlarına örülmekte olan çorabı farkedemezler.

Basın da sindirilir

Bu arada, insanları düşünmeğe organlarını amansızca hırpalamağa dikkat edilir. Bunun en iyi çaresi belli! Bu organlara «Komünist», yazarlarına da «malûm» demek! Çünkü aydınlanmamış insanların en belirtici tarafları dedikoduya inanmak ve değer vermek konusundaki aceleciliklerindir. Bir «acaba» demek akıllarına gelmez. Yurdumuzda da aydınlanmamışlar az değildir. Bu yüzden iftira atmak çok tesirli olur. Öldüremezseniz de yıpratırsınız bu silâhla!

— Burada bir kaçını saydığım bu tuzak ve hilelerle rejim işlemez hâle getiriliyor. Yapılacak iş, basit çıkarları ve korkuları bir yana atıp «bu rejim işlemez se ne olur» sorusunu sormaktır. Eğer neler olabileceğini ve neler hazırlandığını farkedersek, basit ve küçük çıkarların bize ne gibi bir ölüm tuzağı kurduğunu hemen farkederiz. Durum çok soğukkanlı, dikkatli, fakat azimli ve inatçı olmağı gerektiriyor. Anayasaya sıkı sıkı sarılmalı ve ne yapıp edip onu sağlam sosyal kurallara ve hukuk temelinin üstüne oturtmalıyız. Mahkemelerde anayasaya aykırı olan kanunlara göre karar verildikçe, sosyal düzen Anayasanın söz ve ruhuna uygun şekilde değiştirilmedikçe devamlı bir tehlike var olacaktır. Bu tehlikeyi önlemek için, dıştan gelen şantajlara da kulak asmamak gerektiği anlaşılmalıdır. Türkiye ne kadar kritik durumda olursa olsun, aşırı bir harekete girişmeği göze aldıracak kadar güçsüz değildir. Türkiyeyi yönetenler uluslarına güvenmelidirler.

sosyal adalet
HAFTALIK SİYASİ GAZETE

11 HAZİRAN 1963
YIL: 1, SAYI: 14
FİATI: 100 Kuruş
İmtiyaz Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden Mesûl Müdür
Cemal Hakkı SELEK
Umum Neşriyat Müdürü
Kemal SÜLKER
Teknik Sekreter:
Erdoğan ÖZER
İDAREHANE Cağaloğlu, Molla Fenari sokak No: 30-32 (Vatan Matbaası)
Tel: 229315

ABONE:
3 Aylık 10 lira
6 Aylık 20 lira
1 Yıllık 40 lira

Yurt dışı abonelerde posta ücreti abone bedeline eklenir
İLÂN: Beher sütunda santimetresi 25 liradır. Renkli
Vatan Matbaası — İstanbul
ilânlar özel tarifeye tabidir.

HAFTANIN OLAYLARI

İHTİLÂL HEVESLİLERİ BOCALIYOR

20/21 Mayısta şehitler vermemize sebep olan Talât Aydemir ve arkadaşlarının silâhlı isyan hareketleri, ordunun ve milletin sağduyusu ile memleketi uydurma bir «aydınlar diktatorası» ndan kurtarmıştır. Sahte Kemalizm perdesi arkasında ulusu geriye götürecek başkaldırmanın suçluları Mamakta hesap vermektedir.

Sanıkların sorguları bitmiştir. Sıra sanıkların ve iddia makamının tahkikatın genişlemesini isteyip istemediklerinin açıklanmasına gelmiştir. Mahkemenin vereceği karar kimlerin tanık olarak getirileceğini belirtecektir. Bunu İstanbulda götürülenlerin sorgusu da izleyeceği için Mamaktaki duruşmanın Temmuz içinde sonuçlaşması beklenmektedir. Askerî Yargıtayın temyiz edilecek kararlar hakkında Ağustos sonuna kadar karar verebileceği muhtemeldir. Bu bakımlardan 21 Haziranda sona ermeden, Sıkı Yönetimin bir iki ay daha uzatılması için hükûmetin Meclisten istekte bulunacağı anlaşılmaktadır.

Aldatılmış Harp Okulu öğrencileri yerine Ordunun muhtaç bulunduğu subay kadrosunun yetiştirilmesi için Kuleli Askerî Lisesine sivil okullardan müracaat yapacakların alınması yoluna gidilmiştir. Bu arada Harbiyenin 27 Mayıs sonrası demokratik düzenine uygun bir yapıda modern gerekler gösterilerek geliştirilmesi önemle ele alınmış bulunmaktadır.

Duruşmalarda çeşitli sorular karşısında bocalayan ihtilâl heveslilerinin gaye edindikleri şeylerin neler olduğu, bu hafta daha iyi belirecektir.

KABİNEDEKİ DEĞİŞİKLİKLER NE GETİRECEK?

CKMP ve CHP nin 6 Bakanı Başbakan İnönünün istediği çalışmaların yapılabilmesi için çekilmiş kabine umulan çalışma dönemine girmiş görünmektedir. Vefik Pirinççioğlu Devlet Bakanlığında dinî inançlar konusunda lâiklik ilkesini belki de başarı ile yürütmeye çalışacaktır. Nurettin Ardıçoğlu Basın yayın ve turizm Bakanlığının ileride yapılacak bölümlerini her halde sağlamak amacı güdecektir. Ahmet Oğuz, ticaret Bakanlığında bir türlü tatmin olmayan ve daima yeni yeni avantajlar isteyen özel sektör kanadının iş adamlarını sevdirmeye uğraşacaktır. Öktem eğitimde İnönünün gölgesi gibi davranacaktır. Ulaştırmada İhsan Şeref Dura beklenen disiplini sağlayacaktır. Ancak kabinedeki bu değişiklikleri CHP nin istenmeyen iki Bakanının ayrılmasını izlemesi pek muhtemeldir Çelikbaş ve Erkin ne CHP'yi ne de kamu oyunu tatmin edebilmişlerdir.

Esasen kabinenin süregelen icraatı halk kütlelerinin ihtiyaçlarını karşılayamamıştır. Bu yüzden her bakanlığın halk yönünden tenkitleri ağır olmaktadır. Anayasanın öngördüğü icraatın yapılmaması bakanlığından çok, plân yetersizliğinden gelmektedir. Bunu göremeyip Bakanlık sayısını 33'e çıkarmaya çalışma eğilimi kabinenin programı, halk kütlelerinin beklediği toplumcu yönde düzenlenmedikçe fazla bir şey getirmeyecektir.

Bu bakımdan kabine, belki beklenen hareketli çalışmayı yapar görünecek, fakat gerçekte milletin sağduyusunun zinde kuvvetlerin va tanperver davranışının yenmekte olduğu güçlükleri bir sistem içinde plânla ortadan kaldırmaya yardımcı olamayacaktır.

ASTRONAT VALENTİNA: Son uzay denemesinde kadının görevlendirilmesi ile insanlık yeni buluşlar kaydedecek.

UZAYDA

EKMEK FİATI YİNE ARTTI

Hububat alım fiatlarına Toprak Mahsulleri Ofisince herhangi bir zam yapılmamış, ekmeklik buğdayın değirmenlere satılışında 5 kuruşluk artma olmuş, böylece ekmek fiyatları yükselmiştir. Pazar günündenberi İstanbul halkı yarım kilo ekmeği yarım liraya almaya başlamıştır. Bu da halk yığınlarının beklediği ucuzluğun ufukta görünmediğinin baş belirtisidir Ekmek fiyatlarına yapılan 5 kuruşluk zammın yeni zorluklar yeni tartışmalar getirmesi muhtemeldir Kaç gramlık ekmek satılması gerektiğinden tutunuz da fırın işçilerinin ücretlerinin arttırılmasına kadar her konuda bir hakkını arama çabası daha belirecektir Buğday ziraatında çalışanlara hiç bir yararı dokunmayan zammın etkisi hiç de sevindirici değil

Uzay çağında kadın

Sovyetler Birliği 5 gün önce uzaya Yarbay Beykovski'nin yönetiminde bir sun'î peyk gönderdikten sonra pazar günü de dünyanın ilk kadın astronatı Valentina Tereşkova'yı Vosstok 6 'adlı uzay gemisinde boşluklara fırlatmıştır. Şimdi uzayda bulunan iki Sovyet uzay gemisi kendi aralarında birbirleriyle konuşma bağlantısını da kurabilmişlerdir.

Uzay gemilerinin bu defaki görevi, öncekilerden çok değişiktir. Bu arada insanlığa uzay çağını açan Sovyet ve Amerikan bilim adamlarının barışçı amaçlarla işbirliği yapmaları ve savaşı geliştirici çalışmalar yerine insanlığa ebedî barışı getirici çabalara başlamaları muztarip insanlığa rahat bir nefes aldıracaktır.

Uzayda belki ilk defa iki uzay gemisinin bir arada yüzmesi ihtimalinin mümkün olduğunu belirten bilginler Sovyetlerin başarılarını övmektedirler. Moskovada silâhsızlanma konusunda yüksek seviyede bir toplantı yapılması öncesinde Rusların bu uzay başarısı her halde etki alanını genişletecektir.

Parlamento Heyeti

Senato başkanı Suat Hayri Ürgüplünün başkanlığındaki Türk Parlamento heyeti bir süre önce Sovyetler Birliği Parlamentosunun davetlisi olarak Rusyaya gitmişti. Heyetimiz geçen Cuma günü bir Sovyet uçağı ile Rusyadan döndü. Ürgüplü, Sovyetler Birliği Cumhurbaşkanı ve Başbakanı ile görüşmeler yaptığını bildirdi. Çok büyük hüsnü kabul gördüklerini, her yerde ağırlanırken ağırlayıcıların âdeta birbiriyle yarış ettiklerini belirtti.

TOPLUMDAN ÇIZGILER

DİYARBAKIRDA TOPLUMCULAR KONUŞUYOR

Diyarbakırda Sosyalist Kültür Derneği'nin şubesi açıldıktan sonra toplumcular her hafta Cumartesi günleri Dernekte toplanarak konuşmalar yapıyorlar. Diyabakırın aydın insanları serbest meslek mensupları ve sendikacılar olarak memleket sorunlarını bilimsel yönden ele alıyorlar. Şimdiye kadar sosyalist kalkınma yolu, Anayasa önünde sosyalist idare, sosyalist düzende plânlama ve 5 yıllık olan sosyalist düşünce metodu, Atatürk ilkeleri ve sosyalizm, Ortak Pazar ve Türkiye, az gelişmiş ülkelerde kalkınma yolu konuların da sohbet toplantıları yapıldı Belirli günde konuları ele alan yetkili kişiler konferans şeklindeki konuşmalarını yaptıktan sonra dinleyenlerin soruları da dinleniyor ve gerçekler ortaya çıkarılıyor.

27 Mayıs hareketinin getirdiği yeni Anayasamızın değeri bu çalışmalarla daha iyi anlaşılıyor Toplumun gelişmesi için başta Türkiye İşçi Partisi olduğu halde yapılan bilimsel yoldaki çalışmaların, Sosyalist Kültür Derneğinin bilim açısından toplumculuğu yayma hareketlerinin kütlede gittikçe ilgi görmesi, çıkarcı çevrelerin oyunlarının anlaşılmakta olduğunu da belirtiyor.

Türkiyenin ileri bir memleket olması her halde toplumculukla mümkündür. Onun için de sömürücülüğe karşı olan herkesin işçinin, esnafın, hekimin, dar gelirli serbest meslek sahiplerinin, ev kadınlarının, emekten yana aydının siyasi bir güç kazanması şarttır. O da işçilerin sendikacıların büyük bir ihtiyaca cevap vererek kurdukları Türkiye İşçi Partisine üye yazılmak ve onun yönetiminde söz ve karar sahibi olmakla mümkündür. Çıkarcı çevreler işte bunu önlemek için yalana ve yıldırma hareketlerine başvurmaktan başka bir şey yapamıyorlar.

Diyarbakır halkının uyanıklığı toplumcu akımlara ilgisi ile kendini belli ediyor.

İRANLI ÖĞRENCİLER ŞAH'A KARŞI

Geçen salı günü İstanbulda okuyan İranlı 150 Üniversiteli genç grupu adına 7 kişilik bir temsilci heyeti Cağaloğlundaki İran Başkonsoloğluğuna karşı yürüyüş yaptı. Başkonsolos Dr. Zent, gençler heyetini kabul etti ve isteklerini sordu. Genç üniversitelilerin belirttikleri hiç de ajansların bıldirdiklerine uymuyordu. Onlara göre son günlerde İranda ortaya çıkan üzücü olaylarda hükûmet kuvvetleri silâhsız ve müdafaasız halkın üzerine yürümüş, yüzlerce insan öldürülmüştür. Bu davranış insanlığa karşıdır, hürriyet isteyen kütleleri sindirmek için başvurulan sindirme hareketleridir Olaylar Şahın dikta idâresine karşı direnmelerden gelmektedir. Aydınlar, işçiler, gençler, köylüler, esnaf ve dinî liderler ilk defa olarak el ele vermektedirler. Bu bakımdan Üniversiteli gençler Şah yönetimini protesto ettiklerini bildirmiş. insanlığa aykırı olan kütlece öldürmelerin durdurulmasını istemiş enyakın zamanda seçimlerin yapılmasını gerekli gördüklerini açıklamışlardır.

Gerçekten de ajanslar İran olaylarını ters açıdan veriyorlardı. Sanki Şah Hazretleri çok ileri reformları gerçekleştiriyordu da halk ve Mollalar bu reformları önlemek için baş kaldırmışlardı.

Oysa İran hükûmeti yabancı gazetecilerin haberlerine sansür koymuştu. Tahran radyosu haberleri tek yönlü gösteriyor ve gerçekleri de çoğu kere değiştiriyordu Hükûmet de demokratik ilkeleri çiğniyor ve sözde devrimci görünüyordu.

Kütleler açtı. İşsizdi. Bir çok yolsuzluklar ve nüfus ticaretleri oluyordu. Bunlar önlenemediği için halk, Millî Cephe halinde boşnutsuzluklarını açığa vuruyorlardı. İranda demokratik bir düzen kurulmasını isteyen kütleler sokaklara taşmıştı. Mücadele yapıyorlardı. Netekim Kaşkal aşireti nin mevcud düzen aleyhindeki mücadelesi sırasında iki uçak düşürülmüştü. Bu haberi veren Batı Almanya Ajansı muhabiri derhal İrandan sınır dışı edilmişti. Bu bakımdan da olaylar gerçek cephesi ile başka uluslarca bilinemiyordu.

İranlı öğrencilerin kanısına göre bugün İranda işçi ekmek köylü karşılıksız toprak ve su; esnaf ve memurlar yabancı imtiyazların feshini istemekteydiler. Millî menfaatler korunmalı, gençlik okuma ve çalışma ortamı bulabilmeliydi. Ekonomik ve sosyal düzenin iyi işlemesi, basın ve düşünce özgürlüğünün sağlanması, sömürücülüğe son verilmesi, gerçek reformlara başlanması sağlanmalıydı. Fakat bugünkü hükûmet bunları gerçekleştirecek yapıda değildi.

İranlı öğrenciler 4 ve 9 Haziran olaylarında şehit düşen İranlıların acısını unutmuyorlardı Sorumluların ortaya çıkarılmasını bekliyor ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin İranda uygulanmasını özlüyorlardı.

Öğrencilerin yürüyüşü ve Baskonsolosla konuşmaları, toplumda kökleşen özgürlük duygularını ve Üniversiteli gençlerimizin yarattığı hürriyet havasının kardeş uluslar mensuplarını da etkilediğini anlatıyordu.

Kennedy Amerikanın politikasını değiştiriyor

Başkan silâh fabrikatörlerinin baskılarına karşı koyabilecek mi?

Başkan Kennedy Waşington Üniversitesinde çok önemli bir konuşma yaptı. Başkan bu konuşmasında, savaşın kaçınılmazlığı tezini savunan tara karşı cephe alarak: «Barış mutlâkâ imkânsız ve savaş mutlâkâ kaçınılmaz değildir» dedi. Ama nükleer savaş tehlikesini küçümseyenleri de uyardı ve bu tehlikenin ciddiyetini ve gerçekliğini bütün çıplaklığı ile ortaya koydu.

Kennedy'nin son konuşması gerçekliği ve insancıl ifadesi ile dikkati çekmektedir. Başkan Amerikan halkını uyanık olmağa fakat her halde basma kalıp formüllere göre yargı vermekten kaçınmağa çağırdı. Amerikan halkının barış meselesi karşısındaki tutumunu, Sovyetler Birliği karşısındaki tutumunu soğuk kanla ve akıl ve mantık ölçülerine göre yeniden gözden geçirmesi gerektiğine işaret etti. Komünizmden nefret etmekle beraber, Amerikalıların Sovyet halkını anlamağa çalışmalarını istedi. Sovyetlerin ekonomik başarılarını, bilim alanındaki uzay araştırmalarındaki başarılarını övdü. Ve Amerikan halkı ile Sovyet halklarının barışa samimiyetle bağlı olduklarını belirtti.

Fakat bizce Başkan Kennedy'nin konuşması, Batı Doğu münasebetlerinde olumlu gelişmelere yol açabilecek bir tutum değişikliği ifade ettiği için önemlidir. Gerçekten de Başkan: «Kendi hayati menfaatlerimizi savunurken, karşı tarafı da haysiyet kırıcı bir gerileme, ya da nükleer savaşı göze alma şıklarından birini seçmek durumunda asla bırakmamalıyız» dedi. Yıllardır Birleşik Amerikanın dış politikası «Kuvvet üstünlüğüne dayanarak görüşme» diye özetlenen bir karakter taşımakta idi. Bu politika üstün nükleer silahlara sahip olmayı ve Sovyetler birliğini dize getirmeği amaçlamakta idi. Foster Dullas zamanında uygulanan bu politika insanlığı bir kaç kere nükleer savaş uçurumunun ta kenarına **g e t i r m i ş t i r.** Kennedy bu uçurum politikasında ı s r a r etmenin dünyayı bir nükleer felâkete götüreceğini anlamış görünmektedir. Uyanık olmak şartı ile gerginliği azaltmağa samimiyetle çalışmak gerektiğini; kendi ekonomik ve sosyal sistemlerini zorla hiç kimseye kabul ettirmek niyetinde olmadıklarını; tam tersine herhangi bir sistemle barış içinde yarışa hazır olduklarını ifade etmiştir.

Kennedy silâhlanma yarışına bir son verilmediği taktirde, savaşı önlemenin bundan sonra belki de imkânsız hale geleceğini söyledi. Ve nükleer bir savaşta Amerika ile Sovyetler birliğinin, yani dünyanın iki büyük nükleer devletinin, bir birlerine en ağır darbeleri indireceklerini ve her ikisinin de ağır kayıplara uğrayacaklarını açıkladı.

Kennedy'ye göre silâhlanma yarışının durdurulması işinde, nükleer denemelere son verilmesi ilk adımı teşkil etmektedir. Bu maksatla Mac Millan'la birlikte Kruşçeve Moskovada yüksek seviyede görüşmeler yapılmasını teklif ettiklerini açıklamış ve konuşmasını Amerikanın Atmosferdeki nükleer denemeleri tek taraflı olarak durdurduğunu ve asla saldırgan bir harbe başlamayacaklarını ifade ederek bitirmiştir.

Gerginliğin azaltılması için yeni bir teşebbüse geçilmiş olması elbet sevinçle karşılanacak bir olaydır. Bununla beraber aşırı bir iyimserliğe kapılmak için de sebep yoktur. Geçenlerde Kruşçev ile Moskovada görüşen İngiliz İşçi Partisi lideri Wilson, Sovyet Başbakanının Cenevrede ileri sürdükleri denetlemeler hakkındaki tekliflerini, Amerikalılarca reddedilmiş olmasından hayal kırıklığına uğradığını belirtmiştir. Fakat silâhlanma yarışının sonuna kadar sürdürülemiyeceğini ve bu yarışın insanlığı felâkete sürükleme ihtimalinin hergün arttığını, gerçekçi bir politikacı olarak Kruşçev de elbet görmektedir. Her halde nükleer denemelerin durdurulması için görüşmelere yeniden başlanması iyi bir işaret sayılmalıdır. Moskova görüşmelerinin Atmosferde ve su altındaki denemelerin yasaklanmasına zemin hazırlaması ihtimal dışında değildir. Bugünkü şartlar içinde böyle sınırlı bir anlaşma bile olumlu bir adım sayılacaktır. Fakat Sovyetlerin yanaşacakları anlaşılan böyle sınırlı bir sözleşmenin imzalanabilmesi için bile, başkan Kennedy'nin güçlü Pentagon'dan ve ondan daha güçlü olan silâh fabrikatörlerinden gelecek engelleri aşması gerekecektir.

AMERİKAN KÜLTÜRÜ İLE BESLENEN DIŞ POLİTİKA YAZARI

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir yarışma yazısından dolayı Yazar Şadi Alkılıç ile Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer'in duruşmalarına geçtiğimiz hafta İstanbul 2 nci Ağırceza mahkemesinde yeniden başlandı.

2 nci Ağırceza hâkimi, yeniden başlayan duruşmada Şadi Alkılıç'a yazısını niçin Hikmet Alkılıç imzasiyle gönderdiğini sordu. Alkılıç, bunu, karısına bir cemile olsun diye yaptığını söyledi.

Duruşmanın en enteresan tarafı, Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer'in sorgusuydu.

Hâkim, Sağlamer'e, eski ifadelerinden birisinde Komünizmi kötüleyen yazılar yazdığını söylediği halde, diğer bir ifadesinde kültürünün müsait olmamasından dolayı dâva konusu yazıda suç unsuru olup olmadığını bilemediğini ileri sürdüğünü hatırlattı. Kültür olmadığı halde komünizmi kötüleyen yazıları nasıl yazabildiğini sanıktan sordu.

Sağlamer, kendisinin Amerikan okulunda okuduğunu belirterek «Amerikan kültürü ile yetiştiğim için komünizme düşmanım. Nasıl ki köydeki Mehmet Ağa komünizmi bilmeden düşmansa ben de öylece düşmanım.» dedi.

Hâlen aynı gazetenin yazı işleri müdürü ve Dış Politika yazarı olan Sağlamer ile tutuklu bulunan Alkılıç'ın duruşması, bazı tanıkların dinlenmesi için başka bir güne bırakıldı.

MÜEZZİNOĞLU
— Her şey yolunda değil —

MÜEZZİNOĞLU KONUŞTU

İstanbula gelen Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu, 12 Haziran 1963 Çarşamba günü saat 16.00 da Vilâyette bir basın toplantısı yaparak Beş Yıllık Kalkınma «Plânı» hakkında bilgi verdi. İlkin 1963 programının ilk üç aylık uygulanmasından bahseden Ziya Müezzinoğlu bu zaman içinde ithalât ve ihracatta görülen artışlara dikkati çekti ve Türkiyenin her şeyden önce dış yardıma muhtaç olduğunu, dış yardım aldığımız takdirde ancak 1972 yılında kendimize yetecek duruma geleceğimizi bildirdi. Beş yıllık devredeki uygulamayı başarılı kılabilmek için 1 Milyar 573 milyon dolar dış yardım ve krediye ihtiyacımız olduğunu söyleyen Ziya Müezzinoğlu bu rakamlara eski kredi ve borçların faizleriyle taksitlerinin de dahil olduğunu bildirerek geçen yıl 176 milyon dolar taksit ödendiğini, bu yıl bu rakamın 190 milyon dolarak yükseleceğini açıkladı.

Dengesizlik

«Herşeyin yolunda gittiğini söylemek istemiyoruz» diyen Müezzinoğlu şu konuya dikkati çekti: «Fakir bir memleketiz, başka memleketlere ve hatta komşularımıza kıyasla millî gelirimiz düşük, fert başına isabet eden gelir miktarı yetersizdir. Bu bizim her alandaki geriliğimizin ve geri kalmış memleket olarak adlandırılmamızın başlıca sebebidir.

Önce fakirliği yenmek, millî gelirimizi arttırmak zorundayız. Mevcut bilgiler, gelir dağılımında dengesizlik bulunduğunu ve millî gelirin büyük bir kısmının sayıca küçük bir grup elinde toplandığını göstermektedir. Anayasamızda yer alan sosyal adalet prensibinin gerçekleştirilmesi bu dengesizliğin düzeltilmesiyle mümkün olacaktır.»

Müezzinoğlu'nun verdiği bilgiye göre 1963 yılı içinde yatırımın 9 milyar 700 milyon lira olması gerekmektedir. Bunun 5 milyar 900 milyonunu devlet yapacak, geri kalanı da özel sektöre ait olacaktır. Eğer özel sektör bu yatırımı yapmazsa eksik kalan miktarı Devlet tamamlayacaktır. Bu durumda karma ekonomi ister istemez devlet tarafına kayacaktır. Bu taktirde de millete yeni malî külfetler yüklenecektir. Fakat Devlet, özel sektörün yapmadığı yatırımlara derhâl girmeyecektir. Önce özel sektörün yatırım yapmama sebepleri araştırılacak ve giderilmeye çalışılacaktır. Buna rağmen özel sektör gene yatırım yapmazsa artık bu alanlara devlet el koyacaktır.

Özel sektör ve ötesi

Şimdilik inşaat alanları dışındaki özel sektör yatırımları üstüne bilgi edinmek imkânsızdır. Ne var ki genel durum özel sektörün yatırıma istekli olduğu merkezindedir. Özel sektörün plânın öncelik tanıdığı kesimlerde çalışmaya başlaması gerekmektedir.

Türkiye'deki yatırımların % 28 ini mesken inşaatı teşkil ediyor. Bu işi de çoğunlukla özel sektör yüklenmiş bulunmaktadır. Ne var ki lüks meskenlerin bina vergisi muafiyeti kaldırılacaktır. Lüks inşaat için özel vergi konulacaktır. Plânlama teşkilâtı özel sektör yatırımlarını arttırmak uğruna yeni vergi muafiyetleri sağlamak yolunu da tutmayacaktır. Hatta ilerisi için de böyle bir tasarı yoktur.

Gene Müezzinoğlu'nun verdiği bilgiye göre, kabine şu günlerde üç aylık uygulamayı gözden geçirecek, alınması gereken tedbirleri düşünecektir.

Hükûmetin ilk yıl uygulaması için tesbit ettiği 281 milyon dolarlık ihtiyacımız konsorsyum tarafından 250 milyon dolar olarak kabul edilmiştir. Bunun da 207 milyonu sağlanmış bulunmaktadır.

Aşırı kâr arzusu

Bizim beş yıllık plânımız ancak kamu sektörü için zorunludur. Böyle olduğu için de daha ilk ağızda zorluklar baş göstermiştir. Plâna göre özel sektörün bu yıl 3.8 milyar tutarında yatırım yapması gerekmektedir. Hatırlanacağı gibi bu konuda sektör temsilcileri ile defalarca görüşülmüş ve prensip anlaşmasına varılmıştır. Bu prensip anlaşmalarına dayanılarak, özel sektörü teşvik edici tedbirler düşünülmüş ve plâna konulmuştur: Vergi indirimleri, tasarrufları harekete geçirici sermaye piyasasının kurulması, fiyat ayarlamaları, banka kredileri gibi.. Fakat bunlara rağmen özel sektörün kendi payına düşen yatırımları yapmadığı anlaşılmaktadır. 1963 yılının yarısı geçmiştir. Sayın Müezzinoğlu özel sektörün yapması gereken 3.8 milyarlık yatırımından, ne kadarını gerçekleştirdiğini açıklamamıştır. Lüks inşaatın vergilendirileceğinden söz açmasına bakılırsa, özel sektörün yine konut inşaatıyla sağlanan yüksek kârları tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Özel sektörü yatırıma zorlamak gerektir. Milletçe kalkınmamız şu veya bu firmanın aşırı kâr sağlama hevesine feda edilemez. Kalkınma plânı Türk halkının insanca yaşama seviyesine ulaşma kararının bir ifadesi olmak gerekir. Bu karara uymayanlar, milletçe ilerlememize hasis menfaatleri ile karşı koma durumunda olan kimselerdir. Buna göre muamele görmelidirler. Her halde özel sektörün yapmadığı yatırımları, Devletin üzerine alacağını söylemek, meseleyi halletmekten uzaktır.

Bir gerçek

Oysa Beş yıllık plân gerekçesinde açıklandığına göre: «Memurlar, sanayi ve tarım işçilerinin gelir dağılımındaki kişisel payların gittikçe azalmasına karşı, sermaye, teşebbüs ve rant geliri sahiplerinin gelir dağılımındaki payları yükselmiştir; ve bu eylim devam etmektedir.»

Plânda bu gidişin enflâsyonun önlenmesi ve gerekli reformlarla vergi yükünün daha adil bir biçimde dağıtılması yoluyla durdurulacağı belirtilmektedir. Bu yönde henüz hiç bir adım atılmamıştır. Fakat buna karşılık özel sektöre düşen yatırımların Devletçe yapılacağı ifade edilmektedir. Demekki kamu sektöründeki 1.2 milyarlık yatırım açığı gibi, 3.8 milyarlık yatırım açığı da yine emekçi sırtına yükletilecektir. Bu yeni dolaylı vergilere ve tekel maddelerinde yeni fiat artışlarına yol açacaktır. Halkın bu yükü de taşıyıp taşımayacağını sormak yerinde olur. Beri yandan emekçi yığınların hayat yükünü ağırlaştırmak, bugünkü huzursuzluğu hiç şüphesiz daha da arttıracaktır.

FİKİR HAREKETLERİ

Kira mülkiyet ve kalkınma

Prof. Sulhi Dönmezer Anayasa Mahkemesinin kiralarla ilgili kararını incelediği yazısında bu kararın yalnız bugünkü durum için değil, asıl gelecek için çok önemli olan bir tarafına değiniyor. Çünkü Anayasa Mahkemesi yalnız mevcut kanunu Anayasaya aykırı bulmakla kalmıyor, ileride, diyelim kiraların serbestliliğinin yürürlüğe gireceği Eylül Ayında, hükümetin çıkarması beklenilecek olan yeni bir kira kanunun da Anayasaya uygun sayılabilmesi için hangi şartları yerine getirmesi gerektiğini belirtiyor. Mahkemenin ileri sürdüğü şartlara bakınca da insan ilerisi için de kiralar konusunda çok karamsar oluyor.

Kiraları düzenleyici bir kanunun Anayasaya uygun sayılabilmesi için yüksek mahkemenin ileri sürdüğü şartları Prof. Dönmezer 4 noktada topluyor:

1. Kiranın sınırlanması sonucu malsahibinin eline geçecek gelir malın değerine göre normâl bir gelir olmalı.

2. Kiraların sınırlanması, ekonominin diğer kesimlerindeki sınırlamalarla birlikte olmalı.

3. Kiraların takdirinde açık ve kesin değerlendirme ölçüleri kullanılmalı.

4. Kiralar, diğer fiyat yükselişlerine göre, adalete ve iktisadi şartların gereklerine uygun bir şekilde ayarlanabilmeli.

Yeni kira kanunu bu şartlara uygun olmazsa, Mahkemenin kanaatince mülkiyet hakkının özüne dokunulmuş ve bunun için de mutlak surette Anayasaya aykırı olacaktır. Anayasanın diğer maddesinin koyduğu, mülkiyetin «ancak kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabileceği» ve «Mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamıyacağı» hükümleri bile böyle bir kira kanununu Anayasaya aykırı sayılmaktan kurtaramıyacaktır.

Anayasa Mahkemesi kiralarla ilgili kararının asıl önemi, bizce bu noktada toplanıyor: Gelecekteki kanunları da şimdiden sınırlaması ve bu sınırlamada —kanaatimizce— yanlış ölçüler kullanmasıdır.

Bazı fiatlar dondurulabilir

Prof. Dönmezer, yüksek mahkemenin kira kanunu için ileri sürdüğü şartlardan 2. ve 4. üne katılmadığını belirtiyor. Kamu yararına kiralarda yapılacak sınırlamaların mutlaka diğer fiyat sınırlamalarıyla birlikte olmasını zorunlu görmüyor. Yoksa belediyelerin ekmeğe narh koymasını da Anayasaya aykırı saymak gibi kabulü imkânsız bir netice hasıl olur, diyor.

Prof. Dönmezer Anayasa hükümlerinin kiralar hakkında dördüncü şartı zorunlu kıldığını da kabul etmiyor. Kiranın genel fiyat yükselmelerine göre ayarlı olması zorunluğu Anayasa hükümlerinden çıkan bir netice değildir; Anayasa maddeleri belirli maddelerin fiyatları serbest bırakıldığı hallerde diğer bir kısmının dondurulmasına engel değildir.

da, kira kanunun Anayasaya uygunluğu konusunda ileri sürülen şartların altında yatan düşünceye, mantığa değinmek istiyoruz. Anayasa Mahkemesi, malsahibinin eline geçen kira malının değerine göre normâl olmalı, kiralar sınırlanacaksa, diğer fiyatlar da sınırlanmalı, diğer fiyatlar yükseliyorsa, kiralar da yükselmeli diye hüküm verirken, bugüne kadar uygulanan sistemin malsahiplerinin zararına işlediğini, onların haksızlığa uğradığını kabul etmiş oluyor. Ama acaba gerçekten durum böyle mi olmuştur ve böyle midir?

Bir kez, kiraları donduran ve sınırlayan kanunun uygulanma kabiliyetini çoktan kaybetmiş olduğunu ev değiştiren her kiracı kendi acı tecrübeleriyle bilir. Sınırlanmayı kabul eden malsahipleri parmakla gösterilecek kadar azdır. Sonra son yıllarda takdir komisyonları da hayli yüksek kiralar tesbit etmişlerdir. Takdir edilen kira üzerinden kirayı zor bulan mülkler vardır. Ama bu konuda en kesin sözü Beş Yıllık Kalkınma Plânı söylemiştir. 1950 fiyatlarına göre 1950—1960 döneminde millî gelir artışı ve bu gelirin dağılışı üzerinde yapılan hesaplara göre, bu on yıl süresince emek gelirleri (ücret ve aylıklar) millî gelirin ortalama artışından daha az artmış, böylece emek gelirlerinin millî gelirden nisbi payı küçültülmüştür. Devletin toplam geliri ise aşağı yukarı millî gelir artış ortalamasıyla aynı nisbette artmıştır; ama taşınmaz mallar sahiplerinin gelir artışı millî gelir artışı ortalamasının yüzde 5 üstünde olmuştur. Plân ilâve ediyor: «1950—1960 arasında hemen hemen sürekli bir değişmez kira politikasını yürütme çabası bile bu artışı önliyememiştir.»

Büyük bir adaletsizlik

Gerçek durum böyle olunca, kiraların meşru sınırlanması için ileri sürülen şartların dayandığı düşünce tamamen çökmektedir. Plân'ın rakkamları gösteriyor ki malsahipleri mallarının değerine göre normâl sayılacağın üstünde gelir elde etmişlerdir (kaldı ki, malın «normâl» değeri nedir? Enflâsyon yıllarında taşınmaz mal fiyatlarının «normâl» sayılamıyacak derecelerde yükseldiğini herkes biliyor) ve kiralar diğer fiyatlardan daha düşük değil, daha yüksek seyretmiştir. Diğer kesimlerle mukayese yapılacaksa, bu mukayese kiraların sınırlandırılmasını ve kira ayarlamalarının kiraları düşürme istikametinde olmasını gerektirmektedir.

Anayasa mahkemesinin gelecekteki yeni kira kanunları için ileri sürdüğü şartlar kiraların kanunla tanzim edilebilmesini imkânını ortadan kaldırmaktadır. Kiraların sınırlanmasını diğer kesimlerde fiyatların kontrolü şartına bağlayınca, kiralar sınırlanamaz demek olur. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, konut gibi en hayatî bir ihtiyacın karşılanması meselesinde, gelir dağılışı malsahiplerinin yararına olarak bu kadar adaletsiz olan bir memlekette, kiraların

tin en yüksek mahkemesinden nasıl çıkabilir?

Bir de memleketin kalkınma dâvası var. Plân gayet açıkça belirtiyor: Yatırımların bina yapımından sanayie, üretim alanlarına aktarılması, binalara fazla yatırım yapılmasının önlenmesi gerekiyor. Neden sermaye sahipleri fabrika yerine apartman yapmayı tercih ediyorlar? Geliri yüksek, rizikosu yok, sermayesini kısa zamanda çıkarıyor da ondan. Bu durum da malsahiplerinin «mağdur» olmadıklarını gösteriyor. Kalkınma Plânı sermayenin bina yapımından üretime aktarılması için tedbirler düşünüp, tedbirler teklif ederken ve plân uygulanmasının ilk devresinde sermayenin bu verimsiz alana akmasının önlenemediği de gazetelerde belirtilirken, Anayasa Mahkemesinin aldığı kararın sonuçları memleket kalkınması bakımından da zararlı olacaktır.

B. H.

Köy kalkınması ve imece

Köy kalkınmasında altı pilot bölgeden biri olan Korkuteli ilçesinde yapılan seminer çalışmaları dolayısıyla Dr. Cevat Geray uygulanmak istenen bu yeni köy kalkınması usulünü izahla övüyor. Bu kalkınma programından maksat köyde kamu hizmetlerinin yapılmasında ve köyün kalkındırılmasında devlet mekanizması ile köylü arasında karşılıklı anlayışa ve yardıma dayanan bir işbirliği kurmak, gerek devlet hizmetlerini, gerekse köyün insan ve tabiat kaynaklarını daha iyi değerlendirebilmektir. Dr Geray'a göre «Bu anlamı ile toplum kalkınması, ne toplulukların kendi kaderleriyle başbaşa bırakılmaları ne de herşeyi devlet babanın gidip yapması demektir. Bilâkis, devletin, kendi şartlarını, kendi kaderlerini değiştirmek için işbirliği eden halk topluluklarına çeşitli yönlerden tam anlamıyla yardımcı ve destek olmasıdır.»

Bilindiği gibi, Beş Yıllık Plân da Toplum Kalkınması usulünü «kalkınmak için uzun sürede en verimli olabilecek yollardan biri» olarak sunmakta, bunun içine dernek, kooperatif gibi kurumların meydana getirilmesi, kütlelerin eğitilerek birlikte çalışılmaya yöneltilmesi, toplumsal enerjinin yaratıcı şekilde harekete getirilmesi gibi çalışmaların dahil bulunduğunu belirtmektedir.

İlk bakışta bu, bütün ilerici toplumcu aydınların hemen imzayı basacakları bir program gibi görünüyor. Ama acaba aslında öyle mi?

Gerek Plân'da, gerekse Dr. Geray'ın yazısında esas tema olarak işlenen fikir köylünün «gönüllü» olarak köy kalkınması çalışmalarına katılması ve bu suretle köydeki işgücü fazlasının değerlendirilmesidir. Şimdi, bu «gönüllü» katılma ve «fazla işgücünü değerlendirme» deyimleriyle ifade edilmek istenen maksadı düpe düz açıklar

çeşme, okul yapımında ve daha başka işlerde çalıştırılması demektir, yani zaten yoksullukla bunalmış köylüleri bedava çalıştırarak daha da bunaltmaktır. «Ortak toplum amaçları için gönüllü olarak çalışmak ve kalkınmak gibi süslü deyimler bu acı ve adaletsiz gerçeği örtmiye yetmez.

Köylerimizde fazla işgücü bulunması ve imecenin köy geleneğimizden olması böyle bir çalıştırma programından yana olmak için sebep teşkil etmez. Bu ve benzeri toplumcu usulleri değerlendirirken yapılan başlıca yanlış, söz konusu usul veya tedbirin kendi başına ele alınması. Toplum yapısına bağlanmadan bir hükme varılmasıdır. Köylülerin (neden sadece, köylülerin? Şehirlilerin de) ortak toplum çalışmalarına kendi istekleriyle, şevkle katılmaları elbette istenecek bir haldir. Ama bunun için bir takım ön şartların meydana gelmiş olması gerekir. Herkes bu ortak çalışmaya gücüne göre eşit şartlarla katılacak mı? Temel şart bu. Kalkınmanın yükü güce göre eşit şartlarla herkesin omuzuna yükleniyor mu, yoksa altta kalanın canı çıkacak bir durum mu meydana geliyor?

Sayın Osman Nuri Torun bir süre önce yayınladığı bir yazısında çiftçi ailelerinin % 90'nının gelirlerinin hiç vergi alınmamasını gerektirecek kadar düşük olduğunu, geri kalan % 10 un ise maaş ücret ve ticari kazançlara uygulanan nisbetlerde vergilendirilse hazineye dört milyara yakın vergi ödeyecek kadar çok kazançlı olduğunu belirtiyordu. Oysa bu dört milyar vergi ödeyecek güçte olan zengin çiftçiler yeni vergi tasarısıyla ancak yüz milyon kadar vergi verecekler. Verebilecek durumda olan ve vermesi gerekenden dört milyar vergiyi alma, sonra yoksulu işsiz «toplumsal amaç, gönüllü çalışma, geleneksel imece» gerekçesile ücretsiz çalışmaya ite. Olmaz bu. Toplumsal ülkücülük adına hep yoksul halk kütlelerinden mi fedakârlık isteyeceğiz?

Gerek toplumun bütünüyle ilgili, gerekse bir parçasıyla, veya belirli bir topluluğu ile ilgili tedbirler, çalışmalar, söz konusu olduğu zaman hükümlerimizde yanılmamak için sosyal sınıflar düzenini ve münasebetlerini gözden kaçırmamak gereklidir. Belirli bir tedbiri, usulü, kanunu daima toplumun sınıf yapısına göre değerlendirmelidir. Kimden yana bu tedbir, bu usul? Önce bu soruyu cevaplandırmalıyız.

Fikir Hürriyeti için diri diri yandı

Avrupalıların ellerinde silâhlar dünyanın dört bucağına medeniyet dağıtmağa gittikleri, bir zamanlar.

İkinci dünya savaşından bu yana birbiri ardından bağımsızlığına kavuşan bir çok eski sömürge şimdi bütün güçleriyle; memleketlerindeki sömürgeciliğin son kalıntılarını temizlemeğe uğraşıyorlar. Bu genç ve bağımsız devletlerde pek revaçta olan bu «sömürgeciliğin son kalıntılarını temizlemek» h a y â l b i l e edemiyece-
Meselâ bunun bir örneği bir sü-
ğimiz meseleleri içine almaktadır.
redir Güney Vietnam'da yaşanmaktadır.

Avrupalılar ellerinde silâh dünyanın dört yanına medeniyet dağıtmağa giderken beraberlerinde papazlarını da almayı ihmâl etmemişlerdi. Silâhlı medeniyetçiler yerli hakim sınıfları kendileriyle işbirliğine razı ederken, papazlar da bu takıma hristiyanlığı kabul ettiriyorlardı. Böylelikle herşeyleriyle halktan kopmuş olan bu takım, dini inançlarıyla da halklarından ayrılıyorlardı. Güney Vietnam için de durum bundan başka türlü olmamıştı. Halkın onda dokuzu Buda'ya taptığı halde onda birini teşkil eden hakim sınıflar da İsa'ya inandırılmıştı. Sömürgecinin bir yadigârı olan bu ayrılık son haftalar içinde Güney Viyetnam'da kanlı olayların çıkmasına sebep olmuştur.

Gölgesinden korkan ve bu yüzden zalim bir diktatör olan Ngo Dinh Diem, komünistlerin kutlayacağını tahmin ettiği Dien Bien Phu yıldönümünü yasaklarken; Budistlerin de Buda'nın doğum gününü kutlamasını yasakladı. Fakat Budistler, hristiyan bir devlet adamı tarafından dinlere karşı yapılan bu yasaklamayı kabul etmediler ve Buda'nın doğum günü kutladılar. Bu kutlama sadece bir şehirde Budist rahiplerin pek çok ölü ve yaralı vermesi sonucunu doğurdu. Böylelikle bir iç savaş içinde bulunan Güney Viyetnam, bir din savaşı içine de düşürülmüş oldu. Diktatör Diem'i rejimini devirmek için çarpışan gerillaların yanında, Hristiyan bir devlete karşı savaşan Budist rahipler de yer aldı. Bu arada Saygon şehrinde tarihte sayılı olaylardan biri cereyan etti. Ve 9000 Budist rahibin katıldığı bir dua gösterisinde, hristiyan idarenin vicdan hürriyetlerini vermesi için bir rahip kendinin diri diri yakılmasına razı oldu. Binlerce kişinin önünde üzerine benzin dökülerek yakılan Budist rahip sömürgecilerin bir kuklası olan yerli dikta

Gerçekleri konuşmaya başladı ama, çıkar yol nedir?

BAKANLAR KONUŞUYOR

Geçen hafta içinde Ankarada yapılan çeşitli toplantılarda konuşan Bakanlar ve planın üç aylık tatbikatı üzerinde de Türkiye radyolarında konuşan Başbakan dinleyenleri hayretten hayrete düşürdüler. Bir süredenberi derin aydınların söyleye söyleye dillerinde tüy biten en acı gerçekleri onlardan daha acı, daha açıklıkla söylediler. Dinleyenlerin hayretleri elbette bu acı gerçekleri bir defa daha dinlemekten değil, konuşmacıların bir Başbakan, bir İçişleri Bakanı, bir Milli Eğitim Bakanı olmasından ve şimdiye kadar bu türlü konuşma yerine da ima kalkınma edebiyatını kendilerine konu olarak seçmelerine alışkanlıktan ileri geliyordu. Örneğin bir Başbakan çıkıyor 30 milyonun karşısına kâğıt üretiminde duraklama, kömür üretiminde gerileme olduğunu, bu yılın ilk üç aylık devresinde toptan eşya fiatlarında ve geçinme endekslerinde görülen artışın geçen yılın ilk üç ayına oranla daha az olduğunu söylüyor. İçişleri Bakanı Türikyede kaya kovuğunda yaşayan insanlar olduğunu, bunun böyle devam edemiyeceğini şartlar aynen böyle devam ettiği takdirde nüfusumuzun büsbütün beslenemez hale geleceğimizi Türkiyenin dört bir tarafından kalkınma edebiyatı dinlemeye hazırlanarak gelen idare amirlerine söylüyor. Milli Eğitim Bakanı kendilerinin sosyal adaletin sadece edebiyatını yaptıklarını yurdun muhakkakki en uyanık insanları olan halk eğitimci öğretmenlerine rahatlıkla anlatıyor.

Niçin yan çizilir

Hükûmetin en kritik noktalarını tutan bu sorumlu kişilerin niçin böyle ters çizip gerçekten yana yüzlerini çevirdiklerini anlamak hiç te güç olmasa gerek Bunun nedeninin en iyi yine İçişleri Bakanı açıklıyor. Bekata 21 ilden gelen valilerin karşısında şöyle konuşuyor:

«Cemiyetimizi muvazeneli bir cemiyet yapmak, sosyal adalet bakımından varmak istediğimiz hedeflere ulaştırmak plâna verdiğimiz ciddi ehemmiyetin başlıca âmilleri arasındadır. Muvazeneli olmayan cemiyetler sigortası olmayan nakil vasıtalarına benzerler. Bugünkü ve gelecek zaman içindeki ekonomik ve sosyal çalkantılara karşı koyabilmeniz plânın gerçekten bu karakteri ile muvaffak olmasına bağlıdır.

Bu itibarla biz geleceğin ve bu günün bütün sarsıntılarına bukavemet edebilecek bir cemiyet bünyesi yaratmayı da plânın hedetleri içinde mütalâa etmiş bulunmaktayız.

Bu itibarla bu toplumun içinde yaşayan vatandaşların yani halkımızın da bunu anlaması buna inanması ve bağlanması lâzımdır»

Gedçeklerin bizzat içinde yaşıyan halk planda ne kadar kendi gerçeklerini bulursa o kadar planı tutar, kendi gerçeklerine ne kadar tesir ettiğini hissederse o kadar plana inanır.

Kaya kovukları

Bekata gerçekleri şöyle belirtiyor:

«Hep bilirsiniz bir ülkede bir yıl içinde istihsal edilen mal ve hizmetlerin para olarak değerlendirilmesi halinde bunun yekûnu Millî geliri ifade eder. Bu millî gelir aynı memlekette yaşıyan insan sayısına taksim edildiği zaman elde edilen rakam adam başına düşen millî gelir hissesini teşkil eder. Türkiyede adam başına düşen millî gelir 1600 liradır. Amerikada ise 25 bin lira civarındadır. Şu halde Türkiyedeki hayat seviyesi Amerikadakinden 15 misli düşüktür. Bu realiteyi daha geniş ölçüde memlekete tatbik ettiğimiz zaman ikinci bir hakikat görüyoruz: Devrimiz 20 nci asrı idrak etmiş olmasına rağmen Türkiyede halâ kaya kovuğunda yaşıyan insanlar vardır. Bu böyle devam edemez. Türkiyede toplumumuzu muvazeneli bir hale getirmek , sosyal adaleti gerçekleştirmek zorundayız. İnsan hak ve hürriyetlerini demokratik düzen içinde gerçekleştirirken aynı zamanda sosyal adalet bakımından cemiyetimizi bu asrın muvazeneli şartlarına eriştirebilmek bütün Türkyede baş meselemizdir.

Bunun yanı başında ikinci bir gerçekte şudur: Halen içinde bulunduğumuz varlık 27 milyon nüfusa yetmemektedir. Diğer taraftan her sene 800 bin civarında artmaktayız. 1975 senesinde 42 milyonu bulacak nüfusumuzu geçen devirdeki şartları aynen devam ettirdiğimiz takdirde büsbütün besleyemez hale geleceğimiz bir gerçektir. Şu halde bunu bir hal çarsine bağlamaya mecburuz»

Bir bataklık

Gerçeklere ne kadar dönerse halkı o kadar yanında bulacağına inanan hükûmet üyelerinden diğerleri de aynı yolu tuttular.

Henüz Millî Eğitim Bakanı iken Şevket Raşit Hatipoğlu da günde 3 lira yevmiye alarak Ankaraya gelen Halk Eğitim Başkanlarının katıldıkları seminerde aynı yolu tuttu ve Türkiyede eğitimin ne denli bir bataklık içinde bulunduğunu anlatmaya çabaladı.

Verdikleri otel paraları bile 8 liradan fazla olan ancak kendi acıklı hallerini öğrenip 6 lira ek yevmiye veren AID nin yardımı ile geçinebilen halk eğitimci öğretmenler daha sonra Bakan'ın ağzından (henüz çekilmmişti) şunlarıdinlediler:

«Sosyal adaletin biz şimdi sadece debiyatını yapıyoruz. Bunun gerçeği memleketi muayyen bir nisbet dahilinde de olsa medeniyetten istsifade ettirmektir. Bu durumda batı ile aramızda büyük bir uçurum var. Eşit tabirini kullanmaya dilim varmıyor hiç değilse aradaki farkı insaflı bir nisbette düşürebilirsek memnu niyet verici bir netice olur.

Maalsef okul çağındaki Türk çocuklarından büyük bir kısmı okuldan mahrumdur.»

Hatipoğlu «Halk eğitimi saat gibi işlemeli» diye parlak bir cümle çıkardıktan sonra halk eğitimci öğretmenlerin tebessümleri arasında bir Fâtih edasıyla şunları söyledi:

«Doğuya kültür fethine çıktığımız zaman kızlarımızın rolü erkeklerimizden büyük olacaktır. Biz bunların yetiştirileceği yeri hazırlıyoruz.» Fakat ne var ki Hatipoğlu bu amaca varma güç ve anlayışından yoksundu ve en sonunda çekilmesini başardı.

M.H.

Mecliste dayak Konusu

«Dayak insanî midir, değil midir; demokratik midir, antidemokratik midir?» tartışması, geçen hafta Millet Meclisi'nde bir karara bağlandı.

Dayak cezası, idarecilerin zaman zaman yaptıkları tamimlerle yasaklanmıştı ama, dayak atılmasına ceza veren bir kanun hâlâ yürürlükte bulunuyordu. Bu kanundaki şartları haiz bir kimseye bir zabıta âmiri dayak atırsa, kimse bir şey diyemezdi.

«Serseriler ve Mazannaisû Eşhas» hakkındaki kanunun kaldırılmasını derpiş eden tasarı Millet Meclisi'nde görüşülürken dayak taraftarlarının itirazları, meselelere ne kadar satıhtan baktıklarını ortaya koyuyordu. Meselâ Fahir Giritlioğlu, kanunun şimdiye kadar gerektiği gibi uygulanmaması dolayısıyla adliye mensuplarına serzentişe bulunduktan sonra, bu kanun kaldırılmasının büyük boşluk yarattığını ileri sürdü ve «dayak cezasını» temenni ettiler.

İzmir Milletvekili Kadri Özek ise, dayak cezasını bir hayli övdükten sonra İngiltere'de fuhuşun dayak cezasıyla önlendiğini iddia etti. Kadri Özek bu konuşmayı yaparken İngiltere'de bir fuhuş olayının yarattığı tepkiler, koskoca İngiliz Hükûmeti'ni sarsacak kadar şiddetlenmişti

Dayak'çılar, savunmalarını bu kadar zayıf delillere dayandırdıkları için Millet Meclisi'nin çoğunluğu dayak cezasına iltifat etmedi ve Serseriler Kanunu'nun kaldırılmasına dair tasarıyı kabul ederek anti/demokratik bir cezayı daha tarihe gömdü.

SENDİKACILAR GERÇEGİ GÖRÜNÜZ

Basından öğrendiğimize göre, İktisadî Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilerin, çalıştıkları işyerlerinin - Fabrikaların yönetimine katılmalarını sağlamak için, Çalışma Bakanlığınca hazırlanan kanun tasarısını Adalet Partili Milletvekilleri komisyonda reddetmişler.

Oysa, Sayın Bülent Ecevit Çalışma Bakanlığı ödevine başladığı tarihten bu yana geçen 20 aylık zamandanberi, İşçi Sendikalarının temsilcileriyle her karşılaşmasında; CHP nin muhtelif vilâyetlerde tertiplediği açık oturumlarda, 2/Mart/1963 tarihinde İşçi ve İşveren temsilcileri ile İstanbul Vilâyetinde yapılan müşterek toplantıda ve hatta Sendikalar Kanununun Millet Meclisinde müzakeresi esnasında (11. Nisan. 1963 yaptığı konuşmalarda, «İktisadî Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilerin, çalıştıkları işyerlerinin sevk ve idâresine katılmalarını sağlıyacak bir kanun tasarısı hazırlattığını, birinci Koalisyon Hükûmetinde Adalet Partisi; İkinci koalisyonda YTP. ile CKMP. kanatları ile bu konuda da (Tek partili hükûmetlerde dahi görülmeyen) tam bir fikir ve işbirliği halinde bulunduğunu defalarca açıklamış bulunmaktadır.

Fabrikaya ilk defa olarak demokrasiyi sokacak olan böyle bir tasarının, sayın Ecevit'in Cenevre'de «Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı'nın yıllık toplantısında ve Türk — İş Başkanı sayın Demirsoy'un AID nin davetlisi olarak iki ay müddetle Amerika seyahatinda bulundukları bir ırada Millet Meclii Çalışma Komisyonu gündemine alınması, müzakere edilmesi ve Adalet Partili Milletvekilleri tarafından reddedilmesi manidardır. (A.P. Milletvekilleri arasında bulunan, İzmir «İşçi» Milletvekili Salim Kaygan arkadaşın kulakları çınlasın).

O Adalet Partisi ki, Türk — İş'in 8, Nisan 1963 tarihinde Ankara'da tertiplediği ve 320 sendika temsilcisinin iştirak ettiği toplantıda; Türk - İş başkanına «Adalet Partisi Millet Meclisi grubu adına, Türk — İş'in görüşünün aynen desteklеyeceğinin şahit olduğumuzu memnuniyetle kaydederim» dedirtecek kadar işçi dostu görünmekte idi.

Mutlu [illegible] yana olduğunu her davranışı ile ortaya koyan, özellikle büyük kapitalli sanayicilere dayanan, onların çıkarlarını savunan Adalet Partisi ve o'nun temsilcileri İktisadî Devlet Teşekküllerinde dahi olsa. işçinin çalıştığı işyerinin yönetiminde söz ve oy sahibi olmasını istemez. Bu tutumunu tabiî karşılamak gerek...

Toplu Sözleşme ve Grev düzenine girdiğimiz bir devrede, işçinin ve onun temsilcisi olan işçi sendikalarının, içinde bulunduğu işyerinin yönetimine karışmasiyle, işyerinin girdisini, çıktısını öğrenmesine imkân veren bu demokratik usulün, yarın İktisadî Devlet Teşekküllerini emsal göstererek, özel teşebbüs için de bahis konusu olacağını, böyle olunca da, sayın özel teşebbüsçü işverenin imalâtı, maliyeti, gerçek kârının bilineceği, varsa dalavereleri, vergi kaçakçılığı meydana çıkacağını, Sendikaların pazarlık gücünü artıracağını, velhasıl, demokrasinin, denetimin fabrikadan içeriye gireceğini, AP. nin kapitalist çevreleri ve bu çevrelerin sözcüsü Miletvekilleri bilirler. Bildikleri içindir ki, böyle bir kapının açılmasını sağlayacak olan bir tasarının kanunlaşmasını önlemeye bütün güçleri ile çalışacaklardır. Bu tabiî bir kaidedir. Bunda şaşılacak bir şey yok. Şaşılacak olan, insanın havsalasının kolayca alamıyacağı şey, işçinin, emekçinin temsilcisiyim diye böbürlenen, kendisine sendikacıyım dedirtten kişilerin, bilerek bilmiyerek sömürücülerin bu ve buna benzer oyunlarına âlet olmalarıdır.

A.P. sinin, Çalışma Komisyonunda belli olan bu tutumunun üstünden bir hafta geçmiştir. Hâlen Türk — İş'i idâre eden sayın yöneticilerinin dut yemiş bülbül misali susmalarına ne demeli? Ya o mangalda kül bırakmıyan, okumuş, Avrupa, Amerika görmüş, eğitilmiş sendika liderleri neredesiniz? Yoksa, Adalet Partisinin bu tutumunu benimsiyor musunuz? O halde şimdiye kadar niye sustunuz, niye konuşmuyorsunuz.

«Et kokarsa tuz ekerler; ama, ya tuz kokarsa.» Elin dert görmesin Korkmazgil; ne güzel lâf etmişsin.

Şaban YILDIZ
(Sendikacı)

Türk ve Amerikan Sendikacılığını Ayıran noktalar

Dr. Türkkaya ATAÖV

Türk işçisi bilincini kazanmakta ve örgütlenmektedir. Bu gelişim, yurdumuz için, tabii çok memnuniyet vericidir. Çünkü Türk halk yığınlarına en yakın olan Türk işçisi daha demokratik bir Türk toplumu kurulmasında tarihi bir görev yükleniyor. Halkın doğrudan doğruya bağrından gelen işçi sınıfı onun duygu ve isteklerini duyuracak ve halka sorumlu hükümetlerin kurulmasına ön ayak olacaktır. Ancak, Türk işçisinin bu önemli görevini daha iyi yapabilmesi için sendikacıların Türkiye şartları içinde Türk işçisine düşen büyük rolün mahiyetini iyice kavramaları ve bu yoldan asla şaşmamaları gerekir. Türkiye'de işçi hareketlerinin serpilmeğe başladığı şu devrede Türk sendikacıları üstünde türlü etkiler olmaktadır. Bunların şu sıralarda en belirgini Amerikan sendika anlayışının Türkiye'ye «ihraç» edilebileceğine dair bir kaç kişinin kafasındaki düşüncelerdir

Türk işçisine oranla daha yüksek bir hayat seviyesi olan Amerikan işçisi bazı sorunlarını çözmüş, bazılarını çözememiştir. Burada üstünde durmamız gereken nokta Amerikan işçisinin doğuş ve güçleniş şartlarıyla Türk işçisinin Türk toplumunda oynıyacağı büyük rol arasındaki önemli ve paralel olmayan farklara işaret etmektir. O zaman her iki ulusun işçisinin tuttukları yol, bugünkü durumları ve gelecekteki rollerini ortaya çıkaracaktır

Her memleketi birbirinden ayıran özel şartlar olduğu gibi Amerikan işçi hareketi de o ülkenin şartları ve bir takım tarihi olaylarla etkilenmiş ve kendine özgü bir yola girmiştir. Türk işçisinin yolu ise başkadır. Çünkü:

1) Amerikan işçileri endüstri devrimiyle değişen insan münasebetleri Amerika'da henüz izah edilmeden önce örgütlenmeye başlamışlardır. Sendikaların kuruluş safhasında sanatçılar, düşünürler ve yazarlar gem vurulmamış bir sermayeci düzenin yalnız aksaklıklarından söz ettiler. Hiç biri ortaya ciddi ve yapıcı bir teklif, bir çözüm yolu atamadı. Jack London'un (1876-1916) Demir Ökçe, Upton Sinclair'in (1878—?) Orman ve Petrol, Edward Bellamy'nin (1850—98) Geriye Bakış, Franz Morris'in Ahtapot ve Kuyu, Ida Trabell'in Standard Oil Kumpanyası Tarihi, Henry George'un (1839-97) İlerleme ve Sefalet, ve Thorstein Veblen'in (1857—1929) Aylak Sınıfın Teorisi adlı kitapları sadece bozuk bir düzenin hastalıklarını ortaya koyuyorlardı.

Halkçı olmanın metodu belirli değil

Bu kitaplar Amerika'ya bir çok halkçı yurttaş kazandırdı. Fakat halkçı olmanın metodunu ortaya koymadı. Bazıları ibretle okunacak klâsikler bile oldular. Örneğin, Upton Sinclair'in Orman adlı kitabı ne Afrika ve ne de Hind ormanları hakkındaydı; Chicago işçilerinin hayatını anlatıyordu. Fakat Veblen'in kitabı bile sadece mevcut düzeni yeriyor, Amerika'ya uyacak bir alternatif teklif etmiyordu. Gazete ve dergi faaliyetleri de küçümsenecek derecede olmamakla beraber işçi hareketlerini tarafsız toplum kurallarıyla izah ederek düzenlenmekten uzak kaldılar. Ne Kansas'da 1895'den itibaren başlıyan Aklıselime Çağrı, ne de Kanada'da basılıp Amerika'da 100.000 satan Wilshire's Dergisi, ne Wisconsin'de çıkan Social Democratic Herald, ne de önce 1900 de Seattle'de, sonra Toledo'da yayınlanan The Socialist dergisi bu görevi yerine getirebildi. Bunların hepsi mevcut düzenin adaletsizlik ve aksaklıklarını yeriyor, fakat ortaya bilimsel bir metod koyamıyordu. Bu yetersizce davranışın örneği Mary Mary'in International Socialist Review'da seri halinde yayınladığı «Domuz Eti Satan Tüccarın Kâtibesinden Mektuplar» başlıklı yazılarıydı. Geniş yankılar yapan bu seri zevkle, ibretle ve yer yer nefretle okunmuş, fakat «peki ne yapmalı?» sorusunu cevaplandırmadan geçmişti. Böylece, Amerikan işçisi daha bu soruya temel cevabı vermeden örgütleniyor ve mevcut sınırları kabulden başka bir yola gidemiyordu. Üstelik Amerikan sendikacılığında uzun müddet söz sahibi olan yapı işçileri dev kartellerle karşı karşıya gelmedikleri için koruyucu bir devletçiliğin lüzumunu anlamamışlar ve Prof. Taft'ın Journal of Political Economy'de (1936, s. 637) incelediği gibi, Amerikan sendikacılığının devletçilikten ayrı bir yola itilmesinde etkili olmuşlardır.

Devlet işçinin karşısında idi

2 Amerikan işçisi yalnız iş—verenle mücadele ediyordu, devletle değil. Amerika'da devlet işçisinin karşısındaydı. Toplu sözleşme ve sendikalaşma hareketlerinde bile işçinin üzerine yürüyen patronun milislerine polis ve askeri birliklerin yardım ettiği bile vardı. Fakat devletin aristokratik ve otokratik bir niteliği yoktu. Amerikan işçi hareketi yalnız iş—verene karşı yapılan mücadelenin kaçınılmaz sınırlarıyla daraldı. Bu sınırlı mücadele Chicago ve Detroit gibi endüstri merkezlerinde zaman zaman kuvvetleniyorsa da bütün işçi sınıfı, hattâ sendikalar bile, bir amaçta birleşemiyorlardı

3) Amerikan işçileri kendi içinde parçalanmıştı. Bir defa, siyah işçi — beyaz işçi ayrımı vardı. Irk farkının doğurduğu yadırgamalar, hattâ düşmanlıklar Amerika'da maalesef bugün bile şiddetli bir şekilde görüldüğüne göre, o zamanki hüsûmetin derecesi üstünde fazla söze lüzum yoktur sanırım. Sonra, kalifiye işçiler ve basit işçiler ayrımı da vardı. Kalifiye işçiler Amerika'da doğmuş, yetişmiş ve çalıştıkları alanlarda biraz hüner kazanmış işçilerdi. Mevcut sendikalar da onların elindeydi. Basit işçiler ise, Avrupa'da 1848 ihtilâli ve 1871 savaşından sonra Amerika'ya göçmek zorunda kalanlardı. Amerika'ya yeni göçenler daha aşağı çalışma şartlarıyla yetinirler diye, önceden kurulmuş olan sendikalar «kalifiye işçi sendikaları» niteliğini kaybetmemek için bu yenileri aralarına almıyorlardı bile. Böylece, sendikalar yalnız eski üyelerin hayat seviyelerini arttırma yolundan başka bir şey düşünemez duruma geldi. Bir yandan da işçiler arasında dil ayrılığı vardı.

Gerekenden ayrı bir yol

Amerika'da doğan işçilerle yeni gelenler anlaşamıyorlardı. Üstelik Katolik kilisesi İtalyan, Macar, Polonyalı ve Hırvat asıllı işçileri etkileyerek onları asıl gitmeleri gerekenden başka bir yola sokuyordu. Yahudilerle Yahudi olmayan işçiler arasındaki ayrım da kuvvetliydi. Harvard Üniversitesi Profesörlerinden Dr. V. O. Key Jr.'ın Politika, Partiler, ve Baskı Grupları adlı kitabında (S. 55) yazdığı gibi, daha 1956 yılında endüstri işçisinin ancak üçte biri sendika üyesiydi. Mevcut olan AFL — CIO konfederasyonu da tam anlamıyla birleşmiş değildi. Özellikle otomobil yapı ve lâstik işçileriyle makinistlerin kurdukları sendikalar merkezden eğemen olma eğilimindedir 1944'de zenci işçilere yapılan farklı muamele söz konusu edildiği zaman AFL Genel Kurulu şöyle bir karar vermişti: «Her sendika istediği tutumda olmakta serbesttir.»

Böylece, Amerikan işçi hareketi yalnız bazı işçiler için bazı iş verenlerden bir takım haklar elde etmek maksadıyla savaşan bir baskı grubu olma kanalına itildi. Ekonomik durum kötüye yönelince sendikalar eski durumlarına dönmek için çarpışıyorlar, çok ileri gidemiyorlardı. Üstelik, işçi kendi liderlerini yeteri kadar denetleyemediğinden —daha doğrusu, yukarıda sözü edilen şartlar altında, sendikalar içinde, tam demokratik bir anlayış ve metodla, yönetilenlerin deneti kurulamadığından— Beck ve Hoffa gibi işçiyi temsilden uzak nitelikte sendika liderleri tutunabiliyorlardı.

Amaç adaletsizliği kökünden kazımaktır.

Daha sonraları, Amerikan işçisini daha demokratik bir yola sokmak, sendika başkanlarını işçilere sorumlu hale getirecek örgütü kurmak, Amerikan işçisine daha demokratik bir toplum yaratma yolunda tarihi görevini benimsetmek ve adaletsizlikleri kökünden kazımak için çareler düşünülmedi değil. Amerikan İşçi Federasyonunun (AFL) içinde 1914'e kadar bu yolda eğilimler olduğu gibi Amerikan İşçi Birliği diye başka bir kuruluş da bu düşünceden doğmuştur. Önce Montana'da gelişen bu hareket kısa zamanda California, Colorado, Idaho, Nevada, Orengon ve Washington'a yayıldı. Chicago'da kurulan Dünya Endüstri İşçileri de aynı eğilimdeydi.

Amerikan toplum ve tarihine özgü bu gelişim Amerikan işçisini, başarı ve başarısızlıklarıyla bugünkü durumuna getirdi. Türk işçisinin kaynakları ve Türk toplumundaki rolü başka bir macera takip edecektir. Türk işçisi, sadece, iş—verenden bir takım haklar elde etmekle yetinmeyecektir. Türkiye, çağdaş uygarlığa ulaşma, bunun için azamî kalkınmayı gerçekleştirme, kalkınma yolunda gerekli endüstrileşmeyi başarabilmek için Türk toplumundaki bütün tabiat, insan ve makina kaynaklarını en verimli ve en mantıklı bir şekilde örgütleme, kalkınma ancak sosyal adaletle olabileceğinden bu ilkeye bağlı kalma ve bunları özgürlük ve ulusçuluk çerçevesi içinde yapma amaçlarına yöneltmiştir. Kalkınmış ve âdil Türkiye'nin dayanağı, yapılacak demokratik değişmelerden faydalanacak olan Türk halk yığınlarıdır. Bu değişikliklerin en tabii desteği ondan faydalanacak olanlardır. Yalnız, halk yığınlarının devleti etkilemeleri ve alınacak tedbirlerin kendi haklarını korur mahiyette olmasını sağlaması için varlığının siyasî bir güç kazanması şarttır.

Gerçek demokrasiyi Türk işçisi kurabilir.

Toplum içindeki talepleri artan halk yığınları, bir an önce, kendi temsilcilerinin öncülüğü altında siyaset alanına çıkmak zorundadırlar. Bunun yolu da halkın kendi siyasî partisi için de örgütlenmesidir. Halkın yararına olan bu partiyi kimler kuracaktır? Halk yığınları en başta endüstri ve tarım işçilerinden bileşiktir. Bunların içinde modern anlayışı çerçevesinde halka en yakın, en bilinçli ve en örgütlü sınıf endüstri işçisi sınıfıdır. Türk halkı halktan yana aydınlarla elele veren işçilerimize katılarak haklarını elde edecek ve ileri, âdil ve demokratik Türkiye'yi kuracaktır.

Zâten, Türk sendikacıları Türk işçisinin bu tarihî görevini kabul ederek çağdaş uygarlık içinde Türk uyanıklılığını temsil eden Türkiye İşçi Partisini kurmuştur. Amerika'da ise işçinin kendi partisi yoktur. Türk işçisine demokratik harekete böyle büyük bir sorumluluk düşüyor. Türk işçisinin sorumluluğu halkın ihtiyaçlarını yansıtmak, onun dâvâlarını tutmak, Anayasanın halka getirdiklerini ona anlatmak, gerçek çözüm yollarını göstermek ve bu çözüm yolunu ferdî değil, hep birlikte ve örgütlü olarak uygulamaktır. Onun için, bütün sendikacılar, onları seçenler ve halk karşısındaki büyük sorumluluklarını akıldan hiç çıkarmamakla görevlerini yapmış olurlar. Türk işçisi, sendikacıları Türk emekçisini bir numaralı yurttaş yapma ve Türkiye'yi kurtuluş yoluna sokma amacında kendine düşen ödevi yerine getirmesi için seçmiştir. Sendikacılarımızın Amerika'yı gezer ve işçi patronlarıyla konuşurken Türk ve Amerikan sendikacılığının doğuş ve gelişimindeki farkları iyice bellemeleri zorunludur. Hele orada bazı işçi patronlarının yaşayış tarzlarına bakarak sendikacılığı yanlış öğrenmeleri o sendikacıların Türk emekçisiyle bağının kopmasına kadar gidebilir. Türkiye'nin kendi şartları ve ihtiyaçları dururken, Türk sendikacılığının Amerikan sendikacılığiyle etkilenmesine müsaade etmek, meşhur deyimle, «kökü dışarda» bir davranış olur. Uyanmakta olan Türk emekçisi, yalnız halkı temsil eden önderleri destekliyecektir.

Az gelişmiş ülkelerde kalkınma yolu

Dr. Tarık Ziya EKİNCİ

Ekonomide zirai sektörün hâkim olduğu, politik ve ekonomik bakımdan ileri kapitalist memleketlere bağlı, ithalât lehine kapatılması zor ve gittikçe artan bir dış ticaret açığının bulunduğu, fert başına düşen millî gelir seviyesinin çok düşük olduğu, çalışan aktif nüfusun yarıdan fazlasının geçimini sağlamak için ziraatle uğraşmak zorunda bulunduğu ve demokratik olarak sür'atli bir nüfus artışı gösteren, okur yazar seviyesi düşük ülkelere az gelişmiş ülkeler denir.

İleri kapitalist memleketler her türlü ekonomik ve siyasal baskıları kullanmak suretiyle, kendilerine bağlı bulunan az gelişmiş ülkelerin ekonomikman daima zirai sektöre bağlı kalmalarını sağlamaya çalışırlar. Sanayilerini ya hiç geliştirmez veya basit montaj sanayii ve tüketim maddelerini imal eden göz boyayıcı güdük bir sanayi halinde kalmasını sağlarlar. Yapılan şartlı yardımlar ve bu ülkelere gelen yabancı sermaye hep aynı maksadı gözeterek hareket etmektedir.

Az gelişmiş ülkelerde her türlü reformlar ve sanayiin geliştirilmesi yolundaki teşebbüsler daima ileri kapitalist memleketler tarafından bir mukavemet görmektedir. Bu mukavemet az gelişmiş ülkelerdeki, aydın zümre, bazan ordu ve umumiyetle işçi sınıfının kuvvetiyle oyantılı olarak gizli veya açık bir müdahale şeklinde yapılmaktadır. Güney Amerikadaki reformcu hükûmetlere karşı yapılan darbeler, komşumuz İranda Musaddık idaresinin başına gelen felâketler, Mısırda Nâsır idaresine karşı yapılan Süveyş harekâtı, Kongoda sürdürülen iç harpler, Yemende feodal düzene baş kaldıran halka karşı girişilen baskı hareketleri, ileri kapitalist memleketlerin bu maksatla görevli gizli teşkilâtlariyle, büyük mali ve sınai tekellerin ve yerli ortaklarının müştereken yürüttükleri savaşlardır. Bu savaş ve müdahalelerin iç yüzü, bugün artık dünya kamu oyunun malûmu olmuştur.

Az gelişmiş ülkelerde ileri kapitalist memleketlerin yaptıkları bu açık müdahaleler yanında, yatırımların münhasıran zirai sektöre yapılmasını teşvik eden önemli ideolojik çalışmalar da vardır.

Meselâ F.A.O. nun büyük masraflarla düzenlediği açlık haftası münasebetiyle, yapılan neşriyat ve müteaddit açık oturumlar, az gelişmiş ülkelerde zirai sektöre yapılacak yatırımları teşvik gayesini hedef ittihaz etmiştir. Halbuki bu ülkelerde zirai gelir artışı ancak, köklü bir toprak reformu ve zirai sektöre de destek olacak millî bir ağır sanayiin kurulmasiyle mümkündür.

Memleketimizde zirai yatırım ve çalışmaları teşvik gayesini güden diğer bir propaganda işlemektedir. Dünyanın en iyi Ziraat Fakültesinin Türkiyede bulunduğu, hattâ Amerikadan memleketimize bu fakültede okumak üzere talebe gönderildiği söylentileri yayılmaktadır. Bu fakültenin çalışmaları arasında

...diği konusunda bir bilgi mevcut değildir. Ancak, Amerikadan Türkiyeye Ziraat Fakültesinde okumak üzere talebe gönderildiği bir gerçek olabilir. Bu da sırf yayılan propagandanın değerini arttırmak için yapılmış olmalıdır.

Az Gelişmiş Ülkelerde Sosyal Sınıflar:

Az gelişmiş ülkelerde son derece kuvvetli bir toprak burjuvazisi ve yabancı sermayenin dümen suyunda giden, ithalât, ihracat, büyük taahhüt işleri, bankacılık, arsa spekülâsyonlariyle zenginleşen oldukça kuvvetli bir ticaret burjuvazisi mevcuttur. Az gelişmiş ülkelerde mütevazi sanayi yatırımları da ticaret burjuvazisi için tâli bir meşgale olmaktan öteye gitmez. Bu sebeple az gelişmiş ülkelerde, memleketi Milletlerarası kapitalizmin tasallutuna karşı, işçi sınıfı ve ilerici aydınlarla elbirliği halinde koruyacak bir millî sanayi burjuvazisinden bahsedilemez.

Toprak burjuvazisi hemen bütün az gelişmiş memleketlerde eski feodal düzenin bir devamıdır. Bu sınıf feodal düzenin fikri ve ideolojik atmosferi içinde zirai sektörde bulunan nüfusun 3/4'ünü maddi ve fikri baskısı altında tutan, siyasi bakımdan son derece kudretli ve organize bir sınıftır. Sanayinin gelişmemesi memleket ekonomisinin zirai sektöre bağlı kalması bu sınıfın menfaati icabı olup, bu sebeple milletlerarası kapitalizmin tabiî müttefikidir.

Bünyesi itibariyle her türlü reform ve ilerici çabalara karşıdır.

Az gelişmiş ülkelerde ticaret burjuvazisi de Milletlerarası kapitalizmle menfaat çalışması halinde değildir. Bilâkis onun dümen suyunda, gelen yardımlardan aslan payını koparmak suretiyle daha da zenginleşmektedir. Bu itibarla Milletlerarası kapitalizmle menfaat birliği halinde olup, her türlü ekonomik bağımsızlık teşebbüsü ve ilerici reform hareketlerinde toprak burjuvazisiyle beraber reaksiyoner bir fonksiyon ifa etmekten geri kalmaz.

Az gelişmiş ülkelerde işçi sınıfı sayıf, teşkilâtsız, tarihî fonksiyonunun bilincine varamamış bir durumdadır. Sendikalaşma hareketleri iç ve dış müttefiklerin elbirliğiyle geri bırakılmakta ve dejenere edilmektedir. Kitle ile irtibatı olmayan sendika liderlerinin yetişmesine büyük bir dikkat ve itina gösterilmektedir. Böylece, vatanperver ve ilerici aydınların çabası desteksiz bırakılmaya gayret edilmektedir.

Fakat iç ve dış müttefiklerin bütün menfi çabalarına rağmen, tarihin akış seyri ilerici kuvvetlerin gözettiği istikamette olup, ergeç bütün az gelişmiş memleketler siyasal bağımsızlıklarına kavuştukları gibi,

Az Gelişmiş Ülkelerin Kurtuluş Yolu:

Az gelişmiş ülkelerin kalkınması ve tam bir ekonomik bağımsızlığa kavuşması için iki yol vardır.

1 — Kapitalist gelişme yolu:

2 — Sosyalist gelişme yolu:

Acaba az gelişmiş ülkeler için kapitalist gelişme yolu mümkün müdür?

Kapitalist gelişme vetiresine tâbi memleketlerde memleketin özel sektör eliyle kalkınması, sanayiinin gelişmesi için evvelâ sermaye birikimi lâzımdır.

Halbuki bugünkü dünya şartları kapitalist gelişme vetiresini tamamlayan batı memleketlerinin sermaye birikimi ve sanayileşmek için takip ettikleri yoldan gitmenin mümkün olmadığını göstermektedir

1 — Batıda kapitalizmin ilk yıllarında serflikten kurtulan işsiz halk kitleleri «liberalizm» adına günde 16-18 saat kırbaç altında insafsızca çalıştırılarak başarılan sermaye birikimi, bugünkü şartlar içinde, az da olsa halkların sağladığı demokratik haklar önünde, artık dünyanın hiç bir yerinde mümkün değildir.

2 — Batı kapitalizminin gelişme ve kuvvetlenme yıllarında, müstemleke adı altın yağmacı bir zihniyetle dünyanın 2/3'sini insan ve tabii kaynaklariyle birlikte sömürmek suretiyle sağladığı sermaye birikimi bugünkü şartlarda artık imkânsız hale gelmiştir. Bu yol tabiatı itibariyle az gelişmiş ülkeler için sermaye birikimi bakımından bahis konusu olamaz.

3 — Az gelişmiş ülkeler, kalkınma vetiresine Batı kapitalizminin başlangıç durumuna nazaran daha düşük bir seviyeden başlamaktadırlar.

4 — Bugünkü tasarruf temayülü kapitalist ekonominin gelişme yıllarındaki tasarruf temayülünden çok azdır.

5 — Dünyada kütle haberleşme imkânlarının artması sebebiyle, fakir halklar kolaylıkla sefaletlerinin bilincine varmakta ve bir an evvel Batılı hemcinslerinin seviyesine ulaşmak istemektedirler. Ayrıca bu ülkelerde aydın ve askerler ise durumun devamını bir onur meselesi haline getirmektedirler. Bu istical sermaye terakümü için geçmesi lâzım gelen zamanın rahat ve huzur içinde doldurulmasına imkân vermez.

6 — On dokuzuncu asırda kalkınma, tekniğin ve sanayiin nisbeten geri bulunduğu bir dönemde, birbirinden pek az farklı topluluklar arasında her türlü mübadelenin kolayca yapılması mümkün olan bir dünyada cereyan etmiştir. Halbuki bugün gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında büyük kültürel ve teknolojik boşluklar vardır.

7 — En önemlisi yukarıda belirtildiği şekilde, Milletlerarası kapitalizmin az gelişmiş ülkelerde, kapitalist düzen içinde, her türlü ekonomik bağımsızlık ve sanayileşme

Bütün bu faktörler, az gelişmiş ülkelerin tam bir ekonomik bağımsızlığa kavuşacak şekilde kalkınması ve ağır sanayii kurması için, kapitalist gelişme tarzının başarısız olacağını ve böyle bir teşebbüsün mevzubahis ülkelerde güçlükle elde edilen siyasal bağımsızlıkları da tehlikeye düşüreceğini açık olarak göstermektedir.

Sosyalist Gelişme Yolu:

Kurtuluş savaşlarını başarmış olarak siyasal bağımsızlıklarına kavuşan az gelişmiş ülkelerin takip etmesi gereken kalkınma yolu, tarihî bakımdan anti emperyalist ve anti kapitalist bir yönde gelişmek zorundadır; ve bu yol sosyalizme götüren yoldur. Az gelişmiş ülkelerin kalkınma yolu, Türk milletinin büyük Atatürkün önderliğinde başardığı anti - emperyalist ve anti - kapitalist millî kurtuluş savaşından sonra takip ettiği kalkınma yoluna paralel olması gerekir. Türk milletinin başardığı millî kurtuluş savaşı sonunda; kapitülâsyonlar, yabancı şirketler ortadan kaldırılmış, dış borçlar tasfiye edilmiş, kalkınma yolu, devletçilik, devrimcilik ve milliyetçilik ilkelerine bağlanmıştır.

Az gelişmiş bir ülke olan memleketimiz için de ancak, bu yoldan ilerlemek şartiyle milletimizin tarihsel volüsiyonuna uygun bir şekilde hareket etmiş oluruz. Geldiğimiz yol sosyalizme götüren yoldur. Bizim gibi bütün az gelişmiş ülkelerin kalkınma yolu sosyalizm yoludur.

Memleketimizde sosyalizme giden yol, ancak demokratik düzen içinde çok partili hayatın bütün vecibelerine uymak suretiyle, her türlü engelleyici amilleri, halkı eğiterek politik faaliyet sahasına sokmak ve bu maksatla onları teşkilâtlandırmak, memleket işlerinde söz ve karar sahibi kılarak demokratik mücadele usulleriyle katedilebilir.

Halkın eğitilmesini esas almayan, askeri müdahalelerle küçük bir azınlığın kuracağı diktatoryal idareler hiç bir zaman sosyalizmi uygulayamaz.

Sosyalist idare, emeği cemiyetin gerçek değeri olarak kabul eder. Fırsatlarda eşitlik, gelir ve servetlerin dağıtılışında denge temini suretiyle, iktisadî hayatta işbirliği ve toplumun yaratıcı gücünü ön plâna alarak hem dengeli ve hem de âdil ve çok sür'atli bir kalkınma sağlar. Demokratik düzen için de halkın eğitilmesi suretiyle sosyalizme giden yol katedildikten sonra, millî gücü seferber ederek bütün milletin büyük şevk ve imanla gireceği müsmir bir çalışma devresinde millî gelir sür'atle artacak, millî sanayiin kurulması için lâzım gelen sermaye kısa zamanda birikecekti. Böylece az gelişmiş ülkelerin uygarlık düzeyine ulaşması ve uygar ülkeler arasında eşit şartlar içinde şerefli mev-

İŞÇİLER

KAVEL FABRİKASI GENEL MÜDÜRÜ YİNE SAHNEDE

Bu yılbaşından sonra haksız ve kanunsuz tutumu ile çok değişik olaylara yol açan Kavel Fabrikası Genel Müdürü İbrahim Üzümcü Martı n ilk haftasında yenilmiş. Devlet Bakanı Feyzioğlu ile Çalışma Bakanı Ecevit'in hakemliği ile işçi sendikaları yöneticileri ve işveren sendikaları sorumluları anlaşmaya varmıştı. Kavel fabrikası işçileri 35 gün süren kahramanca hak mücadelesinden sonra işbaşı yapmıştı.

Aradan bir kaç aygeçti. Maden - İş sendikasını fabrika işçileri adına söz sahibi olma durumundan çıkarmak isteği içinde yatan İbrahim Üzümcü bu hafta başında yine sahneye çıktı. Maden — İş Sendikası genel sekreteri Ruhi Yümlü bakınız ne diyor:

«Genel Müdür İbrahim Üzümcü, ruh hekimlerinin teşhis edebileceği sebeplerden bu âhengi bozmak için eski oyunlarına başlamıştır.

1 — Sendika üyeleri istifaya zorlanmıştır.

2 — Sendikaya aidat verenlerin, ücret bordrosundan aidat kesilmesini isteyen muvafakatnamelerinin arkasına «Muvafakat etmiyorum» diye yazılar yazdirtmış ve imza ettirmiştir.

3 — İşçilerin sözünü dinlediği sendikacılar birer birer işten çıkarılmıştır. Halis Bilici, Recep Hamza, Nurettin Durak, Erol Derisiz, Celâl Şimşek çıkarılan işçilerin ilk beşidir. Beş işçinin daha çıkarılması için muamele yapılmıştır.

4 — Genel Müdür, kendisine güven duyduğu üç ustabaşıya yeni bir işçi sendikası kurdurmak için telkinlere geçmiştir.

5 — İbrahim Üzümcü, Maden — İş'in tek üyesi bu fabrikada kalmayacak gibi sözler sarfetmeye başlamıştır.

Bugün aldığımız bir haber, İbrahim Üzümcü'nün işe aldığı yeni işçilerin eski işçilerle kavga çıkarma amacı ile tahrik edilmekte olduklarıdır. Bunun çok vahim sonuçları olacaktır. Şimdiden İbrahim Üzümcü'ye ihtar ederiz:

Tuttuğunuz yoldan ne memlekete, ne fabrikaya, ne size ve işçilere yarar gelir. Randıman düşük bahanesiyle sendikalı işçilere baskı yapma, onları çıkarma, işsizliğe sürükleme, sendika müessesesini yıkma çabalarınızı bırakınız. Normal bir insan gibi Genel Müdürlüğünüzü yapınız. Bu gidişin sonunda kimsenin önleyemeyeceği anlaşmazlık çıkarsa hayatınız boyunca vebal altından kurtulamazsınız.»

Üzümcü
— Protokole riayet etmiyor —

Kavel meselesi ilgililerin mütalaalarına rağmen askıda

BİR SEMİNERİN ÖĞRETTİKLERİ

Öte yandan Ankarada düzenlenen bir seminerde Kavel Grevi hakkında tamamen kendiağzından bir «ders» veren İbrahim Üzümcünün konuşması şu gelişmeleri öğretmiştir:

Kavel Genel Müdürü, kendi işkollarının lâstik işkolu olarak mütalea edilmesini istemektedir. İşçiler içinden avlanan bir kaç kişiye yeni bir sendika kurdurulması plânlanmıştır. Fabrikadan sendikalı işçilerin tasfiyesi başlayacaktır.

Bu ayın 10 undan önce edinilen bu seminer intibaları Maden — İş'e geldiği gün, fabrikada gerçekten ilginç olaylar olmuştu:

Fabrikanın elektrik dairesine bakan Sefer Mert ve arkadaşları müşkül duruma düşülmek istenmiş ve daireye bilinmeyen kimse girmiş, şartel kollarından birinde bir vida oyunu yapmış ve üç dairenin elektriği kesil-

ha önce verilen hekim kararına göre iğne olmak için işyerinden izin kâğıdı alıp gitmişti. Bu gidiş izlendikten sonra hemen işverenin safına avlanan bir işçi «grev başladı» diye harekete geçmiş, olayı anlamak isteyenler, grev varsa ona göre işi bırakmak isteyenler, işi bırakacaklarla bırakmayacaklar arasında kavga çıkarılması görevini üzerine alanlar, Maden - İş Genel Sekreterinin daha önce bildirdiği gibi bir işçi kavgasına zemin aramışlardır. Ahmet Ağaca ile Ali Sarsar ve Şaban Sarsar arasında istenen kavga da olmuştur. Her şeyi Sıkı Yönetim'in varlığı çerçevesi içinde plânladığı anlaşılan Üzümcü, olayı Sıkı Yönetime yansıttırmış ve daha önce adları tesbit edilen yedi işçi nezarete aldırılmıştır. Sefer Mert, Ahmet Agaca, İbrahim Çevik, Süleyman Akvardar, Hamdi Biçer, Temel Aktaş ve Bahri Usta'nın nezarete alınması, sendikalı işçilerin tasfiyesinin başlangıcı olacaktı. Sıkı Yönetim yüzünden işçiler toplu hareketler

zümcü, istediği gibi sendikaya baskı yapabilecek ve işçileri işsizlikle tehdit etme yoluna sapacak ve onları Maden — İşten istifaya zorlatacaktı. Sonra da «Sendika yanlış hareket ediyor» diyerek bir kaç işçiye bir Kavel Lâstik İşçileri Sendikası» kurdurulacaktı.

Fakat nezarete alınan işçilerin suçsuzluğu Sıkı Yönetim Komutanlığı yetkililerince anlaşılmıştı. «Elektrik dairesini kilitleyip gitmiş ve grevi zorla yürütmüşler» hikâyesinin gerçeğe aykırılığı ortaya çıkmıştır. Nezarete alınanlar serbest bırakılmışlardır. Ancak Üzümcü, yine de isteğini gerçekleştirmek için bir kaç gün — meşru mazeret yüzünden — işe gidemeyen yedi işçiyi işe almamak yolunu tutmuştur. Böylece Üzümcü, işçi hak ve hürriyetlerine cephe almış tipik bir işveren vekili olduğunu ortaya koymuştur. İş hayatının çeşitli konuları içinde Kavel Genel Müdürünün huzur bozucu hareketleri bakalım ne sonuçlar doğuracaktır?

LASTİK - İŞ'İN VERDİĞİ İLÂN

Lâstik — İş sendikası, 83 işçisinin 702.000 lira tutan alacağını vermeyerek ortadan kaybolan bir işveren için gazetelerin parasız bir ilân yayınlamasını istedi. İlânda şöyle denilmektedir:

KAYBOLAN BİR PATRON ARANIYOR

Türkiye Lâstik — İş Sendikası 27 Mayıs günü saat 14.30 da Fabrikasından kaçarak 83 işçisini sokakta bırakan Fargo Lâstik Fabrikası işvereni Hicri Çapanoğlunun hayatından endişe edilmektedir.

Sendika, kayıp nazarıyla baktığı Hicri Çapanoğluna, işçilerin alacaklı olduğu 702.000 lirayı yemeden ortaya çıktığı takdirde, işçilerden teberru toplıyarak beğışta bulunacağını vaad eder.

Hicri Çapanoğlunu gören, bile nhayat ve mematından haberi olanların, 83 işçi ailesinin açlığını ve perişanlığını düşünerek en yakın Polis Karakoluna veya herhangi bir sendikaya veya (27 44 22) numaralı telefona bildirmeleri insanlık ve vatanseverlik namına rica olunur.

Lâstik — İş Sendikası

Bütün aramalara rağmen Fargo işvereni bulunamıyordu. İşçiler de perişan olmuş. Türk—İş Bölge temsilciliğinde

yüzünden aç kalan işçiler zeytin ekmekle yetiniyor ve sandalye üstünde yatıyordu. Lâstik—İş sendikası bu işçilere kardeş sendikaların ve çalışmakta olan lâstik işçilerinin bağışta bulunmalarını istiyordu. İşçiler de bu bağış isteğine uymaya başlamışlardı. Ne var ki lâstik işkolunda gerçek huzurun kurulabilmesi, aksayan yanları çok olan İş Kanununun değiştirilmesine bağlı idi. Bu arada kanunsuz hareketlerde bulunacak işverenler ve işçiler için hapis cezasının konulması şarttı. Bir işçi sendikası yöneticisi de, bir işveren de kanunsuz hareketi yüzünden hemen ceza evine gönderilebilmeliydi. Ama bugüne kadar İş Kanununa muhalefetten dolayı işverenlerin çoğu için Savcılıklara şikâyette bulunulmuş olduğu halde dâvâ açılamıyordu. Bu da işverenlerin bir kısmının kanunsuz hareketleri yapmalarını kolaylaştırıyordu.

Fargo işçileri perişandı. Bunun önlenmesi, kaçak işverenin ele geçirilmesinden sonra mümkün olabilecekti.

Lâstik—İş sendikası, bugüne kadar çok başı bırakılmış lâstik işkolunda işçi—işveren münasebetlerinin iyi bir düzene girebilmesi için çok çalışıyordu. Fakat bir kaç işverenden başka kendisinin bu anlayışlı hareketine ayak uyduran olmuyordu.

İSTANBUL PETROL RAFİNERİSİNDE DEVLET PAYI NE?

İstanbul Petrol Rafinerisi (İpraş) ta çalışan işçiler 6772 sayılı kanuna rağmen yılda bir maaş tutarında ilâve tediye alamıyorlardı. Petrol—İş sendikası bu işçilere ikramiye verilmesi için Çalışma Bakanlığına başvurmuştu. Sermayesinin yarıdan fazlası devlete ait olan teşekkül ve kurumlar ve işletmelerin işçilerine yılda bir ikramiye vermesi şarttı. Fakat İpraş, bu şartı yerine getirmiyordu. Çalışma Bakanlığının kanunun uygulanmasını sağlayacağını bekleyen Petrol—İş, Çalışma Bakanı yerine Çalışma Genel Müdürü Onbulaktan cevap aldı. Efendim 6772 sayılı kanunun tatbikatı Sayıştay Genel Heyetinin 28/12/1959 tarihli kararında Maliye Bakanlığına verilmiş. Onun için Çalışma Bakanlığı, ikramiyeyi verin diye İpraşa kanun gereğini hatır

fa Maliye Bakanlığına yazmış. Maliye Bakanlığı tatbikatı uygulatan bir bakanlık olarak işi hemen hallediverecek yerde durum vaziyetini inceletmeyi gerekli görmüş ki, İstanbul Valiliğine yazmış. Valilikle muhabere bitince durumun vaziyeti de ortaya çıkıverecek tabii. Beklesinler İpraş işçileri yıllık ikramiyeleri. Yoksa İpraşta sermayenin yüzde 50 den fazlası devletin değil mi? Bir de bu konu var hani.

TEKEL İŞÇİLERİ ZAM ALDI AMA...

40.000 tekel işçisinin ücretlerine zam yapıldığı bildirildi. Buna göre tekelde çalışanların saat ücretlerine 12 ilâ 25 kuruş arasında zam yapılmıştı. Fakat gelin görün ki Tekel genel müdürlüğü henüz kendi topluluğu içinde asgari ücreti bile sosyal adalet gereklerine göre ayarlayamamıştı. Müskirat Gıda—Tütün federasyonu yöneticileri bir türlü bunu sağlayamıyorlardı. Asıl önemlisi düşük ücret alanların hayatın güçlüklerine karşı gelecek ilk ücreti alabilmesiydi.

Nakliyat işlerinde çalışan işçilere asgari saat ücreti olarak 80 kuruş veriliyordu. Çay bölümünde çalışan işçilerinki ise 85 kuruştu. Bira, ispirto, likör ve kutu fabrikasında çalışan işçilere asgari ücret 105 kuruş olarak ödenmekteydi. Kutu fabrikasının matbaa kısmında çalışanlara da 115 kuruş asgari ücret tesbit edilmişti. Tekel topluluğuna katılan işçiler adları ne olursa olsun, işleri hemen hemen birbirinin aynı ve ihtiyaçları birbirinden farksızdı. Saatte 30 kuruşa varan bu değişiklik neden ileri geliyordu? Buna bir son verme zamanı gelmişti. Kaldı ki tütün işkolunda asgari ücret de 120 kuruş olarak tesbit edilmiş bulunuyordu. Bütün işçilerin asgari ücreti hemen 120 kuruşa çıkarılmalı ve sosyal adalet gerçekleştirilmeliydi.

Cenevrede Çalışma Konferansına katılan Müskirat federasyonu genel sekreteri orda olsun asgari ücret düzeninin ne olması gerektiğini daha iyi öğrenebilir ve yurda dönüşünde bu konuyu cesur hareketlerle çözmye çalışabilirdi.

K. S.

Gemi Adamları Sendikası Toplu sözleşme hakkını aldı

Türkiye Gemi Adamları Sendikası olarak, Türk Deniz Ticaret Filosu Gemi Zabitanı Sendikası ile birlikte kurulan, Gemi Adamları Sendikaları Federasyonu ondokuz bine ulaşan üyesi ile tam bir çoğunluğa kavuştu.

Bu sebeple bir bildiri yayınlayan Sendika, hükûmetin resmi makamları tarafından çoğunluk sendikası olarak tesbit edildiklerini ifade ile, rakip sendika

AZOT İŞÇİLERİ HAKLIDIR

10. Haziran. Pazar günü Kütahya'da kurulu Azot fabrikasında çalışan iki bine yakın işçi sessiz yürüyüş ve miting yaptı. İşçiden yana bir iki küçük gazeteden başka basında pek yer bulamayan bu hareketin görünen sebebi, uzun süredir beklenen istihsal priminin verilmeyişi ve yürürlüğe sokulan liyakat takdir talimatnamesinin bazı aksak yönleriydi. Gerçek sebep ise, işletmede uygulanan ücret politikasının gittikçe adaletsiz bir biçime kayışıdır.

Fabrika işletmeye açıldığı 1962 yılı başında işçilerine son derece az ücret edemekteydi. Yedi liradan başlayan ücretler işçilerin devamlı sızlanmasına yol açmakta, işyerinde kurulu küçük sendikalar tecrübe ve mali güç yetersizliği yüzünden iyi niyetli yöneticilerine rağmen olumlu harekete girişememekteydi. Ancak küçük sendika Türkiye çapında büyük bir sendikaya iltihak ettikten sonra olumlu çalışmalar başladı.

Reddedilen talep

İlk olarak 9 Temmuz 1962 de Mahalli Asgari Ücret Komisyonu toplanarak Azot işçisine ödenecek en az günlük ücreti on bir lira olarak tesbit etti. İşverenin itirazı üzerine bu miktar Asgari Ücret İtiraz Kurulu tarafından 960 kuruş olarak karara bağlandı. Bu ayarlamadan yedi lira ile 960 arasında gündelik alan 479 işçi faydalandı. Fakat işletmeye henüz yeni giren ve 7 8, 8.40, 8.80 TL. gündelik alanlar, daha tecrübeli, kıdemli ve bilgili 9.60 lira alanlarla aynı seviyeye geldiler. İşte ilk huzursuzluk bu yüzden başladı. Sendika işverene müracaatla alt kademede yapılan bu ücret artımının aynı oranda diğer kademelere de intikalini talep etti. Bu talep reddedildi.

Pirimler rafta

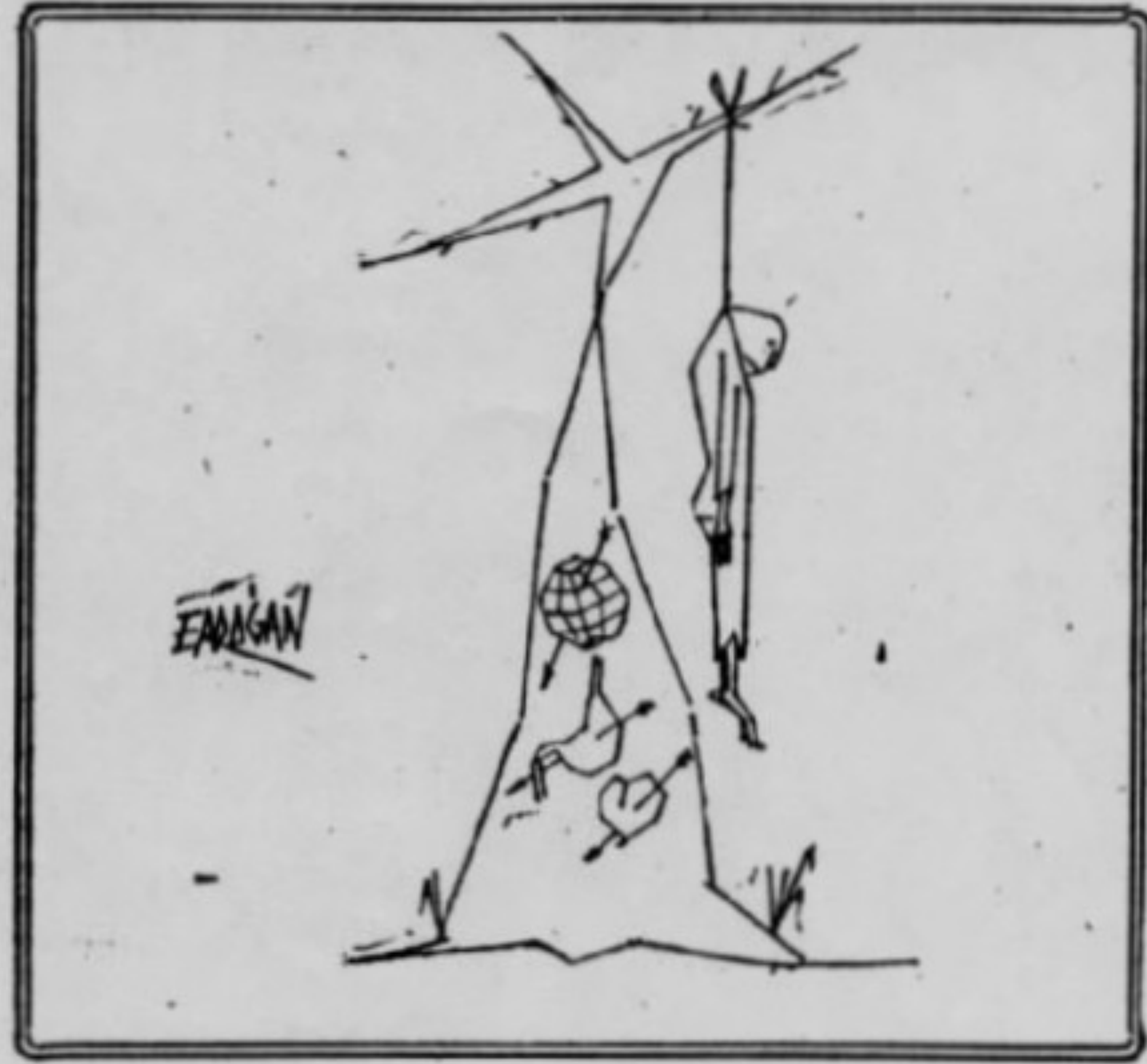
İşyerinde çalışan bütün mühendislere, Mahrumiyet ve tehlike zammı adı ile normal ücretlerine ilâveten her gün ayrıca 19.00 lira ödenmektedir. İşletmelerde elbette bilgi ve kabiliyete göre bir ücret kademelendirmesi olacak ve mühendisler diğer işçilerden fazla ücret alacaklardır. Gerçekte de mühendislere ödenen asgari gündelik 27.00 liradır, ve buna işçilerde söz etmiyorlar. Ama mühendislerle aynı mahrumiyet şartları içerisinde yaşayan ve çoğunluk işkazalarının ola geldiği makinelerin başında onlardan daha fazla tehlikeye maruz bulunan kendilerine bu hakkın tanınmayışını insana değer veren görüşe ve sosyal adalet anlayışına sığdıramıyorlar. Üstelik Sendikanın, işçilere de ne isim altında olursa olsun, bu adaletsizliği giderecek bir prim verilmesi teklifini Fabrika müdürü de yerinde görmüştü. Hatta bir de prim tâlimatnamesi hazırlayarak Ankaradaki Genel Müdürlüğün onayına sundu. Fakat Genel Müdürlük her ne sebeple ise bu tâlimatnameyi rafa kaldırdı.

Nasıl takdir

Geçenlerde yürürlüğe sokulan Liyâkat Takdir Talimatnamesi de, ismini aldığı Liyâkat ve Takdir unsurlarından çok uzak bir görüşle hazırlanmıştı. Bir kere bu tâlimatnameden ancak işçilerin %30 kadarı faydalanabiliyordu. Halbuki işveren zaman zaman yaptığı tamimlerle işçilerin gayretli ve verimli çalışmalarını övüvor, kendilerine teşekkür ediyordu. Gerçekte bu yöndeydi Daha 1961 yılı tecrübe faaliyetleri bile, işçilerin verimli çalışmalarıyle mukavele değerlerinin çok üstünde üretimde bulunduklarını gösteriyordu Bunun rakamlarla açıklaması yazının sonuna eklenmiştir.

Herhalde bu verim yüksekliği %70 i liyâkatsiz olan işçilerle elde dilemezdi. Kaldı ki; İşletme Montaj devresinden işletmeye geçerken liyâkatsiz görülen işçiler elemeye tabi tutulmuş ve işten çıkarılmıştı. Üstelik bu talimatname öylesine aksaklıklara sahipti ki; gerçekte liyâkatlı sayılması gerekenler haklı mazeretleri ile yıl içinde birkaç gün işe gelmedikleri için zam alamıyorlardı.

Nihayet bütün bu aksaklıkları sulh yolu ile düzeltemiyeceğini anlayan sendika toplulukla iş uyuşmazlığı çıkarmış ve İl Hakem Kurulunun % 5-15 oranında ücretlere sey yani zam yapılması kararına sendikadan önce işveren itiraz ederek konunun Yüksek Hakem Kuruluna gitmesine sebep olmuştu. Bu da bardağı taşıran son damla oldu.

Yine itiraz

Sendikanın bu ücret adaletsizliklerinin giderilmesi talebine işveren iki yönden itiraz etmektedir: Yapılacak ücret artırıcı işlemlerin piyasa üzerinde enflasyonist tesir göstermesi ve işletmenin zarar etmekte oluşu.

Son tahminlere göre Kütahya-nın nüfusu elli bine yaklaşmaktadır. Bu yoğunlukta bir şehir piyasasına ikibin işçi talebinin ne derece tesiri olacağı açıklanması gerekmeyecek şekilde meydandadır. Azot işçisi bugün eline geçen en az ücretle bakmağa mecbur olduğu kişilerle hayatını zor sürdürmektedir. 288 lira aylık ücrete yapılacak %15 zam tutarı ancak 42 liradır. Bu tutarın brüt olduğu da unutulmamalıdır. Yani işçinin eline yapılacak zamdan ancak, 30 lira kadar bir fazlalık geçecektir. Ücret kademeleri yükseldikçe yapılacak zam oranı da %5 kadar düştüğüne göre ortalama bütün ücretlerdeki artış bu miktarın etrafında dolaşacaktır. İşçi bu parayla belki haftada bir defa yarım kilo et alacak , traş olacak, gazete okuyacaktır. Yani şimdiye kadar tatmin yetersizliği içinde bulunduğu zaruri ihtiyaçlarını ideale biraz daha yakın tatmin çaresi arayacaktır. Zaruri ihtiyaç maddelerinin çoğunluğu da narha tabi olduğuna göre (2000 X 20 = 60 000.—) liralık bir aylık talebin Kütahya Piyasasına, hele memleket piyasasına tesir edeceğini düşünmek sadece iktisat ilmini biraz fazla hikayeye çevirmek olur.

Zararın altında kâr

İşletmenin zarar ettiği iddiasına gelince:

Gerçi bilançolarında her yıl bir miktar zarar görülmektedir. Fakat konu işletmenin kuruluş amacı yönünden incelenirse, zarar olarak görülen kalemlerin aslında kârı ifade ettiği kolayca anlaşılır. Çünkü Azot fabrikası ortaklarına büyük kârlar sağlamak amacıyla kurulmuş bir işletme değildir. Türk tarımını kalkındırmak, tarım gelirlerini dolaylı olarak arttırmak hedefini gütmektedir. Bu yüzden sentetik gübre kullanımını teşvik için hükûmet maliyetin çok altında fiatlar tesbit etmekte (genellikle buğday fiatına eşit) ve maliyetle satış fiatı arasındaki farkı hazineden ödemekte yani sübvanisyone etmektedir. Bu usul hemen hemen sentetik gübre üreten bütün memlketlerce uygulanmaktadır. (İngiltere %48, Almanya % 14 oranında sübvansiyon yapmaktadır.)

Adaletli ücret vermek mümkün

Bu usulün memlekete sağladığı gayri safi millî hasıla hakkında bir fikir edinmek için basit bir hesap yapılabilir. Fabrikada yılda ortalama 110.000 ton sentetik gübre üretilir. Bu gübre özellikle buğday ekiminde verimi üç misli artırmaktadır. Bir ton buğday fiatı da 550 lira olarak düşünülürse, Gayri Safi Millî Hasılât artışı (110.000 X 3 X 550 = 181.500 T.L.) olacaktır. Hani gübre bedava bile dağıtılsa, yine de işçiye adaletli bir ücret ödenmek imkânı olduğu açıkca görülüyor. Üstelik ürünleri sübvansiyone edilen işletmenin nekadar fazla olursa, hükûmetin ton başına yapacağı toplam sübvansiyon da artacaktır. Bu da bilançoda satış zararının yükselmesi demektir. Bu zararı sıfıra indirmek ancak üretimi sıfıra eşit kılmakla mümkün olur. Yani satış zararının yüksekliği işletmenin verimli ve işçilerin başarılı çalıştığının bir belirtisidir. Ne var ki; Sübvansiyon sonucu meydana gelen gayri safi millî hasılanın kaçta kaçı devlet hazinesine girmekte ve kamu yararına kullanılmaktadır? Azot işçisinin 288 lirasından çatır çatır vergi kesilirken, yılda elli bin lira kazanan toprak ağasından kesilmemesi bu sorunun cevabını şüpheli kılmaktadır. Belki de devlet kasasına yaptığı sübvansiyon tutarı bile zor dönüp gelmektedir. Amma bunun suçlusu herhalde işçi değildir.

Özkal YİCİ

	Yapılan İstihsal Ton 10 Gün	Fazla İstihsal 1 Gün	%
Amonyak	1595,59	226,79	7
Kesif Nitrik Asit	230,4	30,17	15
Kireçli Amonyum Nitrat	66360	70,70	7
Teknik Amonyum Nitrat	[illegible]	[illegible]	[illegible]

SENDİKA VE GREV HAKKI DÜŞMANLARI

Amerika AID Teşkilâtı ile Bakanlıklararası Prodüktivite Merkezi 10 İktisadi Devlet Teşebbüsü ile işbirliği yaparak 3-7 Haziran 1963 tarihleri arasında bu teşebbüslerden gelen Sosyal İşler ya da Personel Müdürleri ve benzerleri için bir Toplu Pazarlık ve Grev semineri yapmışlardı.

Ders verenler: Çalışma Bakanlığı Hukuk Müşaviri, İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, İşverenler Konfederasyonu Genel Sekreteri, Kavl fabrikası Umum Müdürü İbrahim Üzümcü, Amerikalılardan R. Hadsel, R. Chislett ve Mc. Conagle.

Kavel kahramanı Üzumcu, grevden hiç ders almamış sanki. Grevi bir anarşi ve sendikacıları da anarşist olarak göstermekten çekinmedi. «İşçiler baskı altında olmasa biz onlarla çok iyi geçiniriz. Ne var ki bazı sendikacılar bunu önlüyor.»

Yani Bay Üzümcü şunu demek istiyordu: Sendikalar olmasa biz işçilerin hakkından gelmesini biliriz. Yılbaşı ikramiyesini vermeyiz, ücretini düşürürüz, v.b., v.b. Bu kanun çıkınca işçilerin haklarını sendikalar daha iyi arayacağından. kârlar azalacak.

Amerikalı psikoloji uzmanı Radsal, Amerikan işverenlerinin kullandıkları taktiklerin üzerinde uzun uzun durdu ve sözlerini şöyle özetledi: Vermeye mecbur olacağınız şeyi, sendika istmeden verin ki, işçinin gözünde siz yükselin sendika alçalsın.

Amerikalı uzman Chislett, işverenlere bazı bilgiler, özellikle maliyet üzerine, vereceğinden, sendikacı olan Sosyal Adalet muhabirinin seminere katılmamasını rica etmiş. Biz de nezaketen onun derslerine katılmadık.

Seminere katılanlara gelince: Çoğu kararsız gözüküyordu. Örneğin biri yeni kurulacak fabrikalarda bir süre için grev hakkı verilmemesini öne sürüyordu. İşçilerden yana olan biri ise, Üzümcünün işçi psikolojisi ne demektir, halâ öğrenemediği anlaşılıyor diyordu.

ÜCRETLER VE SENDİKALAR

Sina PAMUKÇU

I. Plân ve ücretler

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nın 108. sahifesinde, 4. —b. —(4) ve (5)'de şöyle denmektedir:

«Bölge ve işkolları için sosyal adalet ilkelerine göre tesbiti gereken en az ücretlerin üstündeki yükselişler, verimlilik artışına bağlanacaktır. Bununla ilgili olarak işçilerin verimlilik çabalarını teşvik edecek ücret sistemlerinin benimsenmesi desteklenecektir. Sanayi dallarının şartlarına göre değişmesi tabii olan ücret sistemlerinin seçimi toplu pazarlıkların konusu olacaktır.»

«İş hayatının çeşitli problemleri hakkında açık bir politika yürütülmesine yarayacak araştırmalar yapacak, yapılan araştırmaları birleştirip değerlendirecek, güvenilir sınai istatistiklerle işçi ve işveren sendikalarına yol gösterecek bir büro kurulacaktır.»

2. 1963 Yılı Programı

1963 Yılı Programının 61. sahifesinde, b.—(1)—(c) ve (3)'de de şöyle denilmektedir:

«Bölge ve işkolları için sosyal adalet ilkelerine göre tesbiti gereken en az ücretler üstündeki yükselişler, verimlilik artışına bağlanacaktır. Toplu pazarlıkla seçilecek teşvikli ücret sistemleri bu ilkeyi gerçekleştirecektir.» «İş hayatına güvenilir bilgileri gereği gibi sağlayacak bir araştırma bürosu kurulması konusu ele alınacaktır.»

II. Bügünkü durum

1. Verimlilik (Prodüktivite) artışını kim ölçecek?

En az (asgari) ücretlerin üstündeki ücret artışları, plâna göre, verimlilik artışına bağlanacak ise, bu artışı kim ölçecektir?

Devlet İstatistik Enstitüsü bunu yapacak durumda olmadığını kabul etmektedir. O zaman geriye Bakanlıklararası Prodüktivite Merkezi kalıyor. Gerçekten bu Merkezin işidir verimlilik artışlarını ölçmek. Ve Meclis'de Karma Komisyonda bulunan tasarısında Merkezin görevleri arasında bu da şöyle gösterilmiştir:

«Millî Prodüktivite Merkezi Türkiye'de prodüktiviteyi ölçer ve yayınlar.» Fakat tasarının ne zaman kanunlaşacağı belli değildir.

2. Verimlilik nasıl ölçülecek ve uygulanacak?

Buna göre, Hükûmet, her yıl verimlilik artışlarını yayınlayacak mıdır? Ölçü işi, Türkiye çapında mı olacaktır, sektör çapında mı, yoksa işyeri işyeri mi? Bu yayınlama bir yol gösterme biçiminde mi olacaktır, yoksa böyle bir artışın ücretlere uygulanması için gerekli tedbirler mi alınacaktır? Yoksa Plândaki bu tedbirler sözden ileri geçemeyecek midir?

3. Büro kurulacak mı?

Yukarıya Plânda aldığımız satırlarda adı geçen araştırma bürosu nerede ve ne zaman kurulacaktır?

Toplu pazarlık dönemine yakında gireceğimize göre, ya Hükûmet, ya da Devlet Plânlama Teşkilâtı yukardaki soruları kısa zamanda cevaplandırırsa, sendikalar da çalışmalarını ona göre düzenleyebilirler.

III. Ücret artışlarını salt verimlilik artışlarına bağlamak doğru değildir

Görüş şudur: Enflâsyon işçi ücretlerinin, verimlilikdeki artıştan daha fazla artması yoluyla başlar. Sendikaların baskısıyla ücretlere zam yapmak zorunda kalan işverenler, bu artışı fiyatlara yansıtırlar. Fiyatların yükselmesi, kısa bir süre sonra ücretlere yapılan zammın yerini alacağından sendikalar yeniden zam isteğinde bulunurlar ve böylece ücret-fiyat yarışması başlamış olur.

Âdil bir gelir dağılımı olsa idi gelirin dağılımının değiştirilmesi mümkün olmasaydı, nüfusun ve çalışanların bünyesi değişmeseydi ve fiyatlarda hiç artma meydana gelmeseydi, yukardaki görüş tartışılabilirdi. Fakat özellikle, Türkiye gibi ülkelerde ücretlerdeki artışları verimlilik artışlarına bağlamak ve bundan başka bir yolu doğru görmemek, şu nedenlerden doğru değildir bizce:

1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nın 49. sahifesinde şöyle denilmektedir:

«... İşçilerin de 1950—1960 devresi boyunca adam başına Gayrısafi Millî Hasıla içindeki paylarını ortalama olarak yüzde 10 oranında kaybettikleri meydana çıkmaktadır... İşçi sayılamayacak kişilerin işçi statüsünde görünmeleri toplam İşçi gelirlerine yansımış, böylece sonucu, yanıltıcı bir duruma sokmuştur. Bu yanıltıcı görünüş düzeltilebildiği takdirde işçilerin gelir dağılımındaki kayıplarının dönemin ikinci yarısında da sürdüğü ve ortalama azalış oranının yüz de 10 dan daha yüksek olduğu meydana çıkacaktır.

Sonuç olarak, tarım dışındaki işçi ve ücretlerin yaşama seviyelerinin yükselişinin, ortalama genel yaşama seviyesi artışına ayak uyduramadığı ve gelir dağılımından elde ettikleri kişisel paylarının bazı dalgalanmalar dışında sürekli olarak azalma eğilimi gösterdiği söylenebilir.»

Gelir dağılımının âdil olmadığı ve hatta ekonomik kalkınma için en uygun bir durumda bulunmadığı meydandadır.

Emekten yana olmayan, emekçilerin katılması ve denetlemesi ile işlemeyen bir devletçilik sistemini uygulayan bir Hükûmet iş başında iken, Plânda öngörülen biçimde, «bölge ve işkolları için sosyal adalet ilkelerine göre» en az (asgari) ücret tesbiti mümkün değildir. Geçmişte ve günümüzdeki uygulama bunu gösteriyor.

2. Fiyat seviyesi kararlı değildir. Fiyatlar, ücret artışlarına bakmadan artmak eyilimindedir. Bu gibi fiyat artışları, zaten feci olan gelir dağılımını tüm kötüleştirmektedir.

3. Hiç bir zaman unutulmamalı ki, toplumu bugün yöneten bazı güçler, sosyal «hasıla»nın işçilerin yararına dağıtılmasına hiç bir zaman yanaşmak istemeyeceklerdir.

4. Ücretliler ve maaşlılar, öbür gruplara göre, gelirlerinin daha büyük bir bölümünü tüketim (istihlâk) mallarına harcamaktadırlar.

5. Ücret artışları, verimlilik artışlarına göre olursa, verimlilik ile ücretlerin arasında bir açılma meydana gelmeli ki ücretlerde yükseliş sağlansın demektir. Başka bir deyimle, ücretlere yapılacak zam yeni meydana gelen bir kârdan doğacaktır. İşveren için de bundan iyisi olamaz.

Oysa, çağımızda, zamanı gelmeden yapılan sosyal isteklerin teknik gelişmedeki rolü büyük olmuştur. (Zamanı gelmeden sözü ile şunu anlıyoruz: İstek yapıldığında, ücretlere zam sonucunda kâr durumunun yeterli olacağı belli değildir.) Fakat bu isteğin zorunluğuyla, daha iyi organizasyona, makineleşmeye ve rasyonalizasyona gidilmek ihtiyacı duyulmuştur. Ekonomik ve sosyal politika daima birbirini etkilemiştir. İşin sosyal yanının daima öncelik taşımasını istemek doğru olmayacağı gibi, önce ekonomik kalkınma, sonra sosyal kalkınma demek de yanlıştır.

İlerlemiş ülkelerde bile gerçek sendikacıların görüşü şöyle olmuştur:

«İster özel teşebbüsde, ister kamu teşebbüsünde olsun, beden ve fikir işçilerimizin açlık içinde olmadıklarını kabul edelim. Bu durumu kıvançla kabul ediyor ve artık işçilerimizin alt hayatta kalmalarını sağlayacaktan fazla ücret aldıklarını görüyoruz. Sendikacılışmalarının meyvelerini verdiğini çekinmeden söyleyebiliriz. Fakat bu ilerlemeye karşı, servet dağılımının bir rezalet olduğu gerçeğini değiştiren ne vardır ortada? Bir otomobile, bir buz dolabına sahip olmak, emeklerinden başka bir geçim araçları olmayan işçilerimizin, haklarının ancak bir parçasını aldıkları gerçeğini değiştirir mi? Bir işçiye, yaşayacak kadar ücret ödemek demek, adaletin sağlanması demek midir? Bir işçinin televizyonu var demek, sosyal «hasıla'nın adil dağıtımına gidilmiş demek midir?» (Alman İşçi Konfederasyonu Başkanı Rosenberg'in bir konuşmasından alınmıştır.)

IV. Türk sendikacılarının tutumu ne olmalıdır?

Sendika mücadelesi sosyal bir mücadeledir. Ücretlerin artışı sendikalar ile işverenler arasındaki bir kuvvet mücadelesidir. Türkiye'de de işçilerin sömürüldüğü ve sosyal şartların genel ilerlemeyi (o da varsa) geriden izlediği ve dikkat edilmezse izleyeceği de bir gerçektir. Gelirler arasındaki fark korkunçtur. Onun için, yakında başlayacak olan toplu pazarlık döneminde, sendikalarımızın amacı, öncelikle sosyal ve ahlâki ölçülere uygun ve insanlığa yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak olmalıdır.

Bu yeni dönemde sendikacıların şu noktalar üzerinde duracakları sanıyoruz:

1. PLÂN BAKIMINDAN

Sendikalar, Plânın başarıya ula... masında rol oynayacaklarsa, plânın ... pılmasında, hem sendikalara, hem ... işverenlere danışılmalıdır. Çağımızd... sendikaların her gün biraz daha ç... ekonomik kalkınma çabasına katıld... larını görüyoruz. Plânlama ile ilg... organizasyonda buna göre değişikli... ler yapmak gerekir. Bu değişiklikler ... nunda kurulacak ve çeşitli grupla... temsil edecek sosyal ekonomik kons... le» ve benzerlerinin sendikalar için ... rarı vardır. Çünki ekonomik siyas... «nüfuz» etmelerini sağlar sendikaları...

Dikkat edilecek bir nokta da se... dikaların bu işteki rollerini çok ile... götürmeleri gerektiğidir. Buradan t... like, güçsüz hükûmetlerin, hoşa gitm... yen tedbirlerin sorumluluğunu send... kalara yüklemeleri ve «bu kararlar... nırken sendikalara da danışmıştık» d... meleri ihtimalidir.

2. TOPLU PAZARLIK BAKIMINDA...

Sendikalarımız ücret artışı istek... rinde şunları ileri süreceklerdir:

a. Verimlilik artmıştır, bundan ... çiler de haklarını almalıdır.

b. İşçiler ulusal gelirdeki pay... rını arttırmalıdırlar. Bugünkü duru... ncak bir haksızlıkla karşı karşıya ol... ğumuzu göstermektedir. Bunun i... temel değişiklik gereklidir.

c. Para ücretleri sabit kalmış, ... atlar artmıştır. Artan fiyatlar karşı... da işçilerin hayat seviyesi düşmüşt... bunun düzeltilmesi gerekir.

Özellikle, sonuncu istek mem... çapında bir iddiadır ve toplu ... yapılmak gerekir. Fakat, çeşitli ... lerden, bu mümkün olmazsa o ... ayrı ayrı yapılacaktır.

Bakalım yakın gelecek ne ... cek?

Not: Bu yazının yazılması... landalı bilim adamı Dr. N... fikirlerinden de yararl...

YURDUN VE DÜNYANIN
DÖRT BUCAĞINDA
REKLÂMLARINIZ İÇİN
BASIN İLÂN KURUMU
Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No: ,
İSTANBUL
Telefon: 22 43 84 — 22 43-85 Telgraf
Adresi: BASINKURUMU

ŞUBELER	DIŞ MUHABİRLER	BASINKURUMU
İstanbul	A. B. D.	İsveç
Ankara	Almanya (Federal)	İsviçre
İzmir	Avusturya	İtalya
Adana	Avustralya	Japonya
Bursa	Belçika	Lübnan
Diyarbakır	Bulgaristan	Macaristan
Erzurum	Çekoslovakya	Norveç
Eskişehir	Danimarka	Pakistan
Konya	Fransa	Polonya
Zonguldak	Hollanda	Portekiz
	İngiltere	Romanya
	İspanya	Yugoslavya
	İsrail	Yunanistan

(Basın 7869)

Yunanistan buhranlı bir devre içinde

İlk bakışta bir paradoks gibi görünen, bizim basının da bunu böyle görüp yorumladığı Yunan buhranı aslında 2. Dünya Savaşı sonrası bu memlekette müşahede olunan gelişmelerin ve bu gelişmelere etken olan çeşitli sosyal — ekonomik ve politik olayların tabiî bir sonucudur. Gerçekten de Parlamentoya büyük bir çoğunlukla hâkim, bağlı olduğu dünya siyaset kampının söz sahibi devletlerince de tam desteklenen, memleketin iç durumunda söz ve karar sahibi bir hükûmetin, Kıral Ailesinin İngiltereye yapacağı gezinin yapılıp yapılmaması konusundan doğan «entipüften» bir anlaşmazlık neticesinde istifa etmesi akla yakın olaylardan olmasa gerek. Buhranın tahlilini yapmadan önce tek bir Atina gazetesinin tek bir nushasından derlediğimiz bir iki haberin özetini okuyucularımıza sunmayı faydalı bulduk:

1 — Amerikanın büyük tirajlı haftalık Saturday Evening Post gazetesi altı sütunluk «Yunanistan Trajik Bir Çelişmeler Ülkesidir» başlığı altında yayınladığı dökümanter bir makalesinde Yunan köylüleriyle kıraliçe Frederika'nın yaşantılarına ait örnekler vermekte, bu örnekleri tipik resimlerle süslemektedir. Makalede büyük Yunan şehirlerinde müşahade edilen ekonomik kalkınma görüntülerini Yunan köylü ve işçilerinin acınacak yaşama ve çalışma koşullarıyla kıyaslanmakta, Başbakan Karamanlis'in haklı olarak emekçilerin öfkesine hedef olduğu açıklanmaktadır. Yunan halkının kıral ailesine karşı küskünlüğü günden güne artmaktadır diye yazıyor bu gazete..

2 — Lord Russel'in «Yüzler Komitesi»nin Ağustos ayı içinde Yunanistana bir «Barış Çıkartması» yapacağı bildirilmektedir. Bu teşebbüs Hiroşima'ya ilk atom bombasının atıldığı 6 Ağustos günü yapılacaktır. Komitenin bildirisinde en az 100 kişilik bir otomobil kafilesiyle İngiltereden hareket edecek, Avrupayı geçerek Atina'ya varacaktır. İngiliz barışseverleri yolda diğer ülkelerin barışseverleriyle işbirliği halinde toplantılar tertip edecek, gösteriler yapacaktır. Bildiride belirtildiğine göre şayet Yunan hükûmeti Atina toplantısına mâni olmak isterse, «bu yasağa itibar edilmiyecektir.» Barışseverler Yunan hükûmetinin muhtemel hudut dışı etme emrine riayet etmiyecekler, herhangi bir başka müdahaleye de boyun eğmiyecekler. Bildiri şöyle demektedir: «Şayet kafilenin Yunanistana girmesine mâni olunmak istenirse barışseverler zora başvurmadan hududun elverişli herhangi bir noktasından Yunanistana girmeye, Atina gösterisini mutlaka başarı ile yapmaya çalışacaklardır.»

3 — Yunan veliahtı Konstantin'in Danimarka prensesiyle evlenmesi bahsinde Danimarka gençleri yayınladıkları bir bildiriyle bazı-lar arasında onbeş senedenberi hapiste yatan yüzlerce siyasî mahkûmun affı, terör rejimine son verilerek Anayasanın ve kanunların tarafsızlıkla uygulanması, gayri meşru olarak tanınan Karamanlis hükümetinin yerine serbest seçimle ve halkın iradesini temsil ederek gelecek bir hükümetin geçmesi gibi istekler vardır...

4 — Hükümetin istifasından önce basın tarafından yapılan araştırmalar, muhalefetin sayısız sağlam delillere dayanarak gayri meşru ilân ettiği Karamanlis iktidarının ayrıca yarı gizli terör teşkilâtlariyle işbirliği yaptığı, bu faşist karakterli örgütleri maddeten ve manen desteklediği de sabit olmuştur. Bu teşkilâtların elde edilen tüzükleri, yanşımaları, üye kimlik kartları, üyelere verilen gizli direktifler, Nazilere, SS Taburlarına ve diğer benzeri kuruluşlara kıyasla korkunçtur. «Hücum Komandoları», karatas biçimindeki amblemleriyle bu örgütlerin polis ve diğer güvenlik

Karamanlis
— Tutumu iflâs etti —

teşkilâtlarıyla işbirliği yapmakta, «komünizm düşmanlığı» maskesi altında bütün ilerici ve zinde kuvvetlere karşı her türlü vasıtaya başvuracak rahatca saldırmaktadırlar. Bunlardan şimdiye kadar açığa vurulan ikisinin adları şunlar: «Komünizme karşı Yunan Haçlı Seferi», «Panellen Millî Haçlı Seferi». Milletvekili Dr. Lambrakis'in katili Kocamanis'in de bu örgütlerden birinin üyesi olduğu tahkikat sonunda anlaşılmış bulunmaktadır. Bu teşkilât üyelerinden birinin ele geçen ve gazetede fotoğrafı yayınlanan kimlik kartının arkasında aynen şöyle yazılıdır:

«1 — Bu kimlik kartının normal olarak kullanılması veya gösterilmesi yasaktır. Hamili ancak teşkilât üyeliği niteliğinden doğacak bir meseleden dolayı kartını münhasıran Polis ve Ordu makamlarına ibraz etmek selâhiyetini haizdir.. 2 — Bu kimlik kartının hamili resmî emniyet teşkilâtlarına elden gelen her türlü yardımı yapmakla mükelleftir.» Kurucuları ve yüksek idare kademelerinde kilit

istilâsı altında inlerken düşmanla işbirliği etmiş hainler olduğu isimler verilmek suretiyle halkoyuna açıklanmış bulunmaktadır. Araştırmalar şu sonuçları vermiştir:

A — Bu iki örgütle diğer benzerleri tanınmış işbirlikçi hainler tarafından kurulmuştur. Hükümet tarafından açıkça desteklenmektedir. Görevleri sarih olarak «Emniyet ve Ordu İnzibat Kuvvetlerine» her türlü yardımı yapmaktır. Aday üyelerden emniyet makamlarınca onaylı iyi hâl kâğıdı istenmektedir.

B — Bu örgütler «komünizm düşmanlığı» maskesi altında nasyonal sosyalist nazariyelerin propagandasını yapmakta, Hitler metodlarını taklit etmekte, SS taburlarının aynı olan «Hücum Komandoları» kurmakta, üyelerinden «çelik disiplin» istemekte, her halükârda ve durumun göstereceği ihtiyaca göre gayelerin gerçekleşmesi için «her vasıtaya başvurmak» görevini yüklemektedir.

Yukarıda özet olarak verdiğimiz haber ve bilgilerin okuyucularımıza Yunanistan olayları karşısında doğru tahliller yapmaları na yardımcı olacağını umuyoruz. Çeşitli kanunsuzlukların, suikastlerin, terörün, haksızlıkların istismarcıların at oynattığı, millî gelirin bölüşümünde bizden aşağı kalmıyan bir yanda mutlu bir azınlıktır her türlü nimetlerden faydalandığı, her türlü sorumsuzca sömürmeyi yürütebildiği, öte yandan emekçi halk kitlelerinin «propagandası yapılan aldatıcı refaha» rağmen hayat standartlarının ve geçim şartlarının gün geçtikçe kötüleşeceği bir ortamda bulunmaktadır komşumuz ve dostumuz Yunanistan.

Avrupadan Nazizme ve Musolini faşizmine karşı en iyi örnek direnmelerden birini göstermiş olan Yunan halkı ve emekçileri savaş sonrası direnmeleriyle de politik ve sosyal şuur bakımından rüştünü ispat etmiştir. Bütün desteklenmelere, yardımlara, kuvve: aşılarına rağmen halkın ve emekçilerin bu şuurlu mücadelesi karşısında, pek güçlü görünen Karamanlis'in gayri meşru hükûmeti istifa etmek zorunda kalmıştır. Hikâye bundan ibarettir

Muhalefet ne istiyor:

Yine basınımız Yunan muhalefet partilerinin derhal seçime gidilmesi hususundaki müstafi hükûmet teklifini reddetmesini başka bir paradoks olarak yorumladı Hükûmetin istifasını ve yeni seçimlere gidilmesini politika propaganda dalaonında dillerine dolayan muhaefetin şimdiki tutumunu garip karşılayıp alay eder oldular yorumcularımız. Oysa gerçekler bambaşka. Muhalefetin istediği şunlar:

Derhal seçime gidilemez, çünkü çoğunluk sistemiyle hileli seçmen kütükleriyle, çürümş bir yığın terör ve faşist teşkilâtıyla işbirliği yaptığı sabit olmuş bir devlet idare sistemiyle hemen seçime gitmek memleketi yeniden bir çıkmaza sokacak, yeni seçim kanunsuzluklarına ve hilelerine yol açacaktır ki bu da memleket için onarılmaz felâketli durum yaratacakır. Bu sebeple muhalefet dürüst seçimlerin yapılması için gerekli ortamı sağlayacak olan ve bütün siyasî çevrelerin itimadına lâyık yeni ve tarafsız bir geçici hükûmetin işbaşına getirilmesini, istifa eden hükûmet tarafından yapılan yolsuzlukların

le sonuçlanan siyasi suikast olayının tahkikatının sonuca bağlanma halkoyunun aydınlatılmasını müstafi hükûmetin işbirliği ettiği sabit olan faşist ve gerici karakterli terör teşkilâtlarının kapatılmasını ve sorumlularının adalet önünde hesap vermesini, basın, söz ve toplanma hüriyetlerinin kayıtsız şartsız uygulanmasını, radyonun partizanlıktan kurtarılıp tarafsız hale sokulmasını ve iç asayişin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasını...

Yunan emekçilerin alınterinden «cehiz» düzmeye çalışan oğlunun gönül serüvenlerini önlemek için iyice bir gelin arayan kıraliçe ve kıralla olan «ihtilâf» işin komik yönü olsa gerek. Yunan halkı demokratik ve hürriyetçi savaşını yürütüyor.

Irak'ta Arap—Kürt çatışması

Bugünkü Bağdat hükûmeti ne muhtariyet verecek kadar ne de Kürt'leri isteklerinden vazgeçirecek kadar kuvvetlidir.

Irak ve Suriye ihtilâllerinin hemen sonrası Kahire'de yapılan birleşme toplantılarında; özellikle Irak ve Suriye heyetinin ısrarla üzerinde durduğu bir teklifi, Nâsır ısrarla reddetmişti. Irak ve Suriye şu teklifi ileri sürüyorlardı: «Birlik üyelerinden biri iç ya da dış bir düşmanın taarruzuna uğrarsa, diğer üyeler çağırılmaksızın duruma müdahale ederler»

Önemli olan dış düşman

Nasır, bu teklifi şöyle yorumluyor ve reddediyordu: «İç düşman mevcut hükümeti devirmek istiyen bir siyasî ya da askerî bir hareket demektir. Böyle bir hareketi önlemek de hükûmete düşer. Önliyemiyecek kadar zayıf hükûmetlerin diğer üyeler yardımı ile ayakta tutulması ise o memleketin halkının zararınadır. Dış düşmana karşı sadece üyelerin değil bütün Arap memleketlerinin hatta Birleşmiş Milletlerin harekete geçmesi tabiidir» Nasır'ın devrilmek korkusu içinde oldukları rahatça söylenebilir. Bu her iki memleket için gerçekten de böyledir İhtilâllerinin ilk günlerindenberi Baas'cıların hakim olduğu bu iki memleket önce bu hakimiyetleri Nasır'cılara kaptırmak endişesi içinde kıvranmışlardır. Ve işbirliği yaparak gerek ordudan gerek hükûmetten Nasır'cı unsurları temizlemişlerdir. Kahire'nin dişlerini gıcırdatarak seyrettiği bu temizlik bazı batılı devletlerin manevi desteği ile gerçekleştirilmiştir. Bu arada Irak, Barzani'nin her an bir harekete geçmesini önlemek için müzakere taktiğini bir oyalama olarak kullanmıştır. Barzani bu arada üçlü birliğin en güçlü üyesi olacak olan Mısır'a kurulacak birlik içinde Kürt'lere tanınması gereken hakları anlatmak ve kabul ettirmeğe çalışmıştı. Fakat, bu işte Nasır'ın da atlatıldığını görünce; Barzani kendi başının çaresine bakmak zorunda kalmıştır. Bu da isteklerinin kabul edilmesi için yeniden silâha sarılmaktan başka bir yol de ğildi.

İki iddia

Son durum: Devrilen Kasım'a

Barzani
— Güç durumda —

rife karşı da savaşlarını yürütmeğe karar vermişlerdir. Irak'ın yeni hakimleri de Kasım'ın yolundan gitmekten başka çare bulamamışlardır. Ortada iki iddia vardır: Barzani'ye göre Kasım'ı Kürtler devirmiştir. Irak'ın yeni yöneticileri ise bu şerefi kimseyle paylaşmamaktadır. Oysa mesele kimin haklı olduğunu çözmek değil; Kasımı devirmek şerefini paylaşamıyanların, birbirini devirmek için kimlere dayandıkları ya da kimlere dayanacakları sorusuna doğru bir cevap bulmaktadır.

Nasır'a karşı bile bazı batılı büyüklerin manevi desteğini almış bulunan ve Suriye ile bağlarını kuvvetlendiren Irak idaresi; Kürtlere karşı da ayni çevrelerin desteğine güvendikleri söz götürmez. Irak'ın İngiltere ile yaptığı acele silâh anlaşması bu desteğin ilk adımı olsa gerektir.

Güç bir durum

Barzani'ye gelince, bu sorunun cevabı bir hayli güçleşmektedir. Bilindiği gibi Kasım devri ayaklanmasında Irak'lı Kürtler daha çok bizzat Irak ordusunun silâh ve mühimmatından yararlanmışlardı. Kasım'ın kendi üzerine yürümesine engel olduğu için Kuveyt'in, Kasımı yıprattığı için İngiltere'nin de Barzani'yi desteklediği söylenmekteydi. Fakat şimdi durum değişmiş ve Barzani bu desteklerden mahrum kalmıştır. Irak'lı Kürtlerin yeni destekler aradıkları ve ilk elde Irak yönetimine gerçek bir kin duyan Nasır'da belirsiz bir destek buldukları gerçektir. Nasır Irak'lı arap kardeşlerinden gördüğü kötülük kadar mukabelede bulunmaktan çekinmiyecektir. Fakat halâ tutumunu doğrudan doğruya açıklamamaktadır. Barzani'nin temsilcisi Talabani'nin, Nâsırdan naklen söylediği müsbet sözler ise henüz yalanlanmamıştır.

Bu arada dikkati çeken bir olay Pravda gazetesinde çıkan ikinci başyazıdır. Resmi Sovyet görüşünü yansıtan bu başyazılar; Kürt ayaklanmasından bu yana yazılan ilk iki yazıdır. Ve Barzani'yi Bağdat hükûmetine karşı tutan bir ifadesi vardır. Bu iki yazı batı basınında büyük yankılar uyandırmıştır. Batılıların bu yönde bir gelişmeyi temenni etmedikleri açıktır. Her bakımdan durumun aydınlanması için çok beklemek gerekmiyecektir. Bu arada şaşılmıyacak olaylardan biri de Irak'taki hükûmetin devrilmesidir. Bu

Kennedy ırk ayırımına son verebilecek mi?

Amerikada Siyah—Beyaz kavgası şiddetini artırarak devam ediyor. Bunu Amerikanın bir iç işi sayıp umursamamazlık olmaz. Elbet bir bakıma Siyah—Beyaz kavgası Amerikanın bir iç işidir. Çünkü Amerikalılar arasında bir meseledir. Ama bir bakıma da bütün insanlığı ilgilendiren bir meseledir. Günümüzde hiç bir mesele bir devletin sınırlarını içinde kalmıyor. İnsanlık ailesi bir bütün olduğu bilincine varmıştır. Gerçekten de dünyanın bir ucunda yolsuz bir iş olsa rahatsızlığını dünyanın öbür ucunda yaşayanlar da duyuyor. Bundan dolayı Amerikada hâlâ ırk ayrımı güdülmesine, yalnız Amerikalıları ilgilendiren bir iş gözüyle bakamayız. Uygar insanlık Kennedy'nin bu meseleyi nasıl çözüme'eyeceğini duyarlıkla izlemektedir.

Bundan dolayı Alabana valisinin gerilemeye zorlanabilmiş olması, dünyada büyük bir ferahlık yaratmıştır. Ama federal kuvvetlerin himayesinde iki siyah öğrencinin

![Kennedy meseleyi çözecek mi?]

Kennedy meseleyi çözecek mi?

Üniversiteye yazılabilmiş olması, ırkçılığın kesin yenilgisi anlamına elbetteki gelmez. Kenndy idaresini çok zor işler bekliyor İdarenin kesin kararlar alması ve bunları taviz vermeden uygulaması gerektir. Unutulmasın ki, Eisenhower'de *Little Rock'a* federal kuvvet yollamıştı. Hattâ bizzat Kennedy daha önce de bu yola baş vurmuştu. Fakat bu silâhlı gösterileri uzun vadeli kesin tedbirler takip etmediği veya edemediği için, Siyah—Byaz kavgası yeniden ve daha büyük bir şiddetle başlamıştır.

Bu sefer Kennedy'yi kararlı davranmıya zorlıyan nedenlerin daha belirgin bir hâl aldığı görülmektedir. Birincisi, Amerikanın siyah yurttaşları uyanmışlardır. Siyahlar haklarına sahip çıkacak, ne istediğini bilen örgütlü bir sosyal kuvvet haline gelme yolundadırlar. Terör hareketleriyle, cinayetlerle, linçlerle, sosyal bir hareketi durdurmak, bu harekete katılanları toptan sindirmek kimsenin elinde değildir. Hele tutsak hakların uyandığı ve kurtuluş hareketlerinin zafere ulaştığı, tarihin şu döneminde, bu gibi düşüncesiz baskı hareketlerinin mutlaka yenilgiye uğraması mukadderdir. Irkçıların terör hareketlerine Kenndy son veremiyecek olursa, siyahlar şiddete şiddet le cevap vereceklerdir. İkincisi, bu işe hemen son verilmediği takdir de Amerikanın dışardaki itibarı zedelenecektir. Dış politikası zarar görecektir. Hürriyet, demokrasi önderliğine çıkan bir devletin kendi yurttaşları arasında en ilkel eşitlikleri sağlıyamamış olması onu derhâl bir yalancı pehlivan haline düşürecektir. Atlantik ittifakının zayıf noktalarından biri de hiç şüphesiz Hürriyet bayrağını açmış olan büyük devletlerden kiminin hâlâ sömürgecilik etmesi, kiminin de daha Siyah—Beyaz ayrımını bile kaldıramamış olmasıdır.

Fakat ırk ayrımı güdüldüğü takdirde, Amerika asıl büyük bir sabırla yıllardır yürüttüğü Siyah Afrika politikasında zarar görecektir. Amerika sürlü zenginliklerin uyuduğu bakir Afrika kıtasına nüfuz etmek kararındadır. Eski çeşit sömürgeciliğin sona erdiğini bildiği için, Amerika Liberyada kurduğu köprü başından yararlanarak, diplomatik ve ekonomik şebekesini Siyah Afrikaya yaymağa çalışmaktadır Bağımsızlığa kavuşan yeni devletlerle ekonomik ve kültürel bağlar kurmaya uğraşıyor. Oysa Amerikada Siyahlara en ilkel yurttaşlık haklarının tanınmaması, böyle bir nüfuz politikasını boyuna engellemektedir. Nitekim son zamanlarda Siyaf Afrika basını Amerikaya ateş püskürmeye başlamıştır. Bu durumu giderek Amerikanın Afrikadaki umutlarını boşa çıkarmakla kalmaz, yeni devletlerin açıkça Amerikaya cephe almaları sonucunu da doğurur.

Beri yandan Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, yeni devletlerin önemi gittikçe daha kuvvetle belirmektedir. Yeni devletlerin hemen hepsi beyaz ırktan olmıyan halklardan kuruludur. Amerikada beyaz olmıyanlara düşmanca davranılması, bunların hattâ insandan sayılmaması ve böyle bir akıma hükûmetin kesinlikle karşı koymaması, Genel Kurul çoğunluğunda Amerikanın beklemediği tepkilere yol açabilir.

Bütün bu nedenlerden dolayı Kennedy'nin seleflerinden daha ciddi davranması ihtimali bize kuvvetli görünüyor. Bununla beraber Kennedy'nin yıllardır ırk düşmanlığı ile beslenmiş ve Amerikan halk oyunda küçümsenmiyecek bir ağırlık teşkil edenlerin tepkisi ile karşılaşacağı da şüphesizdir. Hatta bu tepkiler küçük bir azınlık ta olsalar, bizzat siyahlar[illegible]

Ayaklar altında bir zenci

bile gelebilir. Nitekim Amerikalı müslüman siyahları temsil eden bir dernek başkanının, ırk ayrımı lehinde olduğunu hayretle öğreniyoruz.

A.

İNGİLTERE, BİRLEŞİK AMERİKA VE SOVYETLER

Bugün yeryüzünün başlıca iki meselesi «Atom denemelerini yasaklama» ve «Karma mürettebatlı ve çok taraflı Nato nükleer kuvveti kurulması» meseleleridir. İngiltere Birleşik Amerika'nın ayrılmaz, canberaber müttefikidir. Amma bu iki meselede de İngiliz görüşü ve düşüncesi, canberaber müttefikten ziyade Sovyetler Birliği'nin görüş ve düşüncelerine yakın bulunmaktadır.

Başbakan Hruşçov, Başkan Kennedy ve Başbakan Mac Millan'a nükleer denemeler yasağı konusunda birer mesaj göndermişti. Bu mesajın metni açıklanmadı amma Amerikan kaynakları mesaja karşı mutadları olan menfi tavrı takınmadılar, sadece Başkan ile İngiliz Başbakanının, Sovyetler Birliği Başbakanına, iki taraf arasındaki görüş farklarını gideren mealde bir ortak cevap vereceklerini açıkladılar. Bu cevap gönderildi ve Moskova'da tesiri müsbet oldu ki, Başkan Kennedy, 10 Haziran günü kendisi ile Sovyet Başbakanı Hruşçov ve İngiltere Başbakanı Mac Millan'ın nükleer denemelerin yasak edilmesi konusunda ilk hazırlıkları yapmak üzere Temmuz ayı içerisinde Moskova'da bir yüksek kademe konferansının toplanması hususunda mutabakata vardıklarını açıkladı.

Bu beklenmiyen haber Barışçı çevrelerde büyük bir memnunluk yaratmıştır. Ma'lûmdur ki İngiliz Hükûmeti bu anlaşmanın tahakkuku için var kuvvetini sarf ediyor. Cenevre'deki silâhsızlanma konferansındaki İngiliz murahhas hey'eti de, aynı konuda olanca gücü ile çalışıyordu. Moskova toplantısında İngiliz Başbakanının Amerikan — Sovyet görüşlerini uzlaştıracağına, bunun için gerekirse Sovyet tezini destekliyeceğine inanıyoruz. Esasen Mr. Mac Millan, bir kaç defa bu temayülünü açıklamaktan da geri kalmamıştır.

İkinci meseleye, yani karma mürettebatlı çok taraflı Nato nükleer kuvveti kurulması meselesine gelince; yarınki İngiltere, yani İşçi Partisi buna «açıkça aleyhtar» dır. Şimdiki hükûmetin «taraftar» olduğunu gösteren bir delil ise ortada hiç yoktur. İzah edelim:

İngiltere'de bir gelenek vardır. Kendisini iktidara aday gören muhalif parti, adetâ bir kabine teşkil eder. Buna gölge kabine denilmesi mutaddır. İşte bu kabinenin Dış İşleri Bakanı Mr. Patrich Gordon Walker, iki hafta evvel Birleşik Amerika'yı ziyaret etti. Başkan Kennedy, Dean Rusk ve Savunma Bakanı Mac Namara ile görüştü, Bu görüşmelerden sonra verdiği demeçte Amerikan idarecilerine «çok taraflı, karma mürettebatlı Nato nükleer vurucu kuvveti» kurmak hususunda acele etmemelerini ihtar etti. Nihayet Mr. Gordon Walker, Vaşington'da verdiği bir demeçte «Amerikan hükûmeti liderlerine Nato için çok taraflı, karma mürettebatlı vurucu kuvvet filosu yerine Başkan Kennedy'ye tamamiyle Amerikan denizcileri tarafından idare edilecek ve füzelerle donatılmış Amerikan su üstü gemilerinden meydana gelecek bir filo kurulmasını teklif ettiğini» açıkladı. Kendisinin ve partisinin görüşlerini şöyle izah etti: «Ben ve Partim, Batı Almanya'yı nükleer silâhlara çok yaklaştıracak karma mürettebatlı kuvvet kurmak lehinde değiliz.»

Bu zat Londra'ya döner dönmez, hava alanında verdiği demeçte «gelecek seçimleri İşçi Partisi kazandığı takdirde, Birleşik Amerika'nın çok taraflı Nato nükleer kuvveti kurulması yolundaki politikasını değiştirebileceğini» söylemiş ve demiştir ki: «İşçi Partisi ile Amerika Birleşik Devletleri Hükûmetinin, çok taraflı bir kuvvet kurulması konusunda aynı görüşü paylaşmadıkları bir hakikattır. Eğer şimdi İşçi Partisi iktidarda olsaydı, Atlantiğin öbür tarafında da bazı fikir değişiklikleri olabilirdi.»

Bütün bunlar gösteriyor ki, yarının İngilteresi «Karma mürettebatlı çok taraflı Nato Nükleer Kuvveti» plânına aleyhtardır, hatta düşmandır. Bu günkü İngiliz Hükûmeti acaba ne fikirdedir?

Mr. Gordon Walker'in açık konuşmaları. Amerikan ricalini belki endişelendirmiş, fakat muhakkak düşündürmüş olacakki; Amerikan Deniz Harekât Dairesi Başkan yardımcısı Amiral Claud Ricketts'i İngiliz hükûmeti ile temas için Londra'ya göndermişlerdir. Amerikan Amirali, üç gün İngiliz ricalini «çok taraflı karma mürettebatlı Nato nükleer kuvvetine» katılmaya ikna için uğraşmıştır. Bu gayretin sonu şu olmuştur. «İngiliz yetkili kaynaklarından bildirildiğine göre İngiltere, Amiral Ricketts'e «ne evet, ne de hayır diyecektir.»

Bunun açık mânâsı, İngiltere'nin tutumunun «menfi» olduğudur. Eğer İngiltere bu kuvvete taraftar olsaydı, Amerikan Amiraline kolayca «evet» diyebilirdi.

Malûmdur ki Sovyetler Birliği, böyle bir kuvvet kurulmasının şiddetle aleyhindedir Bu noktada İngiliz görüşü Sovyet görüşüne yaklaşmaktadır.

İşçi Partisinin lideri Mr. Harold Wilson ve Mr. Gordon Walker, şimdi Moskova'da Başbakan Hruşçov ve diğer Sovyet idarecileriyle sohbet halindedir. Bakalım bugünkü Rusya ile yarınki İngiltere'nin temasından ne çıkacak?

A. İhsan BARLAS

DOST YAYINLARI

Şimdiye kadar çıkanlar,

1 — Altı Kardeşler,
2 — Cimri ile Cömert
3 — Talih Kuşu,
4 — Kahkaha Sultan,
5 — Öksüzoğlan,
6 — Nalıncı Padişah,
7 — Altın top,

Her kitap bir liradır.

SANAT-EDEBİYAT

Sait Faik Sanatçının top.umdaki yeri üstüne konuşuyor

1 — Sanatın halkın hayat realitesini aksettirici ve onun sosyal mücadelelerini destekleyici olması gerektiğine göre; memleketimizin sanatçıları bu görevlerini yapıyorlar mı?

— Bugünün sanatkârı halkın içinden bir seçim yaparak hikâyesini şiirini, makalesini yazdığı içindir ki ϲirinci sualin iki yüzü-cephesi var Birincisını öyle sanıyorum ki, bugünkü matbuata bağlanmamış sanatkâr yap yor. Hem de bir çok fedakârlıklar pahasına! Bu sanatkâr, halk denildi mı işçı tabakalarında olanı değil olmıyanı, haksızlık göreni, kadir göreni; issizi, hakkı yeneni, kahraman, konu, atmos fer olarak ele alıyor. O bir tarafta hak yiyeni mağruru, umursamazı, başkasının sırtından geçineni hicvettiği içindir ki ancak içinde bir milletin daha iyiye daha nizamlıya, daha farksıza gitmesi içın arzusu bulunan pek az insanı ilgilendiriyor. Böyle bir sanatkârı bugünün ne matbuatı tutuyor, ne devleti, ne egoisti.. Böyle sanatkârdan hemen şüphe ediyorlar. Ya «komünist», ya «avare», «serseri» damgasını yapıştırıyorlar. Halbuki sanatkârın, hiç olmazsa bugünkü sanatkârın vazifesi, kendı yurdunda işsizlikle, dilencilikle, haksızlıkla, istismarcılıkla mücadeledir. Sanatkâr bugün iyi şeylere gözünü kapaya bilir, yalnız kötülüğünü görür, diyeceksiniz. Evet zamanımızın sanatkârını en çok tahrik eden budu Devletin, işi iyi giden her ferdin bu sanatkârı dikkatle takip etmesi lâzımdır! Elinden gelirse sanatkârı kötü—menfi (!) görüşünden kurtaracak vazifelerini hatırlamalarıdır Sanatkâr belki de yalnız ve yalnız bunlar için aralarına girmiştir.

Size bir misâl vereyim: Tanıdığım bir adam var. Küçük bir fabrikası var. Kırk amele çalıştırıyor. Amelenin sekiz saat çalışması lâzımdır. Müessesesinde onları dokuz saat çalıştırmaktadır. Demek kırk saatlik bir haksız kâr var. Adamın bizim adada motorları köşkü, şusu busu vardır. Çalışmış kazanmıştır. Ama kırk saat ne demektir bır düşünün. Kırk saatı sekize taksim ederseniz beş eder değil mi? İşte size korkunç bir rakkam. Bu beş rakkamın köprü başında «yüzlerinin rengi uçmuş beş delikanlısı, belki de herşeyden elin eteğini çekmiş aza kanaat eder on ihtiyarı benim başımda İstanbulda 40. 100 - 800 işçi çalıştıran ne kadar müessese vardır, kimbilir; 1000 desek, 5000 insan eder. Şimdi kalkıp buna bu realiyete bir konu bulsam da yazsam yiyeceğim damga da komünisttir. Halbukı ne siyasetten anlarım, ne komünizmden çakarım. Halbuki bizim memlekette, haya melikesini, hazreti bilmemkimin hayatını, pehlivan Ali amcanın sergüzeştini, iki bin sene evvel aşk macerasını, yahutta meşhur bir hanende bilmemkimle, meşhur bir tiyatro artisti bilmemnenin Ayazpaşadaki Ziya beyin metresi Gülseren hanım tarafından bilmem ne pasajından nasıl b.. letıldiklerinin, beklerken de, hırsız yerine tutularak, karakola nasıl götürüldüklerinin bayağı hikâyesini yazınaktan başka çare yoktur. Bunu yapmıyor halkın okunmamış insanını bu insana yapılanları bulup yazmıya çalışıyor, bunda muvaffak oluyorsa vazifesini yapıyor demektir. Benim bildiğim Orhan Kemal gibi, Bekir Sıtkı gibi İlhan Tarus gibi, Oktay Akbal gibi Hacı Hasanoğlu, Yaşar Kemal gibi ismini birden — bire hatırlayamadığım matbuata yazı ve hikâye vermiyen bir çok hikâyeci arkadaşlar çok şükür bu konuları ele almıyorlar. Okuyucuları az da olsa bugünkü matbuat denilen manifatura, bakkaliye ticarethanesi açmış kısmından birşey beklemeden her şeye rağmen yazıyorlar. Ama ne zamana kadar dayanırlar bilmem; sanatkâr kafasının her türlü hürriyetine matbu kapılarını açmadan bu arkadaşların vazifelerini gereği gibi yapmalarına imkân yoktur. Onbinlerce insanın okumadığı sanatkâr sonunda ikinci bir meslegi varsa ya onun eline esir olur Yahut parasızlıktan ve gıdasızlıktan ölür Öldükten sonra bir iki gün yâd edilir. Sonra da senelerce unutulur gider Kendim için değil ama, benden çok daha genç arkadaşlar için anlayışlı sanata delicesine âşık, onu koruyucu bir matbuata ihtiyaç vardır. Herşeye rağmen çok namuslu bir vazife yapmakta olan arkadaşlara böyle bir mat buat dilerim.

2 — Günümüzde ileri dünya sanatçılarının ele aldıkları konular nelerdir?

Bugünün sanatkârı, ya cemiyetteki haksızlıkları konu olarak alıyor. Ya haksızlık edenleri hicvediyor. Yahut (bir üçüncüsü, düşünen adamın yalnızlığını, sarılacak birisini bulamamasını, boğuluşunu tasvir ediyor.

3 — Millî Eğitim Bakanlığı Klâsikler yayınlarının, kültür hayatımızın gelişmesinde, sizce önemi olmuş mudur? Bu yayınların bugünkü durumu sizi tatmin ediyor mu?

Klâskilerden ancak pek iyi tanıdığım, türkçe yazılarını okuyup anladıklarımın tercümelerini alıp okudum. Sabahattin Eyüpoğlunun ki gibi Orhan Velininki gibi, Nurullah Ataçınkiler gibi. Kültür hayatımızda önemi hiç olmaz olur mu? Günümüzdeki haline gelince kitapçı camekânlarına baktığım zaman benim almam için dayanılmaz arzu duyduğum şimdilik yok. Bakalım.

4 — Günümüzün fikir ve sanat dergileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Gerçek bir fikir ve sanat gazetesinin meseleleri ve amacı neler olmalıdır?

Dergiler daha çok isimlerini yapmakta olan arkadaşların malı olmalıdır. Şimdiki dergiler oldukça uyuşuk haldedir. Bu da genç arkadaşların sanata delice tutkun olmamalarından geliyor. Ya her yazıda daha olmazsa yazmayı veririm, ben o kadar sıkıntıya gelemem gibi bir hal. Yahutta kendine müthiş bir itimat. Bir dergi bir fikir, bir dert yüzünden sevişen insanların toplandığı yer olmalıdır. Yoksa çabucak sonunda hiç bir şey olmadığı anlaşılacak olan şöhret değil Bu dergilerin amacı ve meseleleri ikinci sualinize verdiğim cevaptadır

(Yeryüzü dergisi 15.11.1951

SAİT FAİK'İN ESERLERİ

- SEMAVER
- SARNIÇ
- ŞAHMERDAN
- BİRTAKIM İNSANLAR
- LÜZUMSUZ ADAM
- MAHALLE KAHVESİ
- HAVADA BULUT
- KUMPANYA
- HAVUZBAŞI
- SON KUŞLAR
- KAYIP ARANIYOR
- ŞİMDİ SEVİŞME VAKTİ
- AZ ŞEKERLİ
- ALEMDAĞDA VAR BİR YILAN
- TÜNELDEKİ ÇOCUK
- MAHKEME KAPISI

YEİS

Akşam üstleri geliyor
Tam insanlar işten çıkarken,
Salkım salkım tramvaylardan
Bir güzel çocuk yüzüyle gülümsüyor
Namussuz, akşam üstleri geliyor.

Neremden yakalıyor; bilmiyorum
Ben tam sevmeğe hazırlanırken
On altı yaşındaki sevgilimi,
Yirmi dört saatte bir
Sıcak bir lâf dinlemek isterken..
Rezil.. Tam o saatlerde geliyor!

SAİT FAİK ABASIYANIK

SAİT FAİK İÇİN

En son geçen yaz Burgaz adasında görmüştüm. Beğenmemiştim halini: dudaklar büsbütün incelmiş, kupkuru, beniz sapsarı.. İçimin burkulduğunu duydum, Ama insan kondurmak istemiyor ki!

Gençti daha. Ellişini bulmamıştı. Ölümü tabii görülecek bir yaş değil. Ama arkasında oldukça dolgun bir eser bıraktı: hikâyeler, iki roman bir şiir kitabı. Bunların hepsinin de olgun eserler olduğunu söylemiyorum, Sait Faik Abasıyanık deyişini, o canlı kaynaktan fışkırır gibi deyişini, ancak son yıllarda bulmuştu. Günden güne bir ilerleme, bir arılanma seziliyordu. Sait Faik Abasıyanık, kendisinden beslenen umutları gerçekleştiriyor, büyük bir yazar oluyordu.

Sait Faik Abasıyanık'ın eserinde ilk göze çarpan şey, yeniliğidir. Zoraki bir yenilik değil, zamanını anlamış, kavramış, zamanını yaşıyan bir adamıdı o. Sanatına onun kadar bağlı az yazar tanıdım. Sanatı dışında bir işle uğraştığını görmedim. Üne ermiye bile özenmedi, tanınmak için yazılarında başka hiçbir şeye başvurmadı. Burgaz adasında oturur, balığa çıkar, insanlarla konuşur, hikâyelerinin konuların toplar, hazırlanınca da oturur yazardı. Edebiyatçılarla konuşmayı, uzun uzun tartışmalara girmeyi de pek sevmezdi. Kızdığı olurdu, o zaman da çıkışıverirdi, Söyledikleri haklı mı, haksız mı, pek araştırmazdı orasını, kendisini sanatını savunurdu.

Günümüz şiirinin başında Orhan Veli olduğu gibi günümüzün hikâyesinin başında da Sait Faik Abasıyanık vardı. İkisi de genç yaşta ölüp gittiler. Ama adlarının uzu zaman anılacağından, değerlerinin günden güne daha iyi anlaşılacağından şüphem yok

NURULLAH ATAÇ

Ölümünün dokuzuncu yıldönümü dolayısıyla Sait Faik'i saygıyla anıyoruz.

İNSANI SEVMEKLE BAŞLAR HER ŞEY

SİZDEN AYRI DEĞİLİM:

BEN hikâyeciyim diye sizden ayrı şeyler düşünecek değilim. Sizin düşündüklerinizden başka bir şey de düşünemem. O halde bu adamın hikâyesi ne olabilir? Sakın benden büyük vakalar beklemeyin ne olur?

(Birahanedeki Adam)

BU YUZDEN HIKAYE YAZARIM

İŞTE konuşuyorlar. Ne konuşuyorlar acaba? Bir vapurun projektörü yarı aydınlık odayı ışık içine daldırıyor. Sevdiğim kız yemek yerken çirkinleşmiyor. O kadar şen, o kadar sıhhatli ki, yediğinin farkında olmuyor. Arkadaşımın yüzünde hep neşeli şeyler var. Ağzında bir lâkırdı. Ne söylüyor merak ediyorum.

İşte bu yüzden hikâye yazarım. İşte bu merak yüzünden hikâyeci geçinirim.

(Kınalıadada bir Ev)

İNSAN, YALNIZ SEN VARSIN

HER şeyin fakir elbiseleri gibi lime lime, nem almış sıvalar gibi parça parça döküldüğü zaman yalnız sen varsın insan. Yalnız sen varsın. Yalnızlığımın, ihtiyarlığımın, sevgililiğimin, egoizmimin ortasında daha dün şehvetle sarıldığım, kokusundan haz ettiğim; yıldızları yandan çarklıyı, derin suları, heykelleri, gotik binaları, ağaçlık tenha yolları pek sevdiğim yeşil yeşil kırmızı kırmızı, turuncu turuncu yanan işaret fenerlerini geride bırakıp sana, yalnız sana âşıkım.

Daha dün dudaklarını, tüylü kollarını, ağzının, kirli dirseğini; şeftali, kaşar peyniri ekmek, kavun kavun kokan avucunu, memeni, gözünü öpmüştüm. Şimdi kaçıyorsun benden soğuyayım istiyorsun soğuyup da gebereyim. Yok ama yok! Yok hayatım yok! Kafamın içindeki tenhalığı, halimdeki yalnızlığı, karaciğerimdeki hastalığı, canımdaki kudretsizliği, sinirlerimdeki derin derin uyku ihtiyacım, bahane edebilir, sana da gider lânet şarkıları yazmaya çalışırım. Kim bilir belki de güzel bulanlar olur. Olur, olur ama gönlüm hâlâ sendedir sende

(Yandan Çarklı)

HERŞEY ONUNLA GÜZEL

İNSANSIZ hiçbir şeyin güzelliği yok. Her şey onun sayesinde onunla güzel. Bu dakikada, bu günün güzelliği, gökte ay, uzakta güneşin bir billûr bahçe gibi pırıltısı; hiçbir şey değil. Bütün bunlar kötü resimler gibi. Hayır, sevgilimden bahsetmiyorum. Onunla beraber, burası Allahın yaratamıyacağı bir cennettir. Ama, onsuz da, başka insanlarla da burası yine güzeldi.

(Kendi Kendime)

BİR AHLÂKSIZ OLACAK

BAKTIM, Zeyrek yokuşunun seddi dibinde uyumuş bir köpek. Yanına oturdum. Gözünü açtı. Böcül böcül baktı. Korka korka kafasını okşadım. Gözünü yumdu. Bir konferans da ben ona çektim. Dedim ki: —Oğlum patlak göz. Ben insanoğlu. Sen hayvanoğlu

Bundan milyonlarca sene evvel her ikimiz de kurttuk, solucandık, tek hücreli mahlûktuk. On dan evvel boşlukta bir tozduk. Sonra bak işte bu hâle geldik. Bundan sonra belki böyle kalmayız belki değişiriz. Ama böyle kalmıyalım. Siz de betbahtsınız biz de. Evlerde uyuyanlar, pekler içinde uyuyanlar, kadın koynunda uyuyanlar, soba başında kıvrılmış bobiler de var. Lâstikten kemikleri, topları var. Hanımları atar, koşup getirirler. Sabahları kapıcıları gezmeğe çıkarırlar. İnsanlar var, sevdiklerini almışlar bu saatte koyunlarına, dalmışlar iki kişilik rüyalarına. Fekâlâ ne yapalım? Ama sen Zeyrek yokuşunda kuyruksuz, tüysüz, uyuz soğuktan titriyen bir sokak köpeği. ben Panco'nun arkadaşı, başka hiç bir şey değil, yağmura vurmuş, uykusuz, canı burnunda, yüreği Ağaççileği sokağında kafası Bomonti tramvay durağından yüz metre uzakta kirli bir yastıkta bir adamcağızım. Ne yapalım? Günün birinde dostluklardan, insanlardan ve hayvanlardan ve ağaçlardan ve kuşlardan ve çimenlerden yapılmış vazife hissi ile çarpan yüreklerle dolu bir âlemde yaşıyacağımızı düşünelim. Bir ahlâkımız olacak ki hiç bir kitap daha yazmadı. Bir ahlâkımız, bugün yaptıklarımıza, yapacaklarımıza, düşündüklerimize, düşüneceklerimize hayretler içinde bakan bu ahlâkımız. O zaman seninle daha uzun dostluklar ederiz patlak göz. O zaman hiç merak

Dostum Panco da bana hak verecektir. Kilise ahlâkından söz açmıyacak. Dostluğun olağanüstü güzelliğini çocuklarına anlatacaktır

(Öyle Bir Hikâye)

PARA

PARA hiçbir zaman insanı adam etmezdi. İyisi mi, buldu mu, yemeliydi. Yoksa bizim bilemiyeceğimiz bir görünüşe, bir ahlâka saplanır insan. Bu ahlâkta yalnız, yalnız o para denilen şeyi her ne pahasına olursa olsun kazanmak vardı. Şeref de oydu. Ahlâk da oydu. Namus da oydu. Bir bakıma, doğru da: Onunla satın alınmıyacak hiçbir şey yoktu: Pırlantasından insanına kadar. Şu Hasan Tahsin, iki yüz elli lirayı onun aptallığı yüzünden —bir izzetinefis meselesi yaparak— iade etmemişti. Ama, bu akşam herhangi bir dalkavuğun herhangi bir lâkırdısına yüz lira harcıyabilirdi. Bir güzel kıza beş yüz liralık bir elmas hediye edebilirdi. Bir övünebilmek için bu gece üç yüz liralık bir ziyafet çekebilirdi. Onun için Halit fazla üzülmedi. Azıcık üzüldüyse bile, insanların bu hale gelişinden doğan umutsuzluktan değil parayı bulamadıkları için. Aktöre ne bakarsını! Bulursam yerim, bulamazsam sürterim. Bulduğum zaman prens, bulmadığım zaman büyük aktörüm. Hasan Tahsin denilen namussuz ise, parası olduğu için adamdır. Olmadığı gün —hele bir olmıyagörsün— yeniden köpekleşecekti.

(Kumpanya)

SEVİŞMEDİKTEN SONRA

BU koca şehir, ne kadar birbirine yabancı insanlarla dolu. Sevişmiyecek oldaktan sonra neden insanlar böyle birbiri içine giren şehirler yapmışlar? Aklım ermiyor. Birbirini küçük görmeğe, boğazlaşmaya, kandırmaya mı? Nasıl birbirinden bu kadar ayrı, birbirini bu kadar tanıyan insanlar bir şehirde yaşıyor?

(Lüzumsuz Adam)

NASIL BİR DÜNYA?

EN son bir gazeteye müracaat ettim. Başmuharrir cenaplarının karşısına çıktık. Siyasi kanaatlerimi sordu. Olmadığını söyledim. Hiç düşünmediğim şeyi bana soruyordu. Ne mebus olmak, ne de gazetede siyasi yazılar yazmak niyetinde idim. Röportajlar yapmak, muhabirlik etmek için siyasi kanaatimin ne faydası vardı? Bazı insanlar ve kendim hakkında düşünürdüm. Hükûmetler rejimler hususunda hiç bir fikrim yoktu.

Başmuharrirağız aramakta usta idi:

«Yâni nasıl bir dünya arzuluyorsunuz?»

Artık kızmıştım.

«Nasıl bir dünya mı? Haksızlıkların olmadığı bir dünya.. İnsanların hepsinin mes'ut olduğu, hiç olmazsa iş bulduğu, doyduğu bir dünya.. Hırsızlıkların, başkaların hakkına tecavüz etmelerin, bol bol bulunmadığı.. Pardon efendim. Bol bol bulunmadığı ne demek? Hiç bulunmadığı bir dünya.

Sevilmeğe lâyık, küçücük kızların orospu olmadığı, geceleri hacıağaların minicik kızları caddelerden yirmi beş lira pazarlıkla otellere götürmediği, her genç kızın namuslu bir delikanlı ile konuşabildiği, para için namus, ar, haya, hayat, gece; gündüz satılmadığı bir dünya.. Muhabbet tellâllarının günde otuz lira kazanmadığı bir dünya.. Sokaklarda sefillerin bulunmadığı bir dünya.. Karnının, kolun, çalışabildiği zaman insanın muhakkak doyabildiği, eğlenebildiği bir dünya.. İçinde iyi şeyler söylemeğe, doğru söylemeğe selâhiyetler kıvranan adamın, korkmadan ve yanlış tefsir edilmeden bu bir şeyler söyliyebildiği bir dünya..»

(Ay Işığı)

Sait Faik ve Arat

"SEVGİ PEYGAMBERİ"

DÜPEDÜZ BİR İNSAN

Said'i sadece hikâyelerinden tanıyanlar, neslimizin en değerli hikâyecilerini kaybettiler. Said'i şahsen tanıyanların kaybı ise çok daha büyüktür; çünkü Sait ender rastlanan lezzette, kıvamda bu insandı. Hiçbir yapmacığı, hiçbir sahteliği olmıyan düpedüz bir insan, sanki kendi hikâyelerinden çıkmış bir insan. Toprak kokan, deniz kokan, içi yıldız dolu bir insan. Sevdiği dosta uçan kuşa havaya, suya, toprağa her şeye bağlı bir insan. Ölümün lâfı edildi mi, hemen kaçardı. Onu en çok korkutan kelimeydi bu. «Yaşamak ne güzel» derdi, sık sık.

Orhan Veli'nin acısı yetmiyormuş gibi bu da mı gelecekti başımıza? Anlaşıldı: Ölüm, şimdi bizim neslin peşinde.

CAHİT IRGAT

İNSANI SEVMEKLE BAŞLAR HER ŞEY

Sait Faik bir «sevgi» peygamberiydi.

Kırk sekiz yıllık, içine en ufak bir haksızlık karışmamış, tertemiz bir ömrün akışından, içimize «insan sevgisi»nin o ılık o tatlı, o aziz büyüsünü, en asil tarafıyla bir o salabildi.

Büyük, büyük haksızlıklara, namussuzluklara baş kaldıran, hep zayıfın, hakkı yenmişin tarafını tutan, hikâyelerine serpili o «otur maz düşünce»lerinin kaynağını ararken, şu güzel düsturunu nasıl hatırlamazsınız:

«Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey.»

VEDAT GÜNYOL

"Ben denizi, balığı ve balık tutanı çok severim"

BEN denizi, balığı, balık tutanı, ekmeğini denizden çıkaran insanı çok severim. Yine de, bütün gördüklerime rağmen, yarıdan çoğunu severim. Ama ben bütünün iyi olması lâzım geldiğini hayâl ederim. Sabahın dördünde denizle alışverişe, daha doğrusu kavgaya girişenlerin bir takım dededen kalma naklı veya haksız geleneklere bağlı olduklarını, bu geleneklerin de kayık sahibine arslan payını hak olarak tanıdıktan sonra artık reis ünvanına lâyık olabilmek için bu gelenekten başka hiçbir haksızlığa tahammül etmiyeceklerini tayfanın ve çalışmanın hakkına büyük saygı ve titizlikle göz kulak olacaklarını sanır, reisle, mal sahibinin ayrı ayrı insanlar olduğu zaman reis gözüyle bakılanın tayfa ve kolancı denen insanlara karşı hiç olmazsa bir Okyanus vahşi adası balıkçı reisinin hak telâkkisi kadar bir hak tanımış olacağını umar, bu gece yarısından hemen sonra çıkılan tatlı işin babadan oğula geçen kanunlarıyla idare edildiği zehabım, hatta idealini düşünür, ortalıkta daha hiçbir aydınlığın, sabah sisinin bulunmadığı saatlerde —çok erken yattığım için— uyandığım zaman bu mesleğe girenlerin dünya yüzünde aldıkları «balıkçı» ismine derin bir sevgi ve saygı duyar yatağın içinde ateş gibi tayfalar, erkek reisler namuslu kayık sahipleri ile dolu bir ada hayaliyle yeniden uyurdum. Belki de yarının haklı ve insan dünyasının bir gelenek ve görenek ikiz ile hak telâkki veya fikrinin uyuşmasından doğacağı güveniyle, umud içinde kendi kendimi aldatır, yeniden uyumağa çalışırdım.

(Yaşayacak)

AGIT

Ölmüş Sait
Deniz mevsiminden erken
Bunca sevgiden sonra
Ölmüş annesini öperken.

Ölmüş, eli ayağı uzak
Camların üstü buğu.
Ölmüş, çocuklar izin vermeden
Yüzünde sarışın çocukluğu

Yıldızlar gitmez, gün doğmaz,
Ölmüş hayâl meyâl
Üşür balıklar hikâyelerde

Ölmüş,
Ağaç bir, gölgesi iki,
Ama neden ölmüş,
Ölmek yaşamaktan iyi mi ki.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Düzenleyen Asım BEZİRCİ

DİNİM, İMANIM PARRA!

Hüseyin KORKMAZGİL

Hadi canım sen de! Sen onu benim külâhıma anlat! Evet nüfusta kayıtlıyım ama, herşeyden önce patronum ben. Patron demek ne demek? Efendim?..

İşçinin parasını vaktinde ödemiyormuşum.. Nasıl öderim kuzum? Şiş cüzdan, ruhsatlı tabanca demektir. Şiş cüdan, erkeklik demektir. Şiş cüzdan, yiğitlik demektir. Şiş cüzdan, güzellik demektir. Şiş cüzdan, itibar demektir. Şiş cüzdan, şeref demektir. Şiş cüzdanın boşalması demek ne demek? Erkeklikten yiğitlikten, güzellikten, şereften, itibardan olmak demektir. Efendim?

Koltuğunuzun altında, kıçınızın üstünde, en nâzik yerinizde şiş bir cüzdan düşünün.. Para cüzdanı, hesap cüzdanı.. Oh ne mutluluktur bilseniz. Rahatsınız büyüksünüz, yiğitsiniz bilgilisiniz güzelsiniz yakışıklısınız saygıdeğersiniz. Açamıyacağınız kapı, kıramıyacağınız engel yoktur Koltuk mu? Geç efendim geç! Kadın mı? Aman efendim. İtibar mı? Sözü mü olur, canım! Dinim imanım para!

Diyorsunuz ki, işçinin parasını neden vaktinde vermiyorsun? Nasıl vereyim şekerim? Erkeklikten yiğitlikten, rahatlıktan nasıl vazgeçerim kuzum? Onbin liranın iki gün daha yanımda kalması erkekliğimin ve yiğitliğimin iki gün daha sürmesi demektir Cüzdan boş, ben sıfır! Dünyada bütün hünerim, bütün gücüm paradır benim Onu da işçiye verip kesekâğıdı gibi çöp kutusuna atıramam kendimi. Benim paradan başka bir varlığım yok ki

Ah, çok duygusuzsunuz siz! Biraz hümanist olun kuzum. Kimi pehlivandır pazusuna güvenir Kimi yazardır, kalemine güvenir Kimi bilgindir kafasına güvenir Kimi koşucudur, bacaklarına güvenir Ama ben hiçbir şey değilim ki.. Borçlarımı günü gününe ödeyecek olsam, emeği gerçekten değerlendirecek olsam yalan söylemesem şunu bunu dolandırmasam, şuna buna kazık atmasam emekçi «hak» dedikçe uykularım kaçmasa, sürü sürü avukatlar bulmasam, halkın yüzde sekseni aç gezmez, benim adamlığım nerde kalır be kuzum?

Vallahi çok anlayışsızsınız! İnsan birazcık saygı duyar bu fakire be kuzum. Neyimiz var şu dünyada, parradan başka? Ah, dinim imanım parra! Yesinler seni yavrum! Yesinler seni fıstığım! Bana kıyma, beni yalnız bırakma sultanım!

«Lüks hayat»

Kiralar serbest olacakmış. Oh ne iyi!..

Mal sahibi:

— Yaylan bakalım arkadaş, kavak gölgesi değil burası! Ya kirayı artırırsın, ya da pılını pırtını toplar, çekersin ferteğini; hadi bakalım !

Kiracı:

— Beni çıkaranın alnını karışlarım! İşte mahkemenin yolu.. Sen insansan ben de insanım Sen vatandaşsan, ben de vatandaşım Bir metelik fazla veremem sana..

Polis:

— Buyurun karakola!

Yargıç:

— Gereği düşünüldü..

Bakan:

— Bu yıl şu kadar hapishane yaptırılmasına karar verilmiş ve bütçede şu kadar milyon lira ayrılmıştır..

Basın:

— Cinayetler birbirini kovalıyor..

Vatandaş:

— Şu memleket düzelmedi gitti!

Keloğlan:

— Vay benim köse sakalım.

Türkçesi bu!

Ben yürümesini bilirim beyler hem çok güzel yürürüm ben Keklik gibi sekerim ben turna gibi süzülürüm rahvan atlar gibi kayarım, otomobil gibi uçak gibi uçarım ben Ama siz beni kınayorsunuz. Çünkü benim ayakkabılarım kötü. Bu partal pabuçlarla ben nasıl güzel yürürüm beyler? Bastığım yeri görmüyorsam topuklarım kan içindeyse sünnet çocukları gibi yürüyorsam suç bende değil beyler, suç bu partal pabuçlarda!..

Ben yürümesini bilirim beyler. Ama, siz beni kınayorsunuz. Çünkü benim giysilerim kötü. Bu yamalı şalvarla, bu çuval gibi ceketle ben nasıl güzel yürürüm beyler? Ben sol atıyorum ayağımı, şalvar beni sağa sağa çekiyor. İleri atılıyorum, şalvar beni geri geri çekiyor. Bu berbat giysilerle ben nasıl güzel yürürüm beyler?

Siz beni kınayorsunuz Ama benim yürüdüğüm yol kötü Bu kambur—kumbur, bu iğri-büğrü bu yamuk—yumuk yolda ben nasıl güzel yürürüm beyler? Adım başında düşüyorsam, sağa sola yalpalıyorsam, varacağım yere varamıyorsam, suç bende değil beyler, bütün suç bu kötü yolda. Bu kötü yolda ben nasıl güzel yürürüm beyler?

Siz beni kınayorsunuz Ama benim ışığım yok, ben karanlıkta yürüyorum. Bu partal pabuçlarla, bu berbat giysilerle, bu karanlık bu kötü yolda ben nasıl güzel yürürüm beyler? Sağa sola yalpalıyorsam topuklarım kan içindeyse önümü görmüyorsam adım başında düşüyorsam suç bende değil beyler: türkçesi bu!

Bana gıcır gıcır kunduralar verin, bana şıkır şıkır yollar verin; bana ışık verin, bana yön verin bakın ne güzel yürürüm ben! Ben yürümesini bilirim beyler, hem çok güzel yürürüm.

OYUNLAR

Ankara'da oynanan ve oynanacak olan oyunlar:

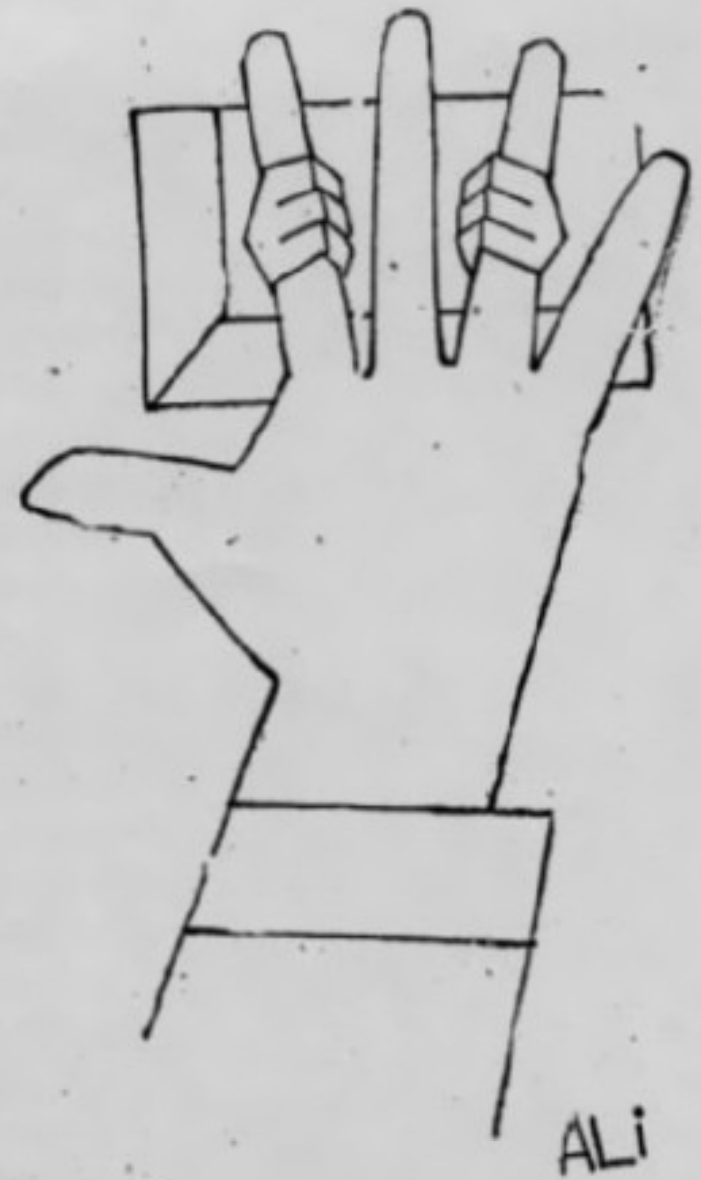
21 Mayıs 1963: «Aslan Asker Şvayk»

22 Mayıs 1963: «Ayı Masalı»

26 Mayıs 1963: «Sevgilime gör kulak ol»

30 Mayıs 1963: «Borusunu öttüren»

Not: Bu arada belki başka oyunlar da oynanır. Halk özellikle «Cadı Kazanı»nın oynanmasını istemektedir,

HAH HA!

Nedense, öğretim ve eğitim konusunda hep hapishaneciler konuşuyor!...

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Bay Kemal Yumlu, «öğretmensiz cezaevi kalmayacak» buyurmuş.

Genel Müdür asla üzülmesin! Bu düzen sürdükçe, hiçbir cezaevi öğretmensiz kalmaz; dışarda yetiştirir yetiştirir süresiz cezaevlerine!.. Genel Müdür vakit geçirmesin, durmadan hapishane yaptırsın!

«DÜŞEM YOLLARA YOLLARA..»

Biri «sağdan gidelim» diyor Biri «soldan gidelim» diyor Biri «en iyisi orta yol» diyor

Akşam gazetesinin fıkra yazarı Esin Talû da «Hayır» diyor «orta yol değil. En doğrusu üçüncü yoldur Batı bile üçüncü yoldan gidiyor.»

Sağ, sol, orta, sağ—orta, sol—orta, ortanın ortası. Birinci yol ikinci yol, üçüncü yol dördüncü yol. Bir, iki, üç, dört; beş, altı Yollar; yollar; yollar

Bir de bize «yolsuz» derler!. Kim demiş onu? Bizim yolsuzluğumuz, yolun çokluğundan geliyor. Keremin dediği gibi «Ben bu yolun hangisine gideyim?»

Şaka bir yana, «birinci yol ikinci yol, üçüncü yol» derken derken, birgün yoldan çıkaracaklar bu halkı..

ÖLDÜREN ALKIŞ

Konuşarak gidiyorlardı Biri:

— 21 Mayıs olayından sonra AP'liler bile İnönü'yü alkışlamışlar İnönü şu sırada çok kuvvetli, dedi.

Öbürü dudak büktü:

— Bence, hayır! İnönü şu sırada çok zayıftır AP'lilerin alkışladığı adamdan bu memlekete artık hayır gelmez. İnönü'yü öldüren bence bu alkışlar oldu..

SAĞ YAP!

Patronun niyeti, şoförü yemek. Fakat bir türlü punduna getiremez. Gırtlağını sıksa, sıkamaz; çekse vursa, vuramaz; suçüstü yaptırsa, yaptıramaz; şoför sevilen bir kimse.

Ne yapsın patron?

Birgün geçer arabanın arkasına. Direksiyonda şoför var. Patron ünler:

— Sağ yap! Sağ yap! Sağ yap! Geeel, geeel, gel! Sağ yap! Az daha, az daha; az daha! Sağ yap sağ! Geeel, geeel, gel! Kır da gel!

Ve araba, işçi Haydar'ın gecekondusuna bindirir. Gecekondu yerle—bir...

Sopayı çeken gecekondulular, basarlar şoföra dayağı...

Patron pırrr!

İŞÇİ VE DEMOKRASİ

BEHZAT AY

İşçi sözcüğü, bu adla kurulmuş partinin mensupları dışında kalanlarca dar anlamıyla düşünülmektedir. Ve bu düşünüşün sonucudur ki Türkiye gibi Sanayide geri kalmış bir ülkenin işçileri genel nüfusun yanında devede kulak kadar kalır diyorlar. Böyle düşünenlerin yanıldıkları su götürmez bir gerçektir Çünkü. işçi sözcüğünü dar anlamıyla düşünmektedirler. Halbuki İŞ sözcüğünün özünde emekle bilgi vardır. Bunu inkâr edemeyiz. Kaldı ki bir işçi sözcüğünü geniş anlamıyla düşünüyoruz. Birikmiş sermayesiyle geçinenlerin, mutlu yaşantılarını sürdürüp gidenlerin dışında kalan halk yığını beden ve kafa gücüyle yaptığı işle kıt kanaat geçinip gidiyor ki. bunlar hep işçidir.. Odacılar kapıcılar ağaların toprağında çalışan tarım işçileri, büyük kentleri dolduran sırtı yorganlı işsizler, her ne kadar

sözcüğünden türetilmiştir İş yapan demektir. Zaten iş sözcüğünün özünde emekle bilgi vardır. Bu durumda bütün dar gelirli memurları da işçi sınıfının içinde düşünmek isabetli olur

Ya fikir işçileri...

Ne kaldı geriye? Fikir işçileri atanlar işçi, kol ve beden emeği ile iş yapanlar işçi, dar gelirli memurlar işyar yazarlar fikir işçisi gizli işsizler ayrı sınıfın insanları.. Geriye sermaye sahipleri ile toprak ağaları kalıyor.. Bir de burjuvazi, bir yaşama süren yüksek gelirli görevliler.. Bu üç gurubun insan sayısı Türkiye nüfusunun yanında devede kulak kalmaktadır aslı... Ekonomik durumları nedeniyle genel nüfusa egemen olan da bu azınlıktır. Eğer böyle olmasaydı, bugün yediyüz bin sigortalı, bir o kadar da sigortasız işçiler vardır ki beşer kişiye bakmaya zorunlu olduklarını kab...

aşağı onbeş milyonun geçimini omuzlarına aldıklarını düşünelim etti mi yirmi iki milyon? Üç milyon da memurun, işsizin baktığı nüfusa ayıralım, eder yirmi beş milyon... Bu yirmi beş milyonun parlâmentodaki temsilci sayısı beş altı yüzü bulmalıydı. Ne yazık ki ancak beş altı kisi var bu konulara eğilen.. Geri kalanlar yalnız üç milyon kadar nüfusun temsilcilerdir..

Neden böyle? Çünkü onlar eğemen. Çünkü onlar okuyor Avrupada Amerikada.. Sonra bilgili kişiyiz diyerek kendilerini seçtiriyorlar yakınları sayesinde.. Çükü onlar ağa.. Onlar iş vermedi mi, onlara «ağam» denmedi mi ana—babaların en değerli varlıklar olan çocuklar aç kalacak! Kendileri aç kalacak! Ve daha çetin günler yaşıyacaklar.. Ne yapsın bu halk yığını? «Bilinç sahibi de değiller ki..» — Bu

mokrasi olmayınca, aynı sınıf insanlarının oynadığı oyun demokrasi olamaz.. Bu denli gereksiz gürültüler sürüp giderken asıl konulara eğilinmez bile.. Ve Harold Laski'nin dediği gibi, böyle demokrasi «mülkiyet sahiplerinin selâmetine işler.» Bizim değil!. Halkın değil!..

Bunun içindir ki, işçiler, gerçek aydınlar, halkın parlamentoda temsilcileri olsun, demokratik yollarla demokrasiyi kuralım diyorlar. Bu olanakları baştakiler yaratmalıdırlar.. Gerçek sendika özgürlüğünü sağlıyan yasaları sendikalardan esirgememek gerekir..

Kuruluş halindeki, gelişme halindeki demokrasimizi ırkçı, ümmetçi, faşist ve her türlü sömürücülere boğdurtmamak için işçiler, aydınlar el ele omuz omuza birleşmelidirler. Perde